

Unité de Recherche en Ingénierie et Action Sociales

STUDIE OVER DE SOCIALE COÖRDINATIES VAN DE **OCMW's** IN HET BRUSSELS GEWEST

Februari 2014

Deze studie werd uitgevoerd op aanvraag van de Leden van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie verantwoordelijk voor de bijstand aan personen

Deze studie werd uitgevoerd door de URIAS (Unité de Recherche en Ingénierie et Action sociales), op aanvraag van de Leden van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie verantwoordelijk voor de bijstand aan personen.

Coördinatie en redactie:

Corinne MALCHAIR

Begeleiding en revisie:

Daniel ARNOLDUSSEN

Caroline MAEYENS

Michel ROMAINVILLE

Met onze beste dank aan al diegenen die we voor deze studie hebben ontmoet, voor de tijd die ze voor ons hebben vrijgemaakt en voor hun waardevolle bijdrage.

Voor meer informatie:

URIAS – Unité de Recherche en Ingénierie et Action Sociales

C/o Hogeschool Paul-Henri Spaak – Sociale Afdeling

26, Abdijstraat 1050 Brussel

www.urias.be

Corinne MALCHAIR: cmalchair.pro@gmail.com

Trefwoorden: sociale coördinaties, OCMW, armoede-overheidspolitiek, Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het rapport dient als volgt te worden vermeld:

URIAS (2014), Studie over de de sociale coördinaties van de OCMW's in het Brussels Gewest, Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Inhoudstafel

1	INLEIDING	3
2	DEFINITIE VAN HET ONDERWERP EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	5
2.1	DEFINITIE VAN DE TERM 'SOCIALE COÖRDINATIE' EN VAN HET ONDERWERP VAN HET ONDERZOEK	5
2.2	DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	6
3	METHODOLOGIE	7
4	SOCIALE COÖRDINATIE DOOR DE OCMW'S IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	9
4.1	WETGEVING OMTRENT DE SOCIALE COÖRDINATIE DOOR DE OCMW'S	9
4.2	INVENTARIS EN BESCHRIJVING VAN DE WERKING VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES DOOR DE OCMW'S EN GESUBSIDIEERD DOOR DE GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE	14
4.2.1	CONTEXT EN DE GESCHIEDENIS VAN DE OPRICHTING VAN ELKE SOCIALE COÖRDINATIE	14
4.2.2	MIDDELEN VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES	16
4.2.3	STRUCTUUR VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES	18
4.2.4	DOELSTELLINGEN VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES	21
4.2.5	ACTIVITEITEN VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES EN HUN BELANGRIJKSTE BEPERKINGEN	27
4.2.6	DE LEDEN VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES EN HUN FUNCTIE	40
4.2.7	DEELNAME VAN DE INWONERS	43
4.2.8	DE COÖRDINATOR	45
4.2.9	CONTACTEN EN PARTNERSHIPS MET ANDERE NETWERKEN	48
5	ENKELE BEDENKINGEN	55
5.1	IS EEN LOKALE SOCIALE COÖRDINATIE NOG NODIG ?	55
5.2	OCMW, GEMEENTE, VERENIGINGSLEVEN...	56
5.3	MIDDELEN VOOR COÖRDINATIE	58
5.4	STRIJD TEGEN SOCIALE KANSARMOEDE	60
5.5	DE DEELNEMERS : COÖRDINATOR, LEDEN, INWONERS	62
5.6	SOCIALE COÖRDINATIE EN ANDERE NETWERKEN	63
5.7	BEWEGINGSVRIJHEID	64
6	ALGEMENE CONCLUSIES	66
6.1	AANBEVELINGEN	68
7	BIJLAGEN	71
7.1	WOORDENLIJST	71
7.2	TABEL VAN ACTIVITEITEN VAN DE SC OM AAN DE VERWACHTINGEN TE BEANTWOORDEN	72
7.3	TABEL VAN BELEMMENDE EN BEVORDERENDE FACTOREN IN FUNCTIE VAN DE NODEN	77
7.4	LEIDRAAD VOOR COÖRDINATOREN VAN SOCIALE COÖRDINATIES DIE DOOR EEN OCMW ZIJN OPRICHT	83
7.5	LEIDRAAD VOOR HULPVERLENERS OP HET TERREIN	84
7.6	VRAGENLIJST OVER NETWERKEN DIE DOOR DE LEDEN VAN SOCIALE COÖRDINATIES GEKEND ZIJN	85
8	BIBLIOGRAFIE	87

1 INLEIDING

In België is de psycho-medico-socio-culturele werking niet centraal georganiseerd. De betrokken bevoegdheden zijn verdeeld over verschillende officiële instanties (federale, regionale, gewestelijke, provinciale, gemeentelijke) en verspreid over strikt van elkaar gescheiden sectoren. Heel wat publieke en private actoren worden er bij betrokken, met werknemers die een heel diverse vorming en functie hebben.

Het gevolg is dat een enkeling of een familie in moeilijkheden vaak tegelijkertijd een beroep moet doen op diverse organisaties, en als het ware in schijfjes wordt verdeeld door de afzonderlijke werking van verschillende hulpverleners.

Op lokaal vlak, in eenzelfde gemeente, staan heel wat hulpverleners paraat voor preventieve acties en voor de strijd tegen armoede en uitsluiting (soms gaat het over honderden). We hebben het hier over gemeentelijke dienstverlening, de diensten van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW), verenigingen die met die openbare diensten samenwerken, en andere private verenigingen die met vrijwilligers werken. Dat alles zonder enige structurele coördinatie tussen de verschillende hulpverleningen.

Om dat tekort aan coördinatie te bestrijden, is een betere samenwerking tussen sociaal werkers en/of actoren een noodzaak geworden, en werden een aantal netwerken opgericht.

In België dateren de eerste initiatieven voor sociale coördinatie van de jaren '70. Aanvankelijk ging het om vrij spontane initiatieven op de werkvloer, die dan later beter gestructureerd werden en momenteel gesubsidieerd worden (CRIDIS & CSUR 1988). Dat is het geval voor acties die in het kader van het OCMW een bepaalde structuur kregen.

Sociale coördinaties door de OCMW's passen in het kader van één van hun niet-verplichte taken volgens artikel 62 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn. Dat artikel moedigt de OCMW's aan om in die lokale discussie een centrale rol te spelen. Die taak is echter niet verplicht, en werd zelden spontaan in de praktijk gebracht.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest stelt de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie voor om deze coördinatie financieel te ondersteunen. In dat verband ontvangen verschillende Brusselse OCMW's (18 in 2013) sinds de jaren 2000 een subsidie.

Die coördinatie verschilt naargelang de onderscheiden OCMW's, meteen een uitnodiging om er meer aandacht aan te besteden. Bijgevolg hebben de leden van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, die verantwoordelijk zijn voor de Bijstand aan personen, het opportuun gevonden om daar een studie aan te wijden.

In deze studie definiëren we eerst de term 'sociale coördinatie', bepalen we de doelstelling van de studie, evenals de gebruikte methodologie. Nadien hebben wij het over het ontstaan van artikel 62 van de organieke wet en over het omzendbrief waarop de financiering steunt van de sociale coördinatie van de OCMW's door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Vervolgens wordt ingegaan op de werking van de sociale coördinaties aan de hand van de context en de historiek vanaf hun oprichting, en op hun middelen en structuur. Verder vermelden we de doelstellingen van de coördinaties en de verwachtingen van de verschillende actoren op het terrein, hun werking, de rol van hun leden en van de maatschappij, van de coördinatoren en van hun contacten met andere netwerken.

Ten slotte zullen conclusies worden getrokken, met de nadruk op de factoren die de werking van de coördinaties in de hand werken of benadelen.

2 DEFINITIE VAN HET ONDERWERP EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK

2.1 DEFINITIE VAN DE TERM 'SOCIALE COÖRDINATIE' EN VAN HET ONDERWERP VAN HET ONDERZOEK

De term 'coördinatie' wordt gedefinieerd als de « logische schikking van delen van een geheel om een bepaald resultaat te bekomen » of als een « tijdelijke en spontane professionele vereniging om bepaalde voordelen te bekomen, zonder syndicale richtlijnen ». (Le Robert, 2014)

Voor de term 'sociale coördinatie' vonden we geen officiële definitie. Die term wordt gebruikt om de coördinatie te omschrijven **in de sociale sector** en behelst dus verschillende aspecten.

De term 'coördinatie' wordt gebruikt in het kader van de **interne coördinatie** van verenigingen, zoals bijvoorbeeld voor:

- de leiding van een organisatie, een team of een project ;
- teamvergaderingen (algemene of in onderafdelingen) van werknemers van een organisatie en/of geconventioneerde medewerkers ;
- enz.

De term 'sociale coördinatie' wordt ook gebruikt om netwerken aan te duiden. Het gaat dan om **externe coördinaties** van organisaties en/of personen in de welzijns- en gezondheidssector in de brede zin en soms ook in de culturele sector, het onderwijs, de economie, enz. Ze zijn talrijk en heel verscheiden:

- coördinatie van werknemers of verenigingen en diensten, **multithematisch** (met hulpverleners uit verschillende sectoren, op transversale wijze) of **thematisch** (met hulpverleners rond een welbepaald thema) ;
- coördinatie van hulpverleners of gezondheidswerkers **rond een bepaalde persoon, een gebruiker** (coördinaties die vooral gericht zijn op hulpverlening en thuisverpleging, en op geestelijke gezondheid) ;
- coördinatie van werknemers of verenigingen en diensten op **lokaal** (gemeente, wijk), **intercommunaal, regionaal, federaal vlak** ;
- coördinatie met diverse **doelstellingen**: uitwisseling van informatie, van ideeën, vorming, onderling overleg, uitbouwen van gemeenschappelijke projecten, bekomen van subsidies, diagnosestelling, vorderingen, lobbying, enz. ;
- coördinatie **georganiseerd door** diverse organisaties, zoals een vereniging, een gemeente, een OCMW, een federatie, een regionale of federale administratie, ministeriële kabinetten, een groepering van organisaties of werknemers die om beurt voor de coördinatie zorgen, enz. ;
- de **termen zijn verschillend**, maar ook **synoniem**: coördinatie, netwerk, platform, concertatie, enz.

De huidige studie behandelt de externe sociale coördinaties die door de OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden uitgewerkt en gefinancierd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Om alle misverstanden te voorkomen, gebruiken we in dit rapport hiervoor de term 'sociale coördinatie' (SC), terwijl de term 'netwerk' geldt voor andere bestaande externe sociale coördinaties.

2.2 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK

In 2013 kregen 18 Brusselse OCMW's een vergoeding voor de oprichting van een sociale coördinatie op hun gebied. De doelstelling van onze studie is de beschrijving van de huidige werking van die 18 sociale coördinaties en om er conclusies uit te trekken voor de toekomst.

De studie beschrijft het ontstaan van het wetsartikel waarop de financiering van deze coördinaties berust, ze geeft een overzicht van de coördinaties (werking, praktijk) en van hun contacten met andere netwerken, en beschrijft de factoren die hun actie in de hand werken of benadelen.

De studie baseert zich op een kwalitatieve enquête en vooral op persoonlijke contacten met coördinatoren van die 18 coördinaties en andere actoren op het terrein.

3 METHODOLOGIE

Voor deze studie kozen we voor een kwalitatieve methodologie. Voor het verzamelen van de gegevens gaven we de voorkeur aan gesprekken met de verschillende actoren die bij het onderwerp van de studie betrokken zijn. Zo wordt ruimte geboden aan hun zienswijze, de manier waarop ze het onderwerp bekijken en aan hun verbeelding.

Inventaris en beschrijving van de sociale coördinaties

Bij het verzamelen van de gegevens werden verschillende methodes gebruikt:

- *Actieve observatie*: observatie tijdens de 13 vergaderingen van verschillende aard (algemene coördinatievergaderingen, vergaderingen van werkgroepen, 'stuur'vergaderingen van de coördinatie van het type 'begeleidingscomité') en 1 coördinerende sessie.
- *Geleide gesprekken met de coördinatoren*: we hebben de 18 coördinatoren van de sociale coördinaties, georganiseerd door de Brusselse OCMW's, afzonderlijk ontmoet. Die informele gesprekken volgden een bepaald patroon¹ met de nadruk op:
  - De historiek van de sociale coördinatie (SC) vanaf haar oprichting ;
  - De doelstellingen en het nut van de SC, theoretisch en praktisch ;
  - De middelen van de SC ;
  - De activiteiten van de SC ;
  - De gunstige en ongunstige factoren die hierbij te pas komen ;
  - De andere bestaande netwerken in hun werkgebied en de contacten die hieruit voortvloeien ;
  - De functie van de coördinator en de nuttige en noodzakelijke bevoegdheden ;
  - De leden van de SC en hun plaats in de SC ;
  - De structuur van de SC.

Daarenboven hebben we op dezelfde basis 2 coördinatoren ontmoet van netwerken die een structurele band hadden met een SC van een OCMW.

- *Geleide gesprekken met actoren op het terrein*: we hebben 24 actoren op het terrein ontmoet. De keuze verliep volgens criteria die de diversificatie in de hand werkten:
  - Sommigen zijn lid van een SC, anderen niet (15 zijn lid van een SC van een OCMW en nemen er regelmatig en stipt aan deel, 22 behoren tot een of verschillende andere netwerken) ;
  - Ze zijn actief in diverse sectoren: algemene sociale hulpverlening, sociale cohesie, permanente bijscholing, grote armoede (huisvesting, sociaal restaurant), handicap, jeugd, socioprofessionele herinschakeling - werkgelegenheid, juridische hulpverlening, sociale huisvesting, prostitutie, gezondheid (promotie, mentaal, lichamelijk – volwassenen, jongeren, kinderen), veiligheid/preventie, senioren, sociocultureel, buurtwerking ;
  - Ze zijn verspreid over 18 gemeenten ;
  - 7 onder hen werken in een openbare dienst (gemeente of OCMW) en 17 in een vzw ;

---

¹ Zie bijlage, blz. 83.

- 11 actoren hebben een tweetalig statuut, 2 zijn Nederlands- en 11 Franstalig.

Die contacten gebeurden volgens een bepaald stramien² met de nadruk op:

- De doelstellingen en het nut van een SC of van een netwerk, in theoretisch of in praktisch ;
  - De gunstige en ongunstige factoren die hierbij te pas kwamen ;
  - De rol van de coördinator en de nuttige en noodzakelijke vaardigheden.
- Lezing van het werkingsverslag van de 18 SC.
  - Twee specifiek uitgekozen groepen (collectief onderhoud), enerzijds georganiseerd met coördinatoren, anderzijds met actoren op het terrein. Die gesprekken gingen vooral over uitwisselingen rond bepaalde ideale doelstellingen van de SC (op basis van vorige gesprekken) en rond gunstige of ongunstige factoren die er mee verband hielden.

Context en artikel 62 van de organieke wet

We onderzochten de huidige stand van zaken op het vlak van sociale coördinaties in België, evenals de wetteksten, motiveringen en beschikbare rapporten van parlementaire debatten.

Andere netwerken

Aanvankelijk was een inventaris voorzien van de netwerken (coördinaties die niet door de OCMW's worden georganiseerd). Die zijn immers vrij talrijk in het Brussels Gewest, ze zijn niet gerepertorieerd, en de meeste coördinatoren hebben er geen weet van. Daarom werd voor de leden van de SC een tweetalige on-line vragenlijst³ opgesteld, om informatie te bekomen over de netwerken die hen bekend zijn. Het aantal antwoorden op deze vragenlijst is onvoldoende om een inventaris op te maken. Nochtans zullen bepaalde elementen die zo aan het licht kwamen gebruikt worden in het hoofdstuk over de contacten tussen de SC en de netwerken.

De gegevens die uit de gesprekken en de uitgekozen groepen zijn verzameld werden op anonieme wijze herschreven. De resultaten werden onderzocht na codering en categorisatie van alle verzamelde elementen. De categorisatie stemt overeen met de verschillende secties die in hoofdstuk 2 van deel 4 van deze studie worden besproken.

In dit rapport verwijzen de termen of zinnen tussen aanhalingstekens en in cursief naar gesprekken met personen of groepen. De letters C of A die erop volgen tonen aan of ze afkomstig zijn van coördinatoren en/of actoren op het terrein. Wanneer de letters A en C worden vermeld, is dat een aanduiding dat één of meer coördinatoren en één of meer actoren gelijkaardige commentaar hebben gegeven.

---

² Zie bijlage, blz. 84.

³ Zie bijlage, blz. 85.

4 SOCIALE COÖRDINATIE DOOR DE OCMW'S IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

4.1 WETGEVING OMTRENT DE SOCIALE COÖRDINATIE DOOR DE OCMW'S

Artikel 62 van de wet betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn vermeldt het volgende: « Het centrum kan aan de instituten en diensten met een sociale of specifieke activiteit, voorstellen om met hen een of meer comités op te richten waar het centrum, zijn instellingen en diensten hun werking kunnen coördineren en zich kunnen beraden over individuele of collectieve noden en over middelen om ze te lenigen.»⁴

We stellen voor om terug te gaan naar de oorsprong van deze wetgeving om er, door de context waarin ze ontstaan is, beter de zingeving en draagwijdte van te begrijpen.

De context bij het ontstaan

Eind de jaren '70 is er, dankzij een gunstige economische context, een evolutie van de sociale noden die tot veranderingen leidt in de sociale sector. De organieke wet betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn wijzigt de Commissies voor Openbare Onderstand in centra voor sociale bijstand. Zo erkent ze de opkomst van nieuwe soorten van sociale nood en neemt ook afstand van het begrip 'behoefte'.

Voor sociale actie staan de OCMW's niet alleen. Sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog zijn er in het verenigingsleven (vaak uit katholieke, socialistische en liberale hoek)⁵ heel wat initiatieven voor sociale bijstand tot stand gekomen. Deze initiatieven krijgen nieuwe statuten (programmatie, normen, erkenning) in een context van herverdeling van bevoegdheden onder verschillende instanties. De discussies rond de oprichting van de OCMW's lopen immers parallel met die omtrent de fusie van de gemeenten (wet van 30.12.1975) en van de staatsvorming (wet van 8.08.1980).

Overleg en coördinatie van de werking van die verschillende actoren dringen zich op. Ze komen immers niet alleen in concurrentie met de private sector, die niet alleen maar wel hoofdzakelijk uitgaat van de katholieke wereld (waarmee het probleem zich het scherpst stelt), maar er ontstaat ook een duidelijke scheiding tussen de centra en de private sector. (FRANCO 1984)

De politiek verantwoordelijken van de jaren '70 willen dat de **OCMW's in de lokale coördinatie een centrale rol** spelen.

---

⁴ Geconsolideerde versie van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn.

⁵ De institutionele organisatie van België werd ruimschoots beïnvloed door de verzuiling. Voor meer informatie over het onderwerp kan u volgend werk raadplegen : de Coorbyter V., 2002. La citoyenneté. Bruxelles, CRISP, 144 blz.

Van bijstand naar coördinatie

Gegevens over een samenwerking tussen diensten en instellingen zijn te vinden in de motivatie over het ontwerp van organieke wet van de centra voor sociale bijstand van 8 april 1975⁶, artikel 63, terwijl artikel 62 handelt over gegevens die geen rechtstreeks verband hebben met wat later het huidige artikel 62 wordt. Blijkt in het bijzonder dat paragraaf 3 van artikel 63 de basis vormt van wat later artikel 62 wordt, zoals we die nu kennen. Het luidt als volgt: « Om tot een soepele samenwerking te komen, met continuïteit in de begeleiding van de betrokkene en een praktische dagelijkse organisatie van de bepalingen van artikels 58 en 63, moet er een permanent contact zijn tussen de sociaal werkers van alle diensten in de streek waar het centrum gelegen is. Het centrum heeft dus de opdracht om overleg te plegen op het vlak van behandeling en begeleiding. » (Belgische Senaat 1975, blz. 22) Daaruit volgt dat de wetgever in dit project een duidelijk signaal geeft en meer aandacht schenkt aan een netwerk van hulpverlening dan aan een netwerk van coördinatie.

Met een netwerk van hulpverlening tracht men tot een bepaalde structuur te komen in de activiteiten van instellingen en diensten, om dubbel gebruik te beletten en een zekere coherentie en rationalisatie te bekomen in de opvang van families en/of alleenstaanden. Een netwerk van coördinatie daarentegen verenigt instellingen en diensten werkzaam in een welbepaald gebied, met als betrachting de concurrentie te verhinderen en tot een globale coherentie te komen op het vlak van de lokale sociale werking. Het verschil met een netwerk van hulpverlening bestaat er dus in dat een netwerk van coördinatie geen actoren mobiliseert rond afzonderlijke specifieke gevallen, maar rond problemen van een aantal personen, en zich niet inlaat met de oplossing van een specifiek probleem van een bepaald individu of familie, maar wel met globale probleemstellingen van een groep personen of families. (FASTRES 2009)

De tekst die in 1976 in de Commissie van de Senaat werd goedgekeurd leidt tot een beter evenwicht tussen de netwerken van hulpverlening en van coördinatie: « Het centrum kan aan de instellingen en diensten met een sociale activiteit binnen het centrum voorstellen formuleren om met hen een comité op te richten waar de sociaal werkers van het centrum en die van de betrokken instellingen en diensten hun werking kunnen coördineren ten gunste van eenzelfde individueel geval en zich kunnen beraden over de individuele of collectieve noden en over de middelen om er gevolg aan te geven. »⁷

De eindversie van Art 62 van de organieke wet van 8 juli 1976 toont aan dat de wetgever gekozen heeft voor een netwerk van coördinatie: « Het centrum kan aan de instellingen en diensten, die in het centrum een sociale activiteit hebben, voorstellen om met hen een comité op te richten, waar sociaal werkers van het centrum en die van instellingen en diensten hun werking kunnen coördineren en zich kunnen beraden over individuele of collectieve noden en over de middelen om er gevolg aan te geven. »

Om tot de huidige versie te komen heeft Art. 62 twee wijzigingen ondergaan.

Uitbreiding naar alle sociaal werkers in de brede zin van het woord

De eerste wijziging dateert van 1992. Ze luidt als volgt: « Het centrum kan aan de instellingen en diensten, die in het centrum een sociale activiteit hebben, voorstellen om met hen een comité op te richten waar het centrum met deze instellingen en diensten hun werking kunnen coördineren en zich kunnen beraden over

---

⁶ « Voorstel van organieke wet over de Centra voor Sociale Bijstand: toelichting over de motieven », Belgische Senaat, 8 april 1975, 581 (1974-1975), N°1, blz.22

⁷ Verbist. «Voorstel van organieke wet over de Centra voor Sociale Bijstand: Verslag van de Senaatscommissie.», Belgische Senaat, 3 juni 1976, sessie 1975-1976.

individuele of collectieve noden en over de middelen om er gevolg aan te geven. »⁸ De term 'sociaal werkers' is dus weggelaten.

Tijdens de debatten rond het voorstel van de eerste wet was er al sprake van om die term weg te laten. Het verslag van de Senaatscommissie vermeldt hierover een aantal opmerkingen, maar zegt niet wat er tijdens de debatten precies is gezegd. Eén van de inzetten was de erkenning van specifieke bevoegdheden van de sociaal werkers ten opzichte van andere categorieën werknemers. Ongeveer vijftien jaar later werd de term uiteindelijk weggelaten om plaats te ruimen voor verschillende beroepen die ondertussen in de sociale sector zijn ontstaan.

Uitbreiding van activiteiten

De huidige versie van Art 62 (zie hoger) werd goedgekeurd op 12 januari 1993⁹, hetzij amper twee maanden nadat de vorige versie van kracht werd. De wijzigingen gaan hoofdzakelijk over volgende uitbreiding: « met (...) een sociale activiteit **of specifieke activiteiten** ». Hiermee wordt de specialisatie van de taken erkend in de niet-commerciële sector, dus ook in de OCMW's, en bijgevolg de veelzijdigheid van diensten die aan de begunstigten worden aangeboden, onder meer in de preventie (energie, cultuur, schuldbemiddeling, enz.). De tekst bevat ook volgende nuance: « om met hen één **of meer comités** op te richten ». Zo wordt een stijging van het aantal werkgroepen aanvaard.

Een eerste, niet weerhouden intentie van verplicht en deelnemend overleg

In 1975 was de eerste bedoeling om een lokale coördinatie tussen de verschillende actoren verplicht te maken. Niettemin werden twee argumenten naar voor gebracht die tegen het verplichte karakter ingaan:

In het eerste voorstel gewaagt de wetgever van « een permanent contact tussen de sociaal werkers van alle diensten die in het gebied van het centrum gelegen zijn ». De notie van « permanent contact » wordt als te weinig precies beschouwd om als zodanig in de tekst te worden opgenomen.

De tegenstanders zijn ook van mening dat de betrokken instellingen en diensten dat soort van overleg op vrijwillige basis moeten kunnen bijtreden.

Daarenboven werd de oprichting voorgesteld van raden waar verschillende actoren aan deelnemen. Dat zou de betrokkenheid van de deelnemers bevorderen, maar die vraag werd niet weerhouden en verschijnt dan ook in geen enkele later gepubliceerde tekst over sociale coördinaties.

Een steeds evoluerende context

Vanaf de jaren '80 heeft de economische crisis belangrijke gevolgen voor de sociale actie en zullen de sociale en institutionele problemen, met een diversificatie van de sociale noden en een tekort aan middelen om ze te lenigen, zich verder ontwikkelen en blijven toenemen tot op heden. De OCMW's worden mettertijd beschouwd als de laatste redplank van de armoede. De kansarmen enerzijds en de moeilijkheden waarmee ze worden geconfronteerd anderzijds worden talrijker en complexer. De institutionele context en de reglementering op het vlak van sociale hulpverlening zijn daar niet vreemd aan, gezien de talrijke niveau's waar beslissingen worden genomen (federaal, gewestelijk, regionaal, gemeentelijk) en van de stijgende

---

⁸ Wet van 5 augustus 1992 over bepalingen betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (B.S. van 8 oktober 1992).

⁹ Wet van 12 januari 1993 met een dringend programma voor meer solidariteit (B.S. van 4 februari 1993).

graad van veeleisendheid en controle van de geboden hulp. De toegang van het publiek tot de verschillende diensten wordt moeilijker, omdat de kansarme niet meer bij machte is om alle administratieve taken te vervullen zonder een beroep te doen op een professionele hulpverlener. Ook de sociaal werkers vertonen een neiging tot specialisatie in een specifiek domein omdat het in de huidige context moeilijk wordt om bevoegd te zijn in alle sectoren van de sociale actie. Men evolueert dus onvermijdelijk naar een professionalisering van de sociale sector.

Grotere noden, diversifiëring en een stijgend aantal kansarmen zijn moeilijk te rijmen met budgettaire beperkingen. Sociaal werkers staan steeds meer onder druk. Ze bekleden ook een plaats « tussen hamer en aambeeld », tussen een logica van doeltreffendheid, hoofdzakelijk gesteund op kwantitatieve principes, en een logica van sociaal dienstbetoon, gebaseerd op ethische en deontologische principes, tussen de socio-politieke visie van de besluitnemers en de alledaagse werkelijkheid van kwetsbare bevolkingsgroepen.

Dat heeft tot gevolg dat de sociaal werkers willen overgaan tot samenwerking en coördinatie. Zo wordt om diverse redenen de noodzaak tot de ontwikkeling van netwerken en partners gedeeld door zowel de politieke wereld als door de sociaal werkers op het terrein.

Financiële steun voor een niet-verplichte functie

In een context van economische crisis bevestigt de politieke wereld de wens om de OCMW's een doorslaggevende rol te laten spelen in het partnerschap. De lokale werking wordt beschouwd als de meest aangepaste om het hoofd te bieden aan uitsluiting, omdat ze dichterbij de burger en beheersbaarder is, op de plaats waar een coherente en gecoördineerde politiek zich moet ontwikkelen. (Minister François Guillaume 1990, blz.8)

Aangezien coördinatie niet verplicht is, zal een bijzondere financiering worden voorzien om ze aan te moedigen en tot stand te brengen.

In het Brussels Gewest dateren de eerste subsidies voor deze functie door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het jaar 2000. Het kader voor de huidige financiering wordt bepaald in een omzendbrief over de financiering van de sociale coördinaties van de OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2010 -2014. Het bepaalt de sociale coördinatie als volgt:

« 'Sociale Coördinatie' bestaat uit overleg van lokale publieke en private sociale actoren, met als doelstelling een identificatie, een samenwerking en coördinatie van preventieve acties en van strijd tegen armoede, sociale uitsluiting en onzekerheid.

De 'Sociale Coördinatie' moet ons doen nadenken over hoe het verder moet en hoe de welzijnsbeleid op lokaal vlak moet worden gevoerd. Dat kan best door adviezen en richtlijnen te formuleren voor zowel lokale partners als voor gemeentelijke, regionale en gewestelijke instanties, met respect voor eenieders verantwoordelijkheid en bevoegdheden. Daarenboven kan sociale coördinatie, met de betrokken actoren, tot gecoördineerde acties leiden.

Ze leidt tot convergentie en participatie, met respect voor de specificiteit van de acties en voor de verantwoordelijkheden van alle betrokken partners. Ze werkt ook op democratische wijze. »

Voor wat betreft de criteria voor het bekomen van subsidies, geldt het volgende :

« Om zijn betrachtingen waar te maken moet een sociale coördinatie synergetische doelstellingen bepalen in het gebied dat door het centrum wordt bediend voor een nauwkeurig onderzoek van de toestand, bepaling van de noden en optimalisatie van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting.

Om deze doelstellingen te realiseren, stelt de coördinatie bepaalde opdrachten voorop en geeft zichzelf de nodige middelen die de doorstroming van informatie, de samenwerking en de complementariteit tussen de diensten en het doorgeven van vaststellingen op het terrein moeten bevorderen. Ze beschikt over een reglement van inwendige orde dat op zijn minst de organisatie en de verhoudingen bepaalt met de Raad voor Sociale Actie.

Daarenboven moet ze aan bepaalde criteria voldoen, zoals :

- Deelnemers: de sociale coördinatie verzamelt verschillende actoren, zowel uit diensten als uit verenigingen en personen, die geëngageerd zijn in opdrachten van het OCMW en die actief zijn in de gemeente. De coördinatie moet er voor zorgen dat de samenstelling zo goed mogelijk met de sociale actie op het terrein van de gemeente overeenstemt. Dat geldt vooral voor hulpverleners die werken voor prioritaire thema's in functie van de te behalen doelstellingen.
- Informatie en participatie van de gebruikers : de coördinatie zorgt voor de verspreiding van goede informatie bij de begunstigen van sociale dienstverlening en laat hen ook aan het woord, met eender welke methode, bijvoorbeeld door de oprichting van raadgevende organen, gedeelde budgetten, groepsgesprekken, blogs, voordrachten/debatten, ...
- Aangepaste middelen gebruiken voor
  - een analyse van de toestand en een bepaling van de noden ;
  - een jaarlijkse evaluatie van de coördinatie ;
  - het opstellen van een jaarlijks verslag ».

Deze tekst wijst er op dat er bijzonder veel aandacht wordt besteed aan de rationalisatie van middelen die ter beschikking worden gesteld. Bepaling en coördinatie van de te nemen acties veronderstellen immers een globale aanpak met een coherent beleid.

Het omzendbrief biedt ruimte voor bepaalde acties, maar legt ze niet op.

Een voorstel, dat in artikel 62 was verworpen, komt opnieuw ter sprake: dat van een democratische constructie die de politieke instanties kan helpen, die zelf op hun beurt onderworpen zijn aan de regels van de parlementaire democratie. Men zoekt dus blijkbaar naar een vorm van complementariteit tussen beide systemen.

Die elementen komen later in deze studie nog aan bod, in het hoofdstuk 'aanbevelingen', samen met de gegevens van de inventaris en de beschrijving van de werking van de SC.

4.2 INVENTARIS EN BESCHRIJVING VAN DE WERKING VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES DOOR DE OCMW'S EN GESUBSIDIEERD DOOR DE GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

Zoals vermeld in het hoofdstuk over de methodologie, is de informatie in dit deel van de studie afkomstig van gegevens die werden verzameld tijdens gesprekken met coördinatoren van de sociale coördinaties van de OCMW's (SC) en met hulpverleners op het terrein, groeperingen, bemerkingen en werkingsverslagen van de SC. Die informatie blijft anoniem. De activiteiten en werkwijze¹⁰ van de 18 Brusselse SC die in 2013 actief waren, worden dus niet voorgesteld gemeente per gemeente. De inventaris wordt in grote thema's voorgesteld:

- de context en de geschiedenis van de oprichting van elke SC ;
- de middelen waar de SC over beschikken ;
- het organigram van de SC ;
- de doelstellingen van de SC ;
- de acties om ze te bereiken en de tegenkantingen ;
- de leden van de SC en de plaats die ze innemen in de organisatie ;
- de medewerking van de inwoners ;
- de rol van de coördinator ;
- de contacten tussen de SC en andere netwerken¹¹.

Die verschillende thema's zijn uiteraard niet hermetisch van elkaar gescheiden. Sommigen zullen dan ook in verschillende hoofdstukken aan bod komen.

Anderzijds heeft elke SC zijn eigen verhaal, een eigen werkwijze, een eigen leven. De huidige inventaris kan onmogelijk alle schakeringen en bijzonderheden bevatten, en zal per definitie synthetisch zijn. Voor iemand die met de sector vertrouwd is, kan die inventaris dus soms wat schematisch lijken, alhoewel aan de diversiteit een bijzondere aandacht werd besteed.

4.2.1 CONTEXT EN DE GESCHIEDENIS VAN DE OPRICHTING VAN ELKE SOCIALE COÖRDINATIE

De meeste coördinatoren weten maar weinig over de context, motivaties en historiek van hun SC. Wat volgt is het resultaat van de informatie die de coördinatoren ons tijdens de gesprekken hebben meegedeeld.

Twee coördinaties, uitgaande van een OCMW en nog steeds actief, zijn opgericht vóór de subsidiëring van de SC door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (die startte in 2000, terwijl Art. 62 dateert van 1976). De andere SC zijn opgericht in de loop van de jaren 2000 tot 2013.

---

¹⁰ Ter info, de werkingsverslagen en aanvragen van subsidies die jaarlijks door elke SC worden ingediend zijn beschikbaar bij de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Zo is de informatie, gemeente per gemeente, reeds beschikbaar.

¹¹ De termen die in dit verslag voorkomen worden uitgelegd in de definitie van het onderwerp van de studie op blz. 6.

Het was bijna steeds de voorzitter van het OCMW die de aanzet gaf tot de oprichting van een SC. Of hij hiervoor ja dan nee werd beïnvloed door een hogere instantie of door de subsidiëring en een omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, is onduidelijk. Zo komt het dat sommige voorzitters de oprichting van de SC werkelijk hebben gesteund en/of er veel aandacht hebben aan besteed. Anderen stelden de oprichting van een coördinatie eerder voor als « *een verplichting*. » (A)¹².

De oprichting van 8 SC volgt uit de dynamiek van een voorafbestaand netwerk van verenigingen:

In 4 gemeenten ontmoetten sociaal assistenten van het OCMW en van het verenigingsleven elkaar al eerder rond een bepaald thema (kindertijd, toxicomanie). Het ging om kleine, al dan niet formele netwerken. De oprichting van de SC was een gelegenheid om die netwerken uit te breiden en beter te structureren.

In 4 andere gemeenten bestonden reeds één of meer netwerken rond verschillende thema's, op het niveau van de gemeente of van een wijk. In twee gevallen waren er onderhandelingen tussen de voorzitter van het OCMW en het netwerk, met akkoord van de lokale verenigingen, voor een omkadering van de structuur door het OCMW; dit gebeurde in alle vertrouwen, met een brede autonomie voor de SC en de coördinator. In twee andere gemeenten kwam een structurele band tot stand tussen de SC en voorafbestaande netwerken. Het gaat dus om een feitelijke toestand waarbij een SC met één of meer netwerken formeel en complementair¹³ samenwerkt.

Voor 9 andere OCMW's is de oprichting van de SC niet het gevolg van een voorafbestaande dynamiek. In die gevallen gaat, via de coördinator van de SC, de « *uitnodiging* » of « *convocatie* » (C en A) van diensten en verenigingen uit van de voorzitter van het OCMW (of uitzonderlijk van de burgemeester). Tijdens de eerste vergadering wordt dan het project voor de oprichting van een SC voorgesteld.

Sommige voorstellen werden goed aanvaard, een bewijs dat ze op een latente vraag een antwoord gaven.

Andere SC hadden aanvankelijk, of hebben nog steeds, moeilijkheden om tot stand te komen en zich te ontwikkelen. Dat kan het gevolg zijn van een vrees van de actoren voor een « *politieke recuperatie* » (C); of « *omdat de actoren op het terrein niet bereid waren om projecten van hogerhand te aanvaarden, afkomstig van de coördinator en van de voorzitter* » (C); of als gevolg van moeilijke relaties tussen het verenigingsleven en het OCMW, dat « *een slechte naam heeft* » (C) en « *beschouwd wordt als een grote administratieve mallempolen die een andere kijk heeft op het sociale werk* » (C); of door moeilijke verhoudingen tussen het OCMW en sommige schepenen, als gevolg van de verdeling van bevoegdheden (die problemen zijn groter in gemeenten waar private verenigingen minder actief zijn en waar de meeste sociale hulpverlening uitgaat van de gemeente of van het OCMW).

We merken ook dat in het werkgebied van die SC er soms netwerken bestonden zonder dat men een akkoord zocht of vond met een bestaand netwerk. Zo komt het dat in 4 gemeenten een multithematisch netwerk actief was op het niveau van de gemeente. Dat heeft een invloed gehad op de manier waarop de SC zijn opgericht: 1 SC is gefocust op precieze thema's/projecten, 2 SC-coördinatoren maken de link

---

¹² Termen en zinnen tussen aanhalingstekens en in cursief komen uit gesprekken, individueel of in groepsverband. De letters C of A die erop volgen wijzen op hun oorsprong, van coördinatoren en/of actoren op het terrein. Wanneer één of meer coördinatoren en één of meer actoren gelijkaardige commentaar hebben gegeven, worden beide letters C en A vermeld.

¹³ De formele banden tussen SC en netwerk(en) in die twee gemeenten worden toegelicht wanneer de organisatie van de structuur wordt besproken.

tussen het OCMW en andere hulpverleners door hun aanwezigheid op vergaderingen en deelname aan projecten van andere netwerken (deze SC hebben geen eigen leden noch vergaderingen omdat de hulpverleners op het terrein geen tweede lokale coördinatie wensen), 1 SC organiseert zijn eigen vergaderingen en neemt deel aan vergaderingen van voorafbestaande netwerken zonder dat een mogelijke complementariteit aan bod komt.

Eén coördinator heeft geen weet van de historiek van zijn SC, aangezien deze laatste sinds haar oprichting verschillende coördinatoren en OCMW-voorzitters heeft gekend.

De diversiteit in het ontstaan van elke SC en in de context waarin dat plaatsvond komt ook in de volgende thema's ter sprake.

4.2.2 MIDDELEN VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES

Momenteel kunnen de middelen die werkelijk worden ingezet voor de werkingskosten van de sociale coördinatie onmogelijk worden becijferd. De OCMW's worden immers slechts voor een deel van de kosten voor coördinatie gesubsidieerd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. OCMW's maken alleen financiële gegevens en bewijsstukken bekend voor bedragen die door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie zijn gestort, en niet voor de totale kostprijs. De coördinatoren beschikken niet over de volledige financiële balans van de SC.

Desondanks komen bepaalde elementen naar voor uit gesprekken, werkingsverslagen, aanbevelingen of besluiten van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

De middelen waar de coördinaties over beschikken zijn sterk verschillend.

De subsidies die door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie aan de OCMW's worden uitgereikt als bijdrage in de kosten van de sociale coördinatie zijn afkomstig van een gesloten enveloppe. Ze worden aan de verschillende SC doorgestort volgens een verdeelsleutel van het Fonds voor Sociale Bijstand. Die sleutel is bijzonder complex en houdt rekening met heel wat factoren, zoals het aantal rechthebbenden die van elk OCMW een leefloon ontvangen, het aantal volledig werklozen onder de 25 jaar met een werkloosheidsvergoeding, het aantal jongeren en senioren in elke gemeente, en nog een aantal correctiefactoren¹⁴. Zo komt het dat de bedragen die aan de OCMW's worden gestort heel verscheiden zijn. In 2012 zag de verdeling er als volgt uit (Arrest van het College van 20/02/12):

- 5 SC krijgen van € 5.600 tot 10.000 per jaar,
- 5 SC van € 10.000 tot 20.000 per jaar,
- 4 SC van € 20.000 tot 40.000 per jaar,
- 4 SC van € 65.000 tot 91.000 per jaar.

---

¹⁴ Cfr. het arrest van het College van 9/12/12 over de bepaling van het aandeel van elk OCMW van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor het jaar 2012 in het speciaal Fonds voor sociale Bijstand en de betalingsmodaliteiten. Gepubliceerd in het B.S. van 16/07/12.

Die bedragen zijn bestemd voor de betaling van het personeel van de coördinatie en voor de werkingskosten. Concreet dekken ze, naargelang het geval, de betaling van enkele uren per maand voor 1 of 2 VTE (Voltijds Equivalenten).

Terwijl enkele OCMW's blijkbaar niet de volledige som spenderen die hen voor hun SC is toebedeeld, geven de meeste OCMW's bijkomende middelen aan de SC, uit eigen fondsen of afkomstig uit andere financiële bronnen. Hierdoor hebben de middelen die aan de SC zijn toebedeeld niet altijd een rechtstreeks verband met de subsidiëring van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Menselijke middelen:

- 7 SC hebben een coördinator van 3/4 tot 2 VTE (1 SC aan 3/4 VTE, 4 SC 1 VTE, 2 SC 2 VTE). De helft van die coördinatoren cumuleert zijn functie binnen de SC met andere functies of projecten binnen het OCMW (cultuurverantwoordelijke, enz.), maar ze beschikken over adjuncten die hen voor een of andere functie bijstaan (soms gaat het om werknemers met een statuut onder artikel 60). De tijd in VTE vertegenwoordigt het gemiddelde van wat aan de SC door de coördinator en/of zijn adjunct is toebedeeld.
- 5 SC hebben als coördinator een werknemer van het OCMW met 1/5 tot 1/2 VTE (2 SC hebben 1/5 VTE, 1 SC 3/4 VTE, 1 SC 2/5 VTE, 1 SC 1/2 VTE) voor de organisatie van de SC.
- 6 SC hebben als coördinator de verantwoordelijke van de sociale dienst van het OCMW, die enkele uren per maand of per week besteedt aan de organisatie van de SC.

Die drie groepen stemmen ongeveer overeen met de termen die de coördinatoren zelf gebruiken, wanneer ze het hebben over « *grote* », « *middelgrote* » en « *kleine* » coördinaties.

9 coördinatoren verklaren dat ze als hulp een andere werknemer van het OCMW hebben : enkele uren per maand voor administratief werk (redactiewerk, doorsturen of vertalen van PV's van vergaderingen) ; enkele uren per maand voor communicatie en grafisch werk (website, folders, affiches, enz.).

Werkingskosten en uitgaven voor logistieke steun:

- Alle OCMW's bieden lokalen aan, evenals het nodige materiaal voor vergaderingen van de SC, ook soms drankjes, enz.
- De overige werkingskosten zijn vaak gedekt door subsidiëringen van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Werkingskosten van de SC :

- Sommige OCMW's trekken fondsen uit om activiteiten van de SC te financieren (uitgave van sociale handleidingen onder de vorm van repertoria of sites, uitwerken van informatie voor sociaal werkers of voor de bevolking, organiseren van gezamenlijke actiedagen, van colloquia, van specifieke projecten, publicatie van akten,...).
- Andere OCMW's vragen aan hun SC om binnen het hen toegestane budget te blijven. Voor sommige SC is de volledige subsidiëring van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie beschikbaar voor vergaderingen en coördinatie-activiteiten, vermits de enkele uren per maand of per week die een van hun werknemers aan de SC wijdt niet door deze enveloppe betaald worden.

Zo komt het dat sommige SC een coördinator hebben die vrij goed beschikbaar is, maar over weinig middelen beschikt voor activiteiten, terwijl andere een weinig beschikbare coördinator hebben, maar meer middelen voor activiteiten, en nog andere een coördinator die relatief beschikbaar is en over middelen beschikt voor bepaalde activiteiten of projecten, nog anderen ten slotte hebben een weinig beschikbare coördinator en ook weinig middelen.

Bijna alle coördinatoren en actoren die we hebben ontmoet zijn van mening dat een coördinator van ten minste ½ VTE vereist is opdat een SC aan haar basisdoelstellingen kan voldoen. Verschillende coördinatoren hadden het over het tekort aan middelen voor de realisatie van activiteiten of projecten. Allen benadrukken het belang van soepele criteria voor de subsidiëring, zodat activiteiten kunnen worden gerealiseerd die aan de prioritaire doelstellingen beantwoorden die door de leden van de SC voor het lopend werkjaar zijn gekozen.

De meeste coördinatoren en andere hulpverleners op het terrein zijn het er over eens dat voor de middelen die in de coördinatie worden geïnvesteerd niet alleen de menselijke hulpbronnen, werkingskosten en kosten voor projecten/punctuele acties van de SC moeten worden in rekening genomen (coördinator en andere), maar ook de uren die elke medewerker er aan spendeert (tijd voor vergaderingen, voorbereiding en follow-up inbegrepen). Sommigen onder hen spelen een belangrijke rol in de coördinatie van werkgroepen of zijn betrokken in het bestuur van de SC.

Rekening houdend met deze factoren, blijkt dat:

«De enveloppe van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie klein is in vergelijking met het geleverde werk. (...) Momenteel werkt het dankzij de goede wil van de hulpverleners op het terrein die bereid zijn om er tijd in te steken.» (C)

4.2.3 STRUCTUUR VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES

De manier waarop de coördinatie is gestructureerd en wordt bestuurd is sterk verschillend. Sommige OCMW's geven de coördinator en de leden van de SC meer autonomie.

SC geleid door de coördinator

7 coördinatoren verklaren dat ze de leiding in handen hebben. Ze moeten rekenschap geven aan hun hiërarchische oversten, maar lijken heel autonoom. *«We zijn relatief autonoom.» (C)*

SC geleid door de hiërarchie

In 4 coördinaties bekleedt de voorzitter van het OCMW of de burgemeester een belangrijke plaats. In 3 SC worden de vergaderingen geleid door de voorzitter van het OCMW (of de burgemeester en schepenen). De coördinator van de SC is aanwezig bij de vergaderingen, hij bereidt ze voor, maakt het PV op en zorgt voor de follow-up. PV en uitnodigingen worden vaak door de hiërarchie herlezen vooraleer ze worden opgestuurd. In één SC wordt de coördinator omkaderd door een 'bureau' bestaande uit de voorzitter van het OCMW en de verantwoordelijke van de sociale dienst.

SC geleid door een orgaan met leden van de SC

In 7 andere SC wordt de coördinator gesteund en omkaderd door een orgaan waarin leden van de SC zetelen. Dat orgaan draagt meestal de naam van 'bestuurscomité', 'begeleidingscomité' of 'bureau'.

Hierdoor wordt vooral gepoogd om de democratische besluitvorming te vrijwaren, evenals de autonomie van de SC, via de vertegenwoordiging van deelnemers aan activiteiten van de SC in haar beleidsorganen.

De comités zijn meestal samengesteld uit een of meer leden van rechtswege, die de hiërarchische overheid van het OCMW vertegenwoordigen (soms alleen de voorzitter of de secretaris van het OCMW, soms beiden, soms ook raadsleden van het OCMW) en andere die verkozen worden onder de leden van de SC.

Vaak wordt ook aandacht besteed aan het evenwicht tussen de vertegenwoordiging van het OCMW en de leden van de SC. Dat gebeurt aan de hand van pariteit of door een grotere vertegenwoordiging te geven aan de leden.

Soms voorzien de statuten onder de verkozen leden een vertegenwoordiging van de publieke sector en van het verenigingsleven of van verschillende werkgroepen van de SC. Naargelang het geval zijn die leden verkozen voor één, twee of drie jaar, met mogelijke vernieuwing van hun mandaat.

De rol en de werking van dat orgaan worden vastgelegd in een document. Die 7 SC beschikken immers over statuten (charter en/of reglement) met de principes en doelstellingen op lange termijn van de SC, evenals het werkingsreglement (benaming, definitie van het lidmaatschap, werking van de algemene vergaderingen en van het bestuursorgaan). Die statuten lijken op elkaar, op enkele nuances na, aangezien ze bij elkaar inspiratie haalden¹⁵.

De meeste comités vergaderen viermaal per jaar, één comité tweemaal per jaar, een ander maandelijks.

In het kader van de SC met een 'paritair' bestuursorgaan voelen sommige coördinatoren zich autonoom : « *de huidige hiërarchie geeft me veel vrijheid, dat is heel tof* » (C), anderen vinden dat minder.

Verschillende coördinatoren en hulpverleners benadrukken het verschil dat er in de werking van de comités soms bestaat tussen wat voorzien is door de statuten enerzijds en de realiteit anderzijds.

Sommige voorzitters van het OCMW nemen helemaal niet of bijna niet deel aan de vergaderingen van het comité, en laten de leiding over aan de verkozen leden van de SC en aan de coördinator. Andere voorzitters zijn aanwezig, maar komen weinig tussen in de beraadslagingen. Nog andere zijn heel sterk aanwezig en nemen een belangrijke plaats in :

« Ondanks het evenwicht in het bestuurscomité is het voor iemand uit het verenigingsleven niet altijd makkelijk om een duidelijk standpunt in te nemen ten aanzien van een politiker die het gewoon is om zijn standpunten te verdedigen. Hierdoor neemt de voorzitter van het OCMW een belangrijke plaats in. »
(C en A)

De rol van de verkozen leden van de SC in het bestuursorgaan is niet altijd duidelijk, meer bepaald wat betreft hun vertegenwoordiging. Indien bijvoorbeeld tijdens een bepaalde periode een aantal leden minder aanwezig zijn en dat de andere leden van het comité geen contact meer hebben met de afwezigen, zijn ze minder representatief. Evenzo, wanneer een aantal verkozen leden niet meer naar de vergaderingen van de SC komen, kan men zich ook afvragen of ze nog voeling hebben met de noden van de deelnemers, of ze de sfeer van de SC nog opsnuiven en zijn dynamiek nog delen.

« Ik kan me nog moeilijk vrijmaken voor de vergaderingen van de SC. Ik ga dus nog alleen naar de vergaderingen van het begeleidingscomité. » (A)

De 'democratische' organen lijken dus geen waarborg te zijn voor een echte 'participatie' in de schoot van de SC. Zo worden de dagorde en de thema's, die in de vergaderingen van de SC aan bod komen, soms

---

¹⁵ Ze zijn meestal beschikbaar via internet op de websites van de SC.

gekozen door de coördinator, zoals in de SC die door de coördinator zelf worden geleid, op basis van informele gesprekken met enkele gesprekspartners, maar zonder collectieve deelname noch besluitvorming :

« Voor de thematische ontmoetingen breng ik zelf de thema 's naar voor, omdat ik door een partner ben aangesproken, ofwel neem ik zelf het initiatief omdat ik vaak over hetzelfde thema heb horen spreken. » (C)

« Ik denk dat de thema's worden gekozen in het begeleidingscomité of door het OCMW. Ik kan me niet herinneren dat men zelf zijn opinie geeft. Jammer. » (A)

Het onderwerp van een vergadering van het begeleidingscomité wordt soms omzeild, zonder dat men zich daar bewust van is of dat het openlijk gezegd wordt.

« In feite dient het begeleidingscomité als ontmoetingsplaats voor een bepaalde sector, omdat de dienstverantwoordelijken er mekaar ontmoeten. » (A)

Een aantal gesprekspartners benadrukken dat *« met een 'comité' men zich kan beschermen tegen een te overweldigende voorzitter. Met een voorzitter die alle touwtjes in handen neemt zou het comité als het ware ontploffen en zou alles in het honderd lopen. » (C en A)*

Anderen stellen de statuten in vraag:

«Met een andere voorzitter zou alles veranderen.» (C)

« De SC en het OCMW zijn koeken van eenzelfde deeg, aangezien het OCMW de coördinator betaalt. Op dat niveau is er dus een onevenwicht, ook al is het comité evenwichtig samengesteld.» (C)

« Aangezien de SC deel uitmaakt van het OCMW, is de stem van de voorzitter feitelijk doorslaggevend. Wat blijft er dan over van de democratie zoals die in de statuten is voorzien ? » (C)

Daarom leggen zowel hulpverleners als coördinatoren de nadruk op de broosheid van de SC en op de nodige waakzaamheid om de zin en doelstellingen van deze structuur te vrijwaren. Iemand voegt er nog aan toe dat :

« De verhouding tussen de SC en het verenigingsleven zal afhangen van de coördinator, van zijn persoonlijkheid, van de manier waarop hij met anderen samenwerkt en in dialoog treedt met zijn opdrachtgever die zich niet altijd op dezelfde golf lengte bevindt. De coördinator moet zich kunnen losmaken van richtlijnen die alleen van het OCMW komen. » (A)

Contacten met andere netwerken

Onder de SC zijn er twee met een specifieke organisatie, als gevolg van hun bijzondere geschiedenis.

In het gebied van een bepaalde SC zijn er netwerken die, soms al heel lang geleden, per buurt tot stand zijn gekomen. Elk netwerk heeft zijn geschiedenis, zijn eigen structuur en organisatie. Drie daarvan vormen een vzw. In deze context fungeert de coördinator van de SC als steun en als bindmiddel tussen de buurtnetwerken. Hij vertegenwoordigt het OCMW in hun beleidsorganen, neemt deel aan de coördinatievergaderingen en soms neemt hij er de leiding van (in enkele buurten).

In een andere gemeente is de SC een partner tussen het OCMW en een verenigingsnetwerk. Zo komen tussen de SC en de netwerken structurele banden tot stand en worden ze complementair. Het netwerk is vertegenwoordigd in het bestuurscomité van de SC en de coördinator van de SC neemt deel aan de vergaderingen van het netwerk en van zijn bestuursorgaan.

4.2.4 DOELSTELLINGEN VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES

Tijdens onze gesprekken hebben de coördinatoren en hulpverleners weinig aandacht besteed aan de huidige doelstellingen van de SC, maar veeleer aan hun verwachtingen van een ideale sociale coördinatie. De doelstellingen van de SC die hier worden voorgesteld steunen op rapporten, charters of andere geschreven documenten. In een tweede tijd komen de verwachtingen aan bod.

4.2.4.1 DOELSTELLINGEN IN DE REALITEIT

De **uiteindelijke doelstelling** van alle SC is de strijd tegen de armoede.

In de verslagen voor het verkrijgen van subsidies zijn de **'doelstellingen op lange termijn'** van de sociale coördinaties meer verscheiden.

De doelstellingen van 11 SC zijn nogal gelijkaardig en soms volledig identiek :

- De instellingen beter leren kennen en ze ook bij de bevolking beter bekend maken ;
- Een bron zijn van informatie, uitwisseling en debat onder verschillende geïnteresseerden ;
- Voor enkele SC, de gelegenheid bieden om zich uit te drukken, voorstellen te formuleren en informatie in te winnen. Voor andere SC ligt het accent op vorming en onderzoek van vragen en noden. Nog andere SC geven de voorkeur aan overleg, samenwerking, diagnosestelling bij sociale problemen en aanmoediging van nieuwe initiatieven ;
- Nadenken over ethische aspecten van het sociaal werk ;
- Voor sommige SC, zich beramen en actie voeren op politiek vlak door adviezen en oriëntaties te geven, met respect voor eenieders verantwoordelijkheid en bevoegdheid. Voor andere SC, de gemeentelijke instanties op de hoogte stellen van de bestaande noden, om in het kader van de welzijnsbeleid tot een gezamenlijke actie te komen.

Andere SC hebben hun eigen doelstellingen, ook al bevatten ze elementen die reeds eerder vermeld zijn :

- 1 SC: Informatie uitwisselen, samenwerkingsverbanden uitwerken tussen de diverse lokale hulpverleners, gemeenschappelijke projecten tot stand brengen.
- 1 SC: Contacten aanmoedigen tussen geïnteresseerden, een ontmoetingsplaats voorstellen voor brainstorming en nascholing om tot een gezamenlijke diagnose te komen.
- 1 SC: Een gezamenlijke methodologie voorstellen op lokaal vlak, om een coherente en doeltreffende actie aan te moedigen met het verenigingsleven.
- 1 SC: Sociale acties erkennen voor de bevolkingsgroep die geholpen wordt door het OCMW.
- 1 SC: Een grotere doeltreffendheid betrachten ; ruimte geven aan informatie, uitwisseling en debatten onder geïnteresseerden ; hulpverleners op het terrein aanmoedigen en bij professionele acties op zoek gaan naar coherentie en synergie ; solidariteit aanmoedigen en dubbel gebruik vermijden ; creativiteit ontwikkelen op psychologisch, sociaal, medisch en cultureel vlak ; nieuwe soorten van werkrelaties opzoeken die de actoren erkennen en ondersteunen ; verstandig omgaan met conflicten en tegenstellingen door de partijen met elkaar in contact te brengen ; een coherente en geïntegreerde welzijnsbeleid tot stand brengen.
- Andere SC hebben buiten de algemene doelstelling, geen andere algemeen geformuleerde betrachtingen.

'Prioritaire thema's' worden over het algemeen in de SC jaarlijks uitgewerkt. Vaak gaat het om één, twee of drie thema's of gebeurlijk om bepaalde voorkeuren die in elke werkgroep worden bepaald. Die

specifieke doelstellingen zijn veel beperkter, en staan in verband met de werkelijk beschikbare middelen en activiteiten van elke SC.

4.2.4.2 VERWACHTINGEN

Wanneer onze gesprekspartners (coördinatoren of andere hulpverleners op het terrein) het hadden over de ideale betrachtingen van een sociale coördinatie, kwamen weinig doelstellingen aan bod, of dan eerder in termen van « *strijd tegen armoede en sociale uitsluiting* » (C) of « *welzijn van de bevolking* » (C en A)¹⁶.

Daarentegen komt uit alle gesprekken een vrij duidelijke lijst tot uiting van de noden die de mensen op het terrein hebben aangetroffen. Die lijst werd tijdens twee gezamenlijke groepsgesprekken bevestigd door alle deelnemers (coördinatoren en anderen), met dien verstande dat het om een ideaal model gaat:

« Er is nood aan wederzijds vertrouwen, er moet veel worden samengewerkt. Al die doelstellingen bereiken in één zelfde SC is utopisch. » (A)

« Het hangt ook af van de middelen die ons worden toebedeeld om die doelstellingen te bereiken. Het is een kwestie van tijd en middelen. » (A)

Hierna volgen de verwachtingen en noden, vooreerst in een synthetische lijst:

1. Mekaar beter leren kennen en een transversale kennis hebben van het aanbod:
  - Het volledige aanbod kennen van een gemeente, een wijk.
  - « Een gezicht plakken op een naam, een dienst, een project ».
  - Praktische kennis van de lokalen van diensten of verenigingen.
2. Informatie en gedachten uitwisselen:
  - Uitwisseling van informatie over de activiteiten en diensten die door de diensten en verenigingen worden voorgesteld. Doorstroming naar de gebruikers.
  - Informatie/vorming over specifieke thema's.
  - Uitwisseling van ervaringen en professionele vraagstelling.
3. Coördinatie:
  - Betere formulering van het aanbod:
    - controle van het aanbod (noden en werkgebied) ;
    - dubbel gebruik vermijden.
4. Gezamenlijke kennis verwerven van werkgebied en noden:
  - hetzij via de leden, die nieuwe noden en problemen vermelden ;
  - hetzij via een gezamenlijke bepaling van noden en prioriteiten.
5. Samenwerken en gemeenschappelijke projecten realiseren:
  - hetzij extern, onder leden van een SC, maar daarbuiten ;
  - hetzij intern, in de schoot van de SC.

---

¹⁶ De woorden of zinnen tussen aanhalingstekens en in cursief komen uit gesprekken met personen of groepen. De letters C of A wijzen naar hun oorsprong, C staat voor coördinatoren en A voor actoren op het terrein. De letters A en C samen wijzen op het feit dat coördinatoren en actoren nagenoeg dezelfde mening hebben.

6. Noden bij de bevolking bekend maken aan verantwoordelijken en politieke mandatarissen (OCMW, gemeente, enz.).

4.2.4.2.1 MEKAAR BETER LEREN KENNEN EN EEN TRANSVERSALE KENNIS HEBBEN VAN HET AANBOD

Volgens onze gesprekspartners is het voor personen en diensten absoluut noodzakelijk om **mekaar te leren kennen** en samen te werken. Meestal kennen sociaal werkers vrij goed de diensten en verenigingen van hun eigen werkgebied, maar niet die van andere sectoren. Om samen te werken en iemand naar een dienst te verwijzen waar hij terdege zal worden geholpen, is een transversale kennis van het aanbod onmisbaar.

In sommige gemeenten is dat vrij makkelijk : *« X is een dorp, dat maakt dat verenigingen mekaar kennen en er rechtstreekse contacten zijn. » (A)* In andere gemeenten zijn er heel wat hulpverleners actief. *« Met de SC is een transversale kennis mogelijk van de verschillende diensten die met ons publiek werken. » (A)*

Een 'theoretische' kennis, door middel van een repertorium of website lijkt onvoldoende. De hulpverleners willen de mensen persoonlijk ontmoeten, *« een gezicht geven aan de projecten » (C)*. Voor sommigen is dat een essentiële voorwaarde om de vragende partij naar een andere dienst te verwijzen. *« Een patiënt kan niet van de ene dienst naar de andere worden verwezen als er geen vertrouwen is, en er tussen beide locaties geen goede communicatie is. » (A)*

Voor sociaal werkers die met een heel broze populatie te maken hebben, is het niet voldoende om de mensen te kennen, ze moeten ook de lokalen van de actoren gezien hebben. *« Om ons publiek te kunnen doorverwijzen is het belangrijk om zowel de lokalen als de personen zelf te kennen. Men moet het gebouw kunnen beschrijven, de verdieping waar ze zullen worden ontvangen, enz. Zoniet, gaan ze er niet naar toe. » (A)*

4.2.4.2.2 INFORMATIE EN IDEEËN UITWISSELEN

De tweede en aanvullende verwachting is **informatie** en **uitwisseling van ideeën**. Dat gebeurt op verschillend niveau :

- soms gaat het om een eenvoudige *« uitwisseling van informatie over nieuwe projecten » (C en A)* ;
- diepgaande uitwisselingen over de aanpak, werkmethodes of noden en specifieke problemen :
« Uitgande van onze eigen ervaringen komen we soms voor eenzelfde publiek tot andere conclusies. We moeten ze zeker en vast met elkaar vergelijken. » (A)
« Onderling overleg om de beste service te bieden. » (A)
«Tijdens vergaderingen van de SC worden we vooral bekritiseerd. Van beroepslui krijgen we te horen dat er klachten zijn van sommige inwoners over daklozen. We moeten vooral uitleggen wat we precies doen, wat het betekent dakloos te zijn en hoe de mensen daarop reageren. We gaan er vooral naar toe om de buurt en de burens te vertegenwoordigen, de gemoederen te bedaren en om beter te worden begrepen. » (A)
- theoretische bijdrage en analyse :
«Een theoretische bijdrage kan belangrijk zijn en wordt in de SC soms verwaarloosd. » (A)
« De mensen willen ook informatie krijgen over hun werkgebied (theoretische, statistische...). Er moet worden nagedacht over beroepspraktijken, demografische gegevens, enz. » (C)

« Onze rol als sociaal werker in de huidige politieke context in vraag stellen en ons afvragen hoe we best de zaken in de goede richting kunnen doen evolueren. » (A)

- *intervisie, supervisie : « Sommige partners vragen al geruime tijd meer informatie/vorming en supervisie. » (A)*

Hiermee kunnen hulpverleners op het terrein de nodige 'koude' en 'warme' informatie krijgen. 'Koude' informatie bevat objectieve gegevens zoals de coördinaten van de vereniging of dienst, van hun werknemers, hun taken, activiteiten, enz.

'Warme' informatie behelst eerder subjectieve aspecten, waarmee hulpverleners op het terrein zich beter de dienst of vereniging kunnen voorstellen. Het komt er op aan het soort werk te ontdekken dat werkelijk wordt gepresteerd, de werkmethodes die worden gebruikt, de manier waarop de mensen worden ontvangen, de deontologie, de beschikbaarheid, de werksfeer, ideeën en toekomstige projecten. Die informatie is afhankelijk van de perceptie en wordt alleen verworven door rechtstreekse contacten, ervaringen of mondelinge overdracht.

Al onze gesprekspartners vinden zowel 'koude' als 'warme' informatie heel belangrijk. Sommigen verkrijgen die echter langs andere wegen dan de SC :

« Met telefonische contacten, de sociale gids, internet beschik ik over mijn eigen netwerk. Voor de sociale raadplegingen kan de SC een meerwaarde zijn, maar dat kan ook zonder vergaderingen. De SC is makkelijker omdat iedereen tesamen in hetzelfde lokaal aanwezig is, maar er zijn ook andere mogelijkheden. » (A)

« Iemand doorverwijzen naar een persoon die men zelf kent, is makkelijker, maar men kan die ook leren kennen via de telefoon als men daar een goed gevoel bij heeft en men over de zaak eenzelfde kijk heeft. De persoon zelf ontmoeten is geen absolute must. » (A)

Het publiek van hulpverleners op het terrein, die niet aan een SC deelnemen maar wel deel uitmaken van een regionaal netwerk, hoort niet tot een bepaald gebied, maar 'komt van overal'. Indien die hulpverleners de SC zouden gebruiken als bron van informatie, dan zouden ze wellicht aan 18 verschillende SC moeten deelnemen.

Met een rechtstreekse uitwisseling van informatie en van ideeën onder leden van een SC kunnen niet alleen wederzijdse knowhow en aandachtspunten worden ontdekt en besproken, maar worden ook vooroordelen en verstarringen weggewerkt die het gevolg zijn van een verschillende aanpak. Tevens bevordert de uitwisseling een wederzijds positief imago en schept een klimaat van vertrouwen. Dat leidt uiteindelijk tot een heuse samenwerking.

Enkele gesprekspartners lijken tevreden met die eerste verwachtingen. Anderen vinden ze wel noodzakelijk, maar onvolledig. De enen zien de SC als een aanbod van diensten, terwijl anderen van een sociale coördinatie verwachten dat ze creatiever is :

« Doorgeven van informatie en kennis is onvoldoende, er is ook nood aan samenwerking en partnership voor concrete projecten. » (C)

« Projecten moeten aan een persoon worden gelinkt. Persoonlijk vind ik niet dat daar een maandelijkse vergadering voor nodig is. De mensen moeten wel weten wat er op het terrein gebeurt en een gezamenlijk antwoord geven aan de sociale verwachtingen. Dat is mijn leidraad. »(C)

4.2.4.2.3 COÖRDINATIE

« Coördinatie betekent dat men tracht te weten welk netwerk er in een bepaald gebied of buurt bestaat, in functie van de bestaande problemen. Een netwerk uitbouwen om aan de noden het hoofd te bieden. » (A)

« Met sociale coördinaties kan met anderen worden samengewerkt, wie doet wat, waar, met wie. Met een SC kan het werk op een bepaald gebied worden afgestemd. » (A)

Een betere organisatie van het aanbod, dubbel gebruik vermijden en controle van het aanbod zijn essentieel maar niet makkelijk in de praktijk te brengen, iedereen is het er over eens :

« Voor het aanbod stellen zich vragen over het gebied binnen het gebied. Wie houdt zich bezig met wie, om wat te doen en hoever? Op de SC kunnen die vragen aan bod komen. Ze zijn niet makkelijk te beantwoorden, maar het kan. Soms volstaat het om aan zijn gesprekspartner te vragen : wat is uw doelstelling?, en waarom?, om te beseffen dat oplossingen mogelijk zijn ». (A)

4.2.4.2.4 GEZAMENLIJKE KENNIS VERWERVEN VAN WERKGEBIED EN NODEN

De meeste gesprekspartners spraken over *« het tot stand brengen van gezamenlijke projecten »* (C en A). Vooraleer dat stadium te bereiken is echter een precieze bepaling van zowel noden als aanbod vereist.

Hiervoor denken sommigen dat men aan de leden de gelegenheid moet bieden om tekorten in het licht te stellen. *« Als een lid een probleem aansnijdt, komen de noden op de vergaderingen op tafel ». (C)*

Anderen denken dan weer dat dit onvoldoende is, dat *« de sociaal werkers een gezamenlijk beeld moeten uitwerken »*. (C)

Anderen gaan nog verder :

« Men zou ook naar de bevolking moeten toe gaan, want sociaal werkers fungeren steeds als een soort filter, ze vereenzelvigen zich niet met de noden van de bevolking, ook al staan ze er heel dicht bij. » (C)

« Als men hoort wat er soms allemaal in de vergaderingen wordt gezegd, beseft men pas dat er heel wat vooroordelen zijn die de diagnose kunnen vervalsen, indien we alleen rekening houden met wat de sociaal werkers vertellen. Een goede methode is dus heel belangrijk, en zal tot grotere objectiviteit leiden. » (C)

Coördinatoren en andere hulpverleners met ervaring van gezamenlijke diagnoses in een SC denken dat dit een belangrijke taak is voor de SC, en de motivatie bevordert.

« Iedereen heeft er baat bij, aangezien wordt uitgegaan van alle bestaande noden en van wat het publiek ons vertelt. Dat leidt meteen tot concrete acties. Onze rode draad is een precieze stand van zaken die volgens verschillende thema's wordt opgemaakt. » (A)

4.2.4.2.5 SAMENWERKEN EN GEZAMENLIJKE PROJECTEN UITWERKEN

Projecten worden beschouwd als de heuse hoeksteen van de werkzaamheden in de SC, zowel door mensen met als zonder ervaring :

« Acties vormen de echte meerwaarde van een SC. » (C)

« Dat geeft moed. We zien elkaar graag terug, en zijn fier op de geleverde prestaties. » (A)

« We hebben waarlijk een gezamenlijk project uitgewerkt. Nu beseft iedereen dat er onder de sociale hulpverleners in al die jaren heel intens werk is geleverd, men voelde echt dat er een SC was. » (C)

« Positief zijn vooral de microprojecten. Op dat vlak zijn de themagroepen heel productief. » (C)

4.2.4.2.6 NODEN BIJ DE BEVOLKING BEKEND MAKEN AAN VERANTWOORDELIJKE EN POLITIEKE MANDATARISSEN

Hulpverleners op het terrein verwachten ook dat noden van de bevolking worden doorgespeeld:

« Dat de SC op een bepaald ogenblik de gemeente zou kunnen aanmanen, dat zou pas de kers op de taart zijn. » (A)

« Voor mij doet de SC pas echt aan coördinatie wanneer sociaal werkers van verschillende horizonten, werkzaam in verschillende structuren, met verschillende bevoegdheden, er in slagen hun vaststellingen op het terrein naar het politieke niveau door te spelen. » (A)

« Op het terrein beseft men dat er regionale beslissingen worden genomen die niet realistisch zijn. Is het ook niet de rol van een SC om informatie door te spelen naar de politiek verkozenen ? Dat is nodig om actie te kunnen voeren. De sociale coördinatie kan die functie best vervullen. » (A)

Nochtans vinden de meeste gesprekspartners die opdracht vrij delicaat en moeilijk haalbaar:

« Volgens mij komt die doelstelling zelden ter sprake. Ze was misschien mogelijk in gemeente X, maar niet in de mijne. » (A)

« De SC wordt niet beschouwd als een plaats van interpellatie. Dat kan best gebeuren in gemeentelijke diensten en/of het schepencollege. Men doet het buiten de SC, aangezien het in de SC niet gebeurt. » (A)

« Een interpellatie mag niet agressief zijn, maar wel constructief, met respect voor eenieders mening. » (A)

Voor anderen, die het wel doen, « is dat een belangrijk punt. » (A)

De zes punten, die hier zijn aangehaald, worden allemaal als belangrijk beschouwd. Nochtans vormen sommige punten wel degelijk de basis van de coördinatie, een onmisbare stap vooraleer aan andere verwachtingen te voldoen. Zo kunnen de verwachtingen in twee groepen worden verdeeld : de **'eerste'** en **'tweede' noden**. Beide groepen vereisen van de deelnemers een andere soort betrokkenheid en engagement.

Voor de 'eerste' noden' willen de leden mekaar leren kennen, en de informatie verzamelen die ze voor hun werk kunnen gebruiken, en ook laten weten wat ze precies doen.

In het tweede geval vereist de coördinatie meer betrokkenheid, zowel op het vlak van aanwezigheid om de continuïteit te verzekeren, als om « iets te kunnen loslaten en naar de anderen toe te gaan om iets gemeenschappelijk te verwezenlijken » (A). Het komt er op aan mekaar aan te vullen, projecten te ontwikkelen en voor verandering te kiezen. Om dat te bereiken moeten vertrouwensbanden worden gesmeed. De 'eerste' noden dienen dus om de 'tweede' te bereiken.

Sommige hulpverleners en coördinatoren verwachten meer van de 'eerste' noden, anderen van de 'tweede' of van beide. Over het algemeen zijn de verwachtingen talrijk, soms breder of precieser dan de

'reële doelstellingen' van de SC of dan diegene die voorzien zijn in Art. 62 van de organieke wet of het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. We komen hier nog op terug.

Onze gesprekspartners hebben moeilijkheden vermeld om aan de verschillende verwachtingen tegemoet te komen. Ze komen aan bod in het volgende hoofdstuk.

4.2.5 ACTIVITEITEN VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES EN HUN BELANGRIJKSTE BEPERKINGEN

In dit hoofdstuk willen we een beeld scheppen van de huidige werkzaamheden van de SC. We hebben gezien dat de middelen waarover de sociale coördinaties beschikken heel divers zijn. Dat heeft uiteraard gevolgen voor hun werkzaamheden. De activiteiten van elke SC afzonderlijk zijn een weerspiegeling van de lokale toestand en van de noden die door de leden of verantwoordelijken als prioritair worden beschouwd. Ze zijn dus specifiek. Men kan er echter wel algemene lijnen in vinden.

De coördinatoren hebben vaak de indruk dat de SC een gelijkaardige werking hebben naargelang ze '*groot*', '*middelgroot*' of '*klein*' zijn. Dat moet worden genuanceerd.

Ter herinnering¹⁷, de verdeling onder SC ziet er ongeveer als volgt uit:

- 7 SC hebben een coördinator 3/4 à 2 VTE = de '*grote*'.
- 5 SC hebben als coördinator een werknemer van het OCMW die 1/5 tot 1/2 VTE vrijmaakt voor de organisatie van de SC = de '*middelgrote*'.
- 6 SC hebben als coördinator de verantwoordelijke van de sociale dienst van het OCMW die maandelijks of wekelijks enkele uren vrijmaakt voor de organisatie van de SC = de '*kleine*'.

Dat onderscheid is natuurlijk schematisch (er is een groot verschil tussen 3/4 en 2 VTE en weinig verschil tussen 1/2 en 3/4 VTE), maar stemt overeen met de realiteit.

4.2.5.1 TYPOLOGIE VAN DE ACTIVITEITEN VAN SOCIALE COÖRDINATIES

Schematisch kunnen de coördinatievergaderingen in twee soorten worden verdeeld:

- Coördinatievergaderingen waarop alle leden van een SC worden uitgenodigd. Meestal hebben ze als onderwerp:
  - hetzij een uiteenzetting en discussies rond een bepaald thema, en/of de voorstelling van een vereniging, een dienst of een project ;
  - hetzij de feedback van een uitgevoerde opdracht in subgroepen (zie verder) ;
  - hetzij onderwerpen over de interne organisatie van de SC, zoals bijvoorbeeld de voorstelling of de collectieve keuze van thema's of projecten voor het komende jaar, de evaluatie van de activiteiten van de SC, haar structurele organisatie (opstelling of wijziging van de statuten), de bespreking over de toewijzing van een deel van het budget van de SC, enz.

Die vergaderingen worden soms 'coördinatievergaderingen' genoemd, of 'algemene vergadering', 'plenaire vergadering', enz.

---

¹⁷ Zie het hoofdstuk over de middelen van de coördinaties op blz. 16.

- Vergaderingen van werkgroepen (soms subgroepen of werkcomités genaamd) met enkele leden van de SC. Die groepen zijn toegespitst:
  - hetzij op een bepaald thema (bv. kinderen, jeugd, senioren, gezondheid, geestelijke gezondheid, aids, handicap, scholing, werkgelegenheid/vorming, huisvesting, familie, sociale bijstand, voedselhulp, onthaal van nieuwe inwoners, cultuur, energie, duurzame ontwikkeling, buurtwerk, feestvieringen, samenhang, netheid) ;
  - hetzij op de voorbereiding van een bepaalde activiteit (organisatie van een dag voor gezamenlijke actie, maken van een website voor de SC, enz.).

Die groepen vereisen vaak een regelmatige aanwezigheid en dus een grotere betrokkenheid van de deelnemers.

Naargelang het soort van activiteiten kunnen de SC in vier groepen worden verdeeld:

- SC waarbij de werking in subgroepen, met diverse doelstellingen, de belangrijkste plaats innemen. Het gaat over 5 'grote' en 3 'middelgrote' SC met 3 en 9 werkgroepen. Die groepen vergaderen 4 tot 10 keer per jaar. Twee coördinaties werken alleen in subgroepen. De andere houden ook algemene vergaderingen (de meeste 2 tot 4 per jaar).
- SC waarvoor de algemene vergaderingen centraal staan. 1 'grote' SC, 1 'middelgrote', 4 'kleine' organiseren 4 à 6 vergaderingen per jaar. Twee SC hebben ook 2 of 3 werkgroepen waarvan sommige relatief autonoom zijn (gecoördineerd en geleid door een lid) of tijdelijk (organisatie van een dag voor gezamenlijke actie).
- 1 'grote' en 1 'kleine' SC spitsen hun werking toe op 2 à 3 themagroepen die vooral zorgen voor de organisatie van dagen voor gezamenlijke actie (met diverse activiteiten of info-stands). Eén coördinatie voorziet ook algemene vergaderingen, vooral om gemeenschappelijke thema's en projecten uit te kiezen.
- 1 'middelgrote' en 1 'kleine' SC nemen nu ook alleen deel aan vergaderingen en dagen voor gemeenschappelijke actie van andere netwerken. De coördinatoren van die SC zijn van plan om in de toekomst in partnership projecten van het OCMW uit te werken.

De keuze voor elke activiteit gebeurt rekening houdend met de context waarin de SC evolueert.

Bijvoorbeeld : «Elk OCMW investeert volgens zijn eigen ingesteldheid. Op het gebied van onze gemeente zijn er zoveel verenigingen en diensten en zoveel problemen waarvoor actie kan worden gevoerd, dat men, om efficiënt en prijsbewust te werken, zich moet richten op een sub-sub-thema, en dan zien wie daar kan aan meewerken. Onze werking moet beperkt blijven. Een overkoepelend SC zou een gigantisch lokaal vergen, en thema's vinden die iedereen aanbelangen zou onmogelijk zijn. » (C)

Er is een netwerk met mensen uit de socio-medische sector in de brede zin van het woord in het gebied van 4 op de 5 SC die geen algemene vergadering organiseren¹⁸.

---

¹⁸ Zie de context waarin elke SC werd opgericht op blz. 15.

4.2.5.2 VOORBEELDEN VAN CONCRETE ACTIES

Het loont de moeite om de eerder aangehaalde doelstellingen in verband te brengen met de werkelijk uitgevoerde acties. Dat helpt om de werking in de SC nog verder vooruit te helpen. Voor een goede synthese wordt in bijlage¹⁹ een tabel gevoegd met de middelen die gebruikt worden om elke doelstelling te bereiken.

De gunstige en ongunstige factoren om de doelstellingen te bereiken, die door de coördinatoren en andere hulpverleners op het terrein werden vermeld, zijn ook te vinden in een tabel in bijlage²⁰. Ter aanvulling vermelden we hier een aantal bemerkingen van enkele gesprekspartners over moeilijkheden die ze tijdens hun actie hebben ervaren.

We voegen er aan toe dat het tekort aan middelen, aan tijd en aan beschikbaarheid van de coördinator heel vaak vermeld wordt, en dus niet telkens opnieuw wordt herhaald.

4.2.5.2.1 ACTIVITEITEN OM MEKAAR BETER TE LEREN KENNEN EN DIE EEN TRANSVERSALE KENNIS VAN HET AANBOD BEVORDEREN

Om het **volledige aanbod** in een gemeente of buurt te kennen, zijn er verschillende instrumenten ontwikkeld.

Op het vlak van repertoria bestaan er sociale kaarten, zoals 'De sociale gids', 'Sociaalbrussel.be', 'De socialekaart.be', enz. Die middelen kunnen door iedereen worden gebruikt, maar geven geen beeld van het lokale aanbod.

3 'grote', 1 'middelgrote' en 1 'kleine' SC hebben repertoria of sociale kaarten gemaakt, in gedrukte vorm of op internet. Men vindt er alle actoren terug en één ervan geeft ook juridische informatie over verschillende sociale sectoren.

1 SC heeft een repertorium gemaakt op schaal van een bepaalde buurt, een andere SC over een welbepaald thema. 2 SC zijn er nog mee bezig.

Jammer genoeg worden die repertoria niet altijd geactualiseerd.

Opdat leden van een SC mekaar beter zouden leren kennen, gebruikt 1 SC, tijdens algemene vergaderingen, bepaalde animaties, zoals 'speed-dating', waarmee deelnemers zich snel aan mekaar kunnen voorstellen.

Ten slotte maken 2 SC een diagnose van het aanbod en van de noden die gezamenlijk zijn voorgesteld, wat de transversale kennis zeker bevordert.

Remmende factoren:

Ze zijn het gevolg van het soms hoge aantal hulpverleners in eenzelfde gebied, van de afwezigheid van sommigen op de coördinatie, van de turnover van werknemers en van het gebrek aan middelen:

« Indien iedereen aanwezig was of in de CS aanvaard was, zou het al gemakkelijker werken zijn. »
(C)

¹⁹ Zie bijlage op blz. 72

²⁰ Zie bijlage op blz. 77.

« Er zijn zoveel coördinaties. We werken met mensen die van overal komen. Ons werkgebied beperkt zich niet tot één gemeente. We moeten keuzes maken. Aangezien we door allerlei vragen worden overspoeld, hebben we geen uitstalraam nodig. Ik wil geen exclusieve band hebben met één bepaalde gemeente. » (A)

« Er zijn heel wat remmende factoren. Een slecht geheugen, mensen die van job veranderen en nieuwkomers die niet weten waarom ze in de coördinatie zitten : ‘mijn baas heeft me gezegd dat ik moest komen’. » (C)

« Er is een grote turnover. Zodat we alles moeten herhalen. We moeten voortdurend hulpverleners op het terrein met mekaar in contact brengen, maar voor mij maakt dat deel uit van mijn job. » (C)

« Ik zou niet weten hoe ik met al die mensen moet samenwerken. » (A)

« Sociale coördinaties groeperen alle sectoren. Men ziet heel wat verschillende toestanden en soms is het moeilijk om elkaar te begrijpen. » (A)

« Voor een repertorium zijn tijd, middelen en updating nodig... » (C)

Om « **op namen, diensten, projecten een gezicht te plakken** », moet iedereen zich bij het begin van een coördinatievergadering voorstellen.

Verschillende coördinatoren zorgen er voor dat er voor en na de vergaderingen tijd is voor informele contacten. Ze houden de duur van de vergaderingen daarom binnen de perken om dat mogelijk te maken.

Remmende factoren:

De belangrijkste hinderpaal is absenteïsme, zowel van leden als van niet-leden van de SC. Alle gesprekspartners benadrukken de afwezigheid van de eerstelijns sociaal assistenten (SA) van het OCMW.

« We zijn sterk afhankelijk van de goodwill van de partners om tijd vrij te maken. Dat netwerkvergaderingen integraal deel uitmaken van het sociaal werk wordt moeilijk aanvaard. » (C)

« Door een gebrek aan tijd is het heel moeilijk om SA van het OCMW te mobiliseren » (C)

« We kunnen alleen mensen ontmoeten die werkelijk aanwezig zijn. Een repertorium volstaat niet. Eén van onze doelstellingen is de samenwerking met een lokaal netwerk. We trekken daar dus tijd voor uit, wat niet voor alle diensten en verenigingen mogelijk is. Dat is wel een handicap voor de coördinatie. » (A)

« Voordien gingen we maar zelden naar vergaderingen van de SC omdat die samenvallen met onze teamvergaderingen. We zijn daar vlug mee gestopt. We gaan er niet meer naartoe door tijdsgebrek. We zijn maar een kleine groep. We hebben het al moeilijk om tijd vrij te maken voor de nodige interne administratie, aangezien we geen financiële middelen krijgen voor coördinatie-taken en netwerken. » (A)

« Momenteel zijn er in onze gemeente veel coördinaties. Een beetje te veel, er zijn te veel vergaderingen. » (A)

« Het is niet makkelijk praten als we met te veel zijn. De tijd dat iedereen aan bod komt, zich heeft voorgesteld, zijn er al twee uur voorbij. » (A)

« De SC vergadert vier keer per jaar, de werkgroepen vaak elke maand, en dan zijn er nog proefprojecten. Voor een vereniging of een dienst kan dat zwaar wegen om daar allemaal aan deel te nemen. Men moet ook weten wat men er van verwacht, om de partners een kans te geven. » (A)

« Als je meer dan zeven jaar in een SC zetelt, wordt het moeilijker om nieuwsgierig te blijven. Men heeft soms de indruk de anderen voldoende te kennen, en dan vindt men het niet meer nodig om naar de SC te gaan. » (A)

Om de **lokalen van diensten en verenigingen te leren kennen**, organiseren 3 SC activiteiten in die lokalen : algemene vergaderingen of meer informele ontmoetingen worden om beurt georganiseerd in de lokalen van bepaalde deelnemers.

Remmende factoren:

De belangrijkste hinderpaal is de afwezigheid van lokalen *« die groot genoeg zijn en beschikbaar om alle leden van de SC te ontvangen. » (C)*

4.2.5.2.2 ACTIVITEITEN OM INFORMATIE EN IDEEËN UIT TE WISSELEN

De **uitwisseling van informatie over activiteiten en diensten** en hun bekendmaking aan het publiek worden op drie verschillende wijzen georganiseerd.

In 8 SC krijgen deelnemers het woord bij het begin of op het einde van de vergadering om informatie te geven.

In 8 SC kan een nieuwe dienst of activiteit worden voorgesteld gepresenteerd in de algemene vergadering, hetzij in een werkgroep of in vormingsessies.

7 coördinatoren (5 'grote' en 2 'kleine' SC) verspreiden de informatie die de leden hen doorsturen, hetzij via e-mail, via een newsletter of via een nieuwe website waar leden hun nieuwsberichten kwijt kunnen.

Remmende factoren:

De helft van SC voorziet de verspreiding van informatie over activiteiten van de leden. Het doorgeven van informatie aan collega's van diegenen die aan de vergaderingen hebben deelgenomen en aan de gebruikers wordt echter in vraag gesteld: *« Wanneer in een vergadering het woord wordt gegeven aan verenigingen, worden folders, flyers, affiches naar boven gehaald, die rondgaan, en waarvan iedereen een exemplaar meeneemt, maar niemand vertrekt met 50 exemplaren om ze dan verder uit te delen in zijn eigen vereniging'. Men krijgt de informatie, men veronderstelt dat iedereen ze heeft gehoord, en daar blijft het bij. » (C)*

13 SC verstrekken **informatie over een specifiek thema**. Meestal gebeurt dat door een of meer leden van de SC, tijdens een algemene vergadering, in een werkgroep of speciale vergadering. Zelden doet men een beroep op een 'expert'.

4 CS organiseren of organiseerden **vormingsdagen**, bijvoorbeeld: *« mensen laten komen om sommige hulpverleners een specifieke vorming te geven in verband met problemen die ze met jongeren hebben. » (C)*

Die vorming richt zich naar alle leden van de SC of naar leden van een werkgroep, soms ook naar werknemers van het OCMW *«vorming van inwoners en personeel van een rusthuis en van een medische dienst van het OCMW, of van een vereniging.» (C)*

Remmende factoren:

Ze zijn het gevolg van een te geringe beschikbaarheid van de leden en van de moeilijkheid om thema's te vinden.

« Het is soms moeilijk om een evenwicht te vinden tussen het uitdiepen van een bepaald thema en het bespreken van verschillende thema's opdat de maatschappelijk werkers van alle sectoren zich betrokken zouden voelen » (C)

« Er zijn heel wat vragen over steeds nijpender sociale toestanden, die steeds ingrijpender en vaak individuele acties vergen. Als mensen de keuze hebben om naar een SC te komen of om elders te werken, kiezen ze voor het tweede. » (C)

De uitwisseling van ervaringen en beroepsgerelateerde vragen lijkt hoofdzakelijk op drie manieren te verlopen.

4 SC vermelden een vrij diepgaande en regelmatige uitwisseling van ideeën en beroepsgerelateerde vragen, meestal tijdens werkgroepvergaderingen:

« In themagroepen worden vaak ideeën uitgewisseld rond een bepaalde vraagstelling. Dat geldt bijvoorbeeld voor vergaderingen met een of meer experts, of voor een bezinningsdag over thema's zoals geweld in jeugdhuizen, waar jongeren lokalen of materiaal beschadigen ; of het probleem van nieuwkomers in scholen, enz. » (C)

Begeleiding en supervisie bestaan in 3 SC:

« Drie jaar lang hadden we een netwerk-supervisor, die met ons de manier heeft onderzocht waarop we ons werk deden. Dat is zeker nuttig geweest. We vertrokken vanuit een situatie die verschillende partners van het netwerk kenden, en die hij met ons onderzocht op het vlak van dagelijkse praktijk en beroepsattitudes, altijd met een centrale plaats voor de gebruiker, alsof die in ons midden stond. Dat vergt van de leden stabiliteit, betrokkenheid en zin voor continuïteit. Nu is het iemand anders, die het anders aanpakt. » (C)

Ten slotte wisselen de leden ook informeel ervaringen uit, voor of na de vergadering.

Remmende factoren:

Men vermeldt een tekort aan vertrouwen, aan meningsvrijheid, aan duidelijke deontologische omkadering en aan betrokkenheid van de leden.

« De partners in de SC zijn niet altijd geëngageerd, ze komen informatie ophalen of geven, maar zonder duidelijke betrokkenheid in het netwerk en in gezamenlijke actie. » (C)

« Er is veel wederzijds vertrouwen vereist » (A)

« Er zijn altijd meningsverschillen over het sociaal werk, de methodologie en andere keuzes en men moet zich daarbij neerleggen. » (C)

« Als we samen komen impliceert dat al een onderling akkoord en vertrouwen, wat op zich al niet eenvoudig is. Het OCMW als instelling en publieke instantie lokt de facto vragen uit op het vlak van vertrouwen. Het wordt een zaak van politieke overtuiging. » (C)

« De maatschappelijke assistenten waren aanwezig, en meteen werden ze genuilkorfd. Er werd besloten te vergaderen onder hulpverleners op het terrein, zonder verantwoordelijken, en van dan af waren de ontmoetingen veel meer ontspannen. » (C en A)

« De plenaire vergadering wordt voorgezeten door de voorzitter. Dat schept een meer 'representatief' klimaat, verschillend van de werkvergaderingen die gemoedelijker en constructiever zijn. » (C en A)

« Al wat in de verschillende werkcommissies gebeurt is vertrouwelijk » (C)

«In netwerkvergaderingen moet men oog hebben voor ethiek en voor het gedeelde beroepsgeheim. » (A)²¹
« Voor de psychologen zijn er problemen met het beroepsgeheim. Een gedeeld beroepsgeheim, dat kennen ze niet. » (A)

4.2.5.2.3 COÖRDINATIEBEVORDERENDE ACTIES

De SC blijken geen formele acties te hebben op touw gezet om **het aanbod beter op elkaar te laten aansluiten**.

Nochtans zijn er enkele projecten of gemeenschappelijke acties van werkgroepen die hieraan tegemoetkomen: coördinatie van het activiteitenaanbod voor kinderen en jongeren tijdens de schoolvakanties.

« Er werd een inventaris opgemaakt van de sociale permanenties in een bepaald gebied, om te zien of er geen periode was die niet werd ingevuld » (C)

Partnerconventies en te volgen procedures om een specifiek probleem op te lossen kunnen in een subgroep worden uitgewerkt.

« Een actieplan - partnerconventies opmaken in verband met het Diogenes-syndroom²² » (C)

Evenzeer kan wederzijdse kennis door gemeenschappelijke acties in subgroepen soms tot herschikking leiden van activiteiten, na de ontdekking van dubbel gebruik of van werkgebieden die in de gemeente nog niet bestreken zijn.

« Enkele maanden samen werken volstond om aan verenigingen en diensten die straatwerk verrichten de kans te geven mekaar te ontmoeten en beter te bepalen wat elkeen zou kunnen doen, indien het buurtwerk beter te verdelen. » (A)

Remmende factoren:

Om dat stadium te bereiken zijn verschillende voorwaarden vereist, waaronder wederzijds vertrouwen en de wil om tegenstellingen te overstijgen.

---

²¹ Ter informatie, de meeste beroepen in de sociale sector moeten een deontologische code respecteren. Voor bepaalde beroepen zijn de verplichtingen inzake beroepsgeheim echter duidelijker geformuleerd. De deontologische code van maatschappelijk assistenten is niet wettelijk erkend, zoals wel het geval is voor diensten in de bijzondere jeugdzorg. Toch wordt hij door juridische instanties gebruikt en in sociale scholen onderwezen, wat hem een zekere wetmatigheid geeft. De code van de 'Union Francophone des Assistants Sociaux' zegt in Art 1.4: *« De maatschappelijk assistent moet in alle omstandigheden een grote discretie aan de dag leggen. Hij houdt zich zeer strikt aan het beroepsgeheim en zorgt er voor dat die ook door anderen wordt geëerbiedigd. »* Om bepaalde problemen op te lossen of in teamverband te kunnen werken, kan het geheim onder bepaalde voorwaarden met anderen worden gedeeld. Die voorwaarden zijn bepaald in de code van de Internationale Federatie van maatschappelijk assistenten: *« Er wordt geen enkele informatie aan derden doorgegeven zonder eerst de cliënt te verwittigen en zijn akkoord te hebben gekregen. Dat akkoord is niet vereist wanneer de cliënt ontoerekeningsvatbaar is of indien anderen hierdoor in gevaar komen. »* *« De informatie moet worden doorgegeven in het (echte of vermeende) voordeel van de persoon. De doorgegeven informatie mag enkel betrekking hebben op wat strikt noodzakelijk is voor de persoon in kwestie in het kader van de opdracht. De informatie mag enkel worden doorgegeven aan beroepskrachten die zelf aan het beroepsgeheim onderworpen zijn. De informatie mag alleen worden uitgewisseld met beroepskrachten die met dezelfde opdracht belast zijn. »*

²² Het Diogenes-syndroom is een gedragsstoornis die leidt tot verwaarloosde en ongezonde levensomstandigheden. Vaak gaat dit gepaard met uitgesproken slechte lichaams- en huiselijke hygiëne, opeenstapeling van allerlei voorwerpen, sociale vereenzaming, ontkenning van zijn eigen probleem, weigering van alle hulp, enz.

« De coördinaties hebben het moeilijk om te 'coördineren'. Het is altijd interessant te weten wat de andere doet, maar om verder te gaan is een groot vertrouwen vereist. » (A)

« We komen zelden tot echte coördinatie, omdat dat veel vertrouwen vereist, stabiliteit van de werknemers, comfortabele werkomstandigheden en een heuse wil, omdat het meer werk vraagt dan alleen maar naar iemand te komen luisteren over een onderwerp, een beetje na te denken, wat te debatteren en dan te vertrekken. » (A)

« Van zodra we met anderen rond de tafel zitten moet worden uitgemaakt tot waar het aan mij is, en tot waar het aan de andere toekomt, en daar worden zelden conclusies uit getrokken. We zijn meer concurrentieel en blijven op afstand van elkaar. In zekere zin worden we betaald om onze eigen instelling te verdedigen. Het is niet evident om bekritiseerd te worden. Er moet dus vertrouwen zijn. » (A)

« Door hun ideologische en strategische keuzes communiceren bepaalde structuren slechts gedeeltelijk, omdat het 'hun project' is, 'hun kind', 'we willen de eerste zijn'. Er zijn tegenstellingen, het geld is de kern van de oorlog. » (C)

« Er kunnen tegenstellingen zijn tussen partijen, met soms sterk gepolitiseerde raden van beheer. Dat kan ook zijn weerslag hebben in de SC. » (C)

« De dynamiek is afhankelijk van de persoonlijkheid van de coördinator en van de leden van de coördinatie. Alles hangt af van wat men er van verwacht. Als het alleen om informatie gaat... » (C)

4.2.5.2.4 ACTIES VOOR EEN GEZAMENLIJKE KENNIS VAN EEN GEBIED EN EEN DIAGNOSE VAN DE NODEN

Op dat vlak is een gezamenlijke actie eerder zeldzaam.

In de meeste SC gebeuren de keuze van prioritaire thema's voor het komende werkjaar, de oprichting van een themagroep, of de voorstelling van projecten op basis van wat leden vertellen over niet gelengde noden of nieuwe problemen. Dat gebeurt tijdens jaarlijkse vergaderingen die daarvoor gepland zijn of, meer informeel, tijdens vergaderingen van de SC of ter gelegenheid van gesprekken met de coördinator.

« De noden komen tot uiting op de vergadering, wanneer een lid iets ontdekt, door iets getroffen is, en zich vragen stelt. Er is geen formele gezamenlijke diagnose. » (C)

1 'grote' en 2 'kleine' SC doen of deden een beroep op 'experten', leden van de SC of van elders komend (en dus betaald), om een diagnose te stellen over een bepaald thema (groot gebrek aan hygiëne, noden van senioren, van mensen die door het OCMW worden gevolgd en bijgestaan voor budgetbeheer).

3 'grote' SC stelden gezamenlijk een diagnose : leden van een werkgroep maakten een studie over een specifiek probleem (ze werden gesuperviseerd door een externe expert). Leden van een andere SC stelden een diagnose over alle thema's in een bepaalde wijk. De leden van een laatste SC werkten over de hele gemeente, met een transversale visie en een andere toegespitst volgens publiek.

Bijvoorbeeld:

« Een diagnose die goed gewerkt heeft, is het in kaart brengen van lege woningen. De partners zijn in gang geschoten en hebben aan deze actie deelgenomen, door elk een aantal straten voor hun rekening te nemen. » (A)

« De groep is bezig met een actie over het onthaal van nieuwkomers, in verband met het decreet, op basis van hun levensverhaal.» (C)

« Het werk in de SC draait rond de zesjaarlijkse diagnose en wordt aan de buurt en de verkozenen voorgesteld. Elk comité stelt de diagnose over zijn eigen thema (min of meer twee jaar werk, met regelmatige actualisatie) en steunt zijn actie op die diagnose » (A)

« We werkten vaak met een diagnose op basis van vaststellingen door sociaal werkers en dat bracht ons tot nuttige voorstellen aan het OCMW en van de werkgroepen » (C)

« De methoden om tot een diagnose te komen zijn verschillend. Het eindproduct toont altijd een foto die door de maatschappelijk werkers is gemaakt om niet geremd te worden door een wetenschappelijke vraagstelling (we beschikken niet over de nodige financiën noch over het personeel om wetenschappelijk werk te verrichten).» (C)

Twee SC stellen hun diagnose om de zes jaar, in verband met de gemeenteverkiezingen. Ze werken in subgroepen en maken een stand van zaken, gedeeltelijk of volledig. Deze 'pre-electorale' diagnoses, of ze nu in de SC recent zijn of niet, werden vaak voor het eerst gepromoot door verantwoordelijken van de SC of door de voorzitter van het OCMW (die terreinkennis nodig had voor zijn politieke programma). De leden van de SC hebben zich dat proces eigen gemaakt, en hebben zelf besloten hoe ze het moesten aanpakken en tot een goed einde brengen.

Ten slotte worden in 3 SC de thema's door de hiërarchie aangeduid. Ofwel is er *« geen diagnose, maar alleen een top-downprocedure. »* (C), ofwel gebruikt het OCMW interne gegevens en statistieken, op basis van de aanvragen voor hulpverlening die door zijn 'studiebureau' zijn doorgegeven, om nieuwe noden in zijn regio op te sporen en prioriteiten vast te leggen voor de SC.

Het gaat hier om SC die door de hiërarchische overheid worden aangestuurd²³.

We voegen er aan toe dat informatie-instrumenten over de noden van de bevolking en over het bestaande aanbod²⁴ beschikbaar is voor de hulpverleners en voor de burgers. Ze blijken echter in de SC weinig te worden gebruikt.

Remmende factoren:

Er zijn er heel wat. Hierna volgen enkele voorbeelden, naast de reeds vermelde geringe beschikbaarheid van de coördinator en van de leden en andere factoren die in een bijgevoegde tabel zijn vermeld.

« De actie van zijn eigen dienst overstijgen om naar anderen toe te gaan en op transversale wijze de noden van de lokale bevolking te bekijken is interessant, maar lijkt me momenteel niet haalbaar. De huidige onzekerheid voor de werknemers van diensten/instellingen van het OCMW laat dat niet toe. » (A)

« De dynamiek hangt af van de persoonlijkheid van de coördinator, zijn competentie, de manier waarop hij met anderen samenwerkt en er anderen bij betreft. » (C en A)

« Inzake de beslissingen in de sociale coördinatie vind ik wel dat iets niet klopt. Namelijk over de voorstellen van de coördinator die al dan niet door de voorzitter worden goedgekeurd. Hebben

²³ Zie het hoofdstuk over de structuur van elke SC op blz. 18.

²⁴ Het gaat over informatie die wordt verstrekt door organisaties van het Brussels Gewest of van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, zoals bijvoorbeeld de wijkmonitoring, publicaties van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, repertoria van het Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie, enz.

anderen ook iets te zeggen ? Dat is niet helemaal duidelijk. Indien het jaarprogramma gezamenlijk was goedgekeurd, zou dat al heel wat beter zijn. » (A)
« Hulpverleners worden ook geremd door bestaande structuren. Dat hindert hun creativiteit. Anders denken is heel moeilijk. » (C)
« De institutionele hinderpalen zijn het moeilijkst te overwinnen, vooral voor de hulpverleners van diensten, omdat het diagnostisch verslag bij hun oversten belandt. We moeten extra voorzichtig zijn en de collega's zeker niet tegenspreken. De wisselwerking tussen openbare sector en vereniging is niet evident. » (A)

4.2.5.2.5 ACTIES VOOR EEN BETERE SAMENWERKING EN DE REALISATIE VAN GEZAMENLIJKE PROJECTEN

Deze doelstellingen zijn aanwezig zowel buiten als binnen de SC.

Buiten de SC

Om verenigingen en diensten te doen samenwerken laten sommige coördinatoren voor en na de vergaderingen ruimte voor informele contacten. De timing van de vergaderingen wordt geregeld om dit toe te laten. Verschillende gesprekspartners hebben het belang van die contacten benadrukt. *« Soms worden de beste contacten gelegd tijdens de pauzes, kunnen we mekaar beter leren kennen, ideeën uitwisselen over een bepaald project... Soms vragen we zelf lange pauzes. » (A)* Dat kan eigenaardig lijken, maar elke hulpverlener gebruikt die informele contacten om met anderen te praten, specifieke informatie te krijgen of om tot samenwerking te komen. Deze momenten zijn ideaal om de verwerking van moeilijke en gevoelige dossiers te vergemakkelijken.

De externe samenwerkingsverbanden komen echter zelden aan bod in de SC. De coördinatoren kunnen dus het nut van die informele contacten niet evalueren.

« Het is niet altijd makkelijk om zich rekenschap te geven van het resultaat van de contacten en de netwerkvorming die in de CS hebben plaats gehad. » (C)

3 coördinatoren (soms bijgestaan door andere werknemers van het OCMW) nemen deel aan gezamenlijke externe projecten, die door andere hulpverleners of netwerken zijn aangebracht.

Binnen de SC

In 10 SC komen gezamenlijke projecten bijna alleen tot stand in werkgroepen. Naast de reeds vermelde projecten, die aan de vraag naar vorming, reflectie en coördinatie beantwoorden, zijn de voorstellen nogal verscheiden, zoals :

- Opstellen van een repertorium, gids, lokale sociale kaart voor het publiek en/of de hulpverleners ;
- Andere informatiekanalen uitwerken voor het publiek en/of de hulpverleners (bv. een on-line agenda met wat er op cultureel vlak gebeurt in alle verenigingen ; een boek met eenvoudige en goedkope keukenrecepten ; sensibiliseringscampagne voor eigenaars van huizen over eenieders rechten en plichten, opstellen van pedagogische steekkaarten over de huisvesting ; vademecum over het recht op cultuur ; gids voor jonge ouders, publicatie van informatie over sociale rechten in het gemeenteblad) ;
- Organisatie van voordrachten (bv. over de plaats van het kind in het gezin, de noden van de senioren), colloquia (bv. onthaal van nieuwkomers), of animaties (bv. rond de slaap, de psychomotoriek) ;

- Organisatie van 'collectieve dagen'. Die worden meestal georganiseerd rond info-stands en animatie voor het publiek rond een specifiek thema (energie, duurzame ontwikkeling, interculturaliteit, aids, handicap, senioren, thema's over de week van de democratie of over het jaarlijkse Europese thema, enz.) ;
- Gezamenlijke acties, bijvoorbeeld voor de verfraaiing van een buurt ;
- Voorbereiding van het jaarlijkse gemeentelijke 'Koudeplan' ;
- Coördinatie van een buurtproject over verschillende jaren (bv. buurtcontract, enz.) ;
- Oprichting van nieuwe diensten of instellingen door leden uit verenigingen of door het OCMW (bv. sociale kruidenierswinkel, huisvestingsdienst, geboorteplanning, ontvangstlokaal, compostplaatsen, gemeenschappelijke tuinen, coaching van beginnende zelfstandigen, dienst voor vrijwilligers om senioren naar huis te brengen, gezamenlijke en solidaire spaaracties om de aankoop van een eigen woning te promoten, enz.).

Remmende factoren:

Indien de SC geen projecten ondersteunt in subgroepen, werkt dat remmend:

« Volgens de leden kan een tekort aan concrete elementen een rem zijn voor betrokkenheid in de SC. Er moet iets concreet op tafel komen, het moet vooruit gaan, anders draait men in het rond. » (C)

Er zijn elementen die samenwerking en gezamenlijke projecten in de weg staan, zoals: Hinderpalen met betrekking tot beschikbaarheid en werkomstandigheden.

« Het werk gebeurt gezamenlijk in vergaderingen en dus volgens het ritme van de SC. » (C)

« Om gezamenlijke projecten tot stand te brengen moeten middelen en krachten worden aangesproken, en dat is niet makkelijk. » (C)

« Mekaar leren kennen is één zaak, iets samen tot stand brengen is een andere zaak. Het is niet evident om een actie op touw te zetten over een thema dat buiten zijn eigen sector gelegen is. » (C)

« De context waarin men werkt speelt ook mee (andere werknemers, financiële problemen in de vereniging, andere schepen voor een bepaalde dienst...). Andere werkomstandigheden beïnvloeden de beschikbaarheid en betrokkenheid voor coördinatie, terwijl projecten in de SC een zekere tijd vergen, vaak over twee jaar verlopen. » (C)

Hinderpalen met betrekking tot de werkmethode en de structuur van de SC.

« De persoonlijkheid en de bijdrage van de coördinator spelen een belangrijke rol in het succes van een werkgroep of een SC. » (A)

« Voor de methode stellen we ons volgende vraag : welke methodiek moeten we gebruiken voor de werkgroepen, om de doelstellingen van de groep of van het werkproces te bepalen. Om bijvoorbeeld een externe supervisie te vinden, we werken immers op basis van onze ervaringen, maar voelen ons soms alleen. » (C)

« Van bij de start geen precieze en goed geformuleerde doelstelling hebben, zonder consensus, dat gaat niet. » (A)

« De structuur van de SC is ook heel belangrijk, en is soms heel verschillend. Autonomie van de verenigingen ten opzichte van het OCMW is in een SC heel belangrijk. » (A)

Remmende factoren in verband met verhoudingen onder instellingen en activiteiten in partnership.

« In de gemeente is men niet gewoon om samen te werken, dus ook niet tussen het OCMW en de gemeente. » (C)

« Dat er zeer weinig projecten in de SC tot stand komen, is misschien omdat er weinig verenigingen geïnteresseerd zijn. Er zijn veel diensten of verenigingen die een band hebben met de gemeente. » (A)

« Het is moeilijk om een gemeente in beweging te brengen. Naast de dienstverantwoordelijken heb je ook de schepenen, het college, enz. » (A)

« Als we voor een bepaalde kwestie of actie op het terrein komen van een andere schepen, wringt het al vlug. We voelen onmiddellijk tegenstand. Dat is nu eenmaal politiek. » (A)

« Ik merk dat er institutionele hinderpalen zijn. Coördinatie maakt mensen bang, alsof ze zich op verboden terrein wagen. Het is een kwestie van macht. Vooral in het OCMW. Bij de hulpverleners zelf merk je dat niet, ze werken in het belang van de gebruiker, maar op hoger niveau moeten de bevoegdheden van elkeen worden gerespecteerd, enz. » (A)

« Gemeenschappelijke projecten maken geen kans, omdat de verenigingen en het OCMW een andere kijk hebben op de zaak. Wijzelf maken diepgaande sociale enquêtes, we werken niet altijd met hetzelfde publiek, enz. Het is dus niet verenigbaar. » (C)

« Het OCMW beschikt over middelen om projecten te realiseren, en profiteert hiervoor van het verenigingsleven (bv. een sociale kruidenierswinkel die enkel toegankelijk is voor begunstigden van het OCMW). » (A)

Remmende factoren in verband met financiële middelen om projecten tot stand te brengen.

« Aangezien het budget van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie met moeite volstaat voor mijn salaris, is er geen budget meer voor acties, of dan ten laste van het OCMW (voor een gemeenschappelijke actie, enz.) die budgetten moet uittrekken of financiële middelen moet vinden. De partners hebben ook geen middelen meer om om coördinatieacties te financieren. » (C)

4.2.5.2.6   ACTIVITEITEN OM DE NODEN VAN DE BEVOLKING DOOR TE SPELEN NAAR VERANTWOORDELIJEN EN OPENBARE EN POLITIEKE MANDATARISSEN

Alhoewel deze doelstelling als vrij delicaat wordt beschouwd²⁵, is ze toch in verschillende SC gedeeltelijk aanwezig.

3 SC hebben hun diagnose voorgesteld (volledig of thematisch) aan schepenen en/of gemeenteraadsleden via een geschreven rapport (witboek, globaal herwaarderingsplan, memoranda, enz.) en een mondelinge presentatie.

Op colloquia werden in 2 SC bepaalde noden voorgesteld.

In 2 andere SC worden nieuwe noden door de leden automatisch doorgespeeld naar de voorzitter van het OCMW. In een van beide heeft de voorzitter de gewoonte om die verder door te spelen naar het schepencollege.

Soms worden bepaalde noden bij schepenen aangekaart wanneer die systematisch op een vergadering van een werkgroep worden uitgenodigd.

---

²⁵ Zie hoofdstuk over doelstellingen op blz. 25.

Verder blijkt dat de SC 'indirect' wordt gebruikt om bepaalde kwesties of problemen door te spelen. In 2 SC worden vergaderingen van de SC onder leiding van de voorzitter of stuurcomités waarop hij aanwezig is regelmatig gebruikt voor klachten in verband met de werking van bepaalde diensten van het OCMW.

Daarentegen profiteren twee voorzitters van het OCMW van de aanwezigheid van leden van de SC in stuurcomités om advies te vragen over hun eigen projecten.

Ten slotte kan in één SC, waar de voorzitter van het OCMW, de burgemeester of zijn vertegenwoordiger en verkozenen aanwezig zijn, naar akkoorden worden gezocht tussen OCMW, gemeentelijke diensten en verenigingen om te reageren op een beleid ten nadele van de gebruikers van het OCMW.

Remmende factoren:

De hinderpalen zijn vooral van institutionele of politieke aard.

« Politieke interpellaties kunnen worden geremd omdat openbare diensten en vzw's te zwaar doorwegen. » (A)

« Een netwerk van verenigingen heeft meer bewegingsvrijheid dan een SC van een OCMW, vooral wanneer de voorzitter van het OCMW de vergaderingen bijwoont. » (A)

« Soms waren er spanningen tussen enkele partners die wensten dat de werking van de SC meer politiek gekleurd zou zijn, terwijl de gemeentelijke diensten op de rem stonden uit vrees dat de SC hun rol zou overnemen en men ze zou verbieden om aan de SC deel te nemen. Dit probleem duikt regelmatig op. » (C)

« We hebben moeilijke debatten gehad tussen verenigingen en werknemers van het OCMW, omdat deze laatsten vinden dat ze door het OCMW gemandateerd zijn. Maar de verenigingen willen vrij blijven om eisen te stellen, om weerstand te bieden aan de gemeentepolitiek, maar de werknemers van het OCMW zegden 'Stop', geen kwestie van, we weigeren onze handtekening te plaatsen. » (C)

« Bij de voorstelling van de resultaten van onze diagnose weigerden de werknemers van openbare diensten om onze spreekbuis te zijn, het zijn de verenigingen die ze hebben voorgesteld. » (C)

« Voor de politieke interpellatie blijft iedereen op afstand, zowel de hulpverleners op het terrein als het OCMW, omdat men dan in de politiek terechtkomt en men risico's loopt. Telkens over politiek wordt gepraat, gaat men niet meer vooruit. Dat vergt veel energie, met de kans dat er koppen rollen. We hebben slechte ervaringen achter de rug: een heel dynamisch lokaal netwerk werd brutaal uitgeschakeld door de gemeentepolitiek. Daarenboven vielen er ook ontslagen, enz. » (C en A)

« Ook al zijn werknemers-leden van de SC overtuigd, geëngageerd, strijdvaardig en bereid om de zaken te zeggen zoals ze zijn, dat leidt nog niet naar bereidheid van hun raden van bestuur om ze te steunen en naar een mogelijke interpellatie. » (A)

« Sinds enkele jaren heeft het sociale management dankzij de evaluatie een grote impact op diensten en verenigingen. Administraties en verantwoordelijken eisen van de werknemers dat ze de verwachtingen van de evaluatoren inwilligen. Er wordt dus anders gesproken en gewerkt (selectie van gebruikers om de activiteit te bevorderen, enz.). Meteen willen de werknemers zich veilig stellen en beantwoorden ze de verwachtingen van hun oversten. Van politieke inmenging willen we dus niet meer horen spreken. Soms wordt een stap opzij gezet, maar zelden. » (A)

« Vragen die in de SC worden gesteld zijn de volgende: welke plaats moet de SC wettelijk innemen in de gemeente? Kan men als partner door de gemeentelijke instanties worden erkend? De schepen heeft zijn eigen project, zijn visie, en het is niet evident dat hij de mening van de SC of van zijn leden erkent. Vooral omdat voor de gemeente de SC deel uitmaakt van het OCMW. Indien een schepen en het OCMW niet akkoord gaan, bemoedigt dat ongetwijfeld de relatie met de SC. » (C)

Het beeld dat zonet is geschetst toont de waaier aan mogelijke en reeds uitgevoerde activiteiten van de SC en weerspiegelt de creativiteit van de leden en de diversiteit van lokale toestanden.

Volgens de inventaris beantwoorden de huidige activiteiten van de SC slechts gedeeltelijk aan de verwachtingen van onze gesprekspartners, zelfs voor de 'eerste' noden (die verwachtingen zijn een 'ideaal model' en vrij utopisch, gezien de beschikbare middelen). De meeste acties worden slechts door een klein aantal SC gerealiseerd en stoten op veel weerstand.

SC die in subgroepen hebben gewerkt, parallel met enkele transversale ontmoetingen, blijken meer verwachtingen te beantwoorden.

We komen hierop terug in het deel van de studie over 'bedenkingen'.

4.2.6 DE LEDEN VAN DE SOCIALE COÖRDINATIES EN HUN FUNCTIE

Met de term 'leden' bedoelen we in dit rapport diegenen die deelnemen aan een SC. De term wordt immers vaak als zodanig gebruikt door de coördinatoren. Nochtans is de definitie van de term 'lid' in de statuten van de coördinaties die er over beschikken onderling verschillend.

Onder de leden, die de vergaderingen van de SC bijwonen, zijn er hulpverleners op het terrein, verantwoordelijken, soms de voorzitter van het OCMW en/of andere verkozenen, heel zelden burgers die inwonerscomités vertegenwoordigen. In dit hoofdstuk wordt de functie besproken die elk van die groepen vervult.

Regels om lid te worden van een SC

Terwijl sommige netwerken alleen openstaan voor maatschappelijk werkers, hebben de SC meestal **als leden verenigingen en diensten**, die naar de vergaderingen van de SC een delegatie sturen van hulpverleners op het terrein of van verantwoordelijken.

De regels om lid te worden van een SC zijn onderling verschillend : van heel soepel naar strak. We zullen hier niet in detail op ingaan, maar beschrijven de grote lijnen.

10 SC staan open voor alle verenigingen en diensten van de psychisch-medisch-sociale sector in de brede zin van het woord en soms ook uit de culturele sector, het onderwijs, enz. De leden moeten ofwel gevestigd zijn op het grondgebied van de gemeente of er actief zijn. Soms volstaat het om de coördinator te contacteren en soms is het voldoende om het charter/reglement van inwendige orde te onderschrijven om lid te worden. In andere coördinaties moeten kandidaat-leden aan anderen worden voorgesteld en moeten de laatsten hun akkoord geven.

In 5 SC worden de leden uitgenodigd, gekozen, met soms leden van rechtswege zoals voorzien in het reglement van inwendige orde :

« Niet iedereen wordt lid. De voorzitter en de secretaris maken de ledenlijst op, samen met de grote verenigingen en diensten. » (C)

« Er zijn gemeentelijke vzw's die volgens de statuten van de SC ambtshalve lid zijn, maar ze komen nooit. » (C)

« We hebben de leden zelf uitgenodigd.» (C)

Gezien zijn historiek en bijzondere organisatie heeft 1 SC, enerzijds een lokaal verenigingsnetwerk, en anderzijds het OCMW als lid²⁶.

2 SC hebben geen leden. Het gaat over SC waarvan de coördinator deelneemt aan vergaderingen en gemeenschappelijke actiedagen van andere netwerken²⁷.

Lid zijn van een SC wil niet per se zeggen dat men altijd aanwezig is. We hebben dat al in de twee vorige hoofdstukken besproken. Zo kan een SC die op op papier meer dan 80 leden telt, op een algemene vergadering een gemiddelde van 20-25 aanwezigen hebben. Ook al vraagt de coördinator aan de afwezigen een bevestiging van hun wil om lid te blijven. *« Op de lijst zijn er ‘slapende’ leden. Om de twee jaar vragen we of iedereen lid wil blijven. »* (C) Dat kan eigenaardig lijken, maar mogelijks is de informatie via verslagen van de vergaderingen en mails voldoende opdat die leden ze verder willen ontvangen, ook al blijken ze helemaal niet betrokken in het coördinatieproces.

Openbare diensten en verenigingen

Verskillende gesprekspartners benadrukken het feit dat in vele SC de openbare diensten in de meerderheid zijn.

« Feitelijk is in sommige vergaderingen het OCMW sterk vertegenwoordigd, want X is een kleine gemeente met weinig verenigingen.» (C)

« Er is een oververtegenwoordiging van openbare diensten, met grote verenigingen en steeds meer openbare actoren, zoals buurtcoördinatoren, netheidcoördinatoren, coördinator van de gemeentelijke dienst voor senioren, jeugdcoördinator, sociale bemiddelaar, die komen allemaal in de SC. Zo heb ik een vergadering van verenigingen bijgewoond, waarop van de 17 namen, die op de lijst stonden, er 14 vertegenwoordigers waren van openbare diensten of vzw's die door openbare diensten zijn gesticht. Dat leidt ook tot moeilijkheden in de SC. » (C)

De hulpverleners op het terrein

De meeste SC staan open voor alle psychisch-medisch-sociale actoren, niet alleen voor maatschappelijk assistenten of andere sociaal werkers. De sociale sector telt immers steeds meer beroepen en richt zich eveneens tot andere sectoren, zoals cultuur, onderwijs, duurzame ontwikkeling, enz.

Enkele zeldzame SC staan open voor vrijwilligers van verenigingen of diensten, of politieagenten (voor problemen in bepaalde buurten, met de jeugd, toxicomanie, veiligheid, enz.). Hun aanwezigheid wordt door verschillende hulpverleners op het terrein in vraag gesteld, onder meer op het vlak van deontologie:

« Hoe kunnen we in een coördinatie gesprekken voeren, ideeën uitwisselen over bepaalde toestanden, in aanwezigheid van politieagenten ? » (A)

« Er zijn vrijwilligers die langs de achterdeur in de SC zijn beland, zonder dat we het goed beseften. We stellen ons de vraag wat hun eigenlijke functie is. Ze zijn wel interessant, maar het zijn geen beroepskrachten, met alle ethische gevolgen vandien. Om ze niet volledig uit te sluiten zouden we ze misschien moeten « uitnodigen » wanneer een thema/kwestie wordt aangekaart die hen aanbelangt. » (A)

---

²⁶ Zie hoofdstuk over de structuur van de SC op blz. 20.

²⁷ Zie het hoofdstuk over activiteiten op blz. 28.

Verantwoordelijken van diensten of verenigingen

Op sommige vergaderingen lijkt de aanwezigheid van verantwoordelijken interessant, omdat ze tot een onmiddellijke beslissing leidt.

« Mijn directeur gaat naar de werkgroep over daklozen. Er zijn grote gevolgen aan verbonden, er moeten beslissingen en officiële standpunten worden ingenomen. » (A)

Daarentegen wordt op vergaderingen, waar een vrije discussie wordt gevoerd, hun aanwezigheid in vraag gesteld, omdat ze de vrijheid van meningsuiting beperkt.

« Vergaderingen van de SC zijn er voor hulpverleners op het terrein. Indien er alleen diensthoofden aanwezig zijn, is de sfeer helemaal anders. » (C)

« Door de aanwezigheid van verantwoordelijken konden de mensen die op het terrein werken niet meer vrijuit spreken. » (C en A)

In deze context vermelden we ook dat 6 coördinatoren van een SC als belangrijkste taak ook verantwoordelijk zijn voor de sociale dienst van het OCMW.

De voorzitter van het OCMW en andere verkozenen

Vergaderingen van 3 SC worden geleid door de voorzitter van het OCMW of door een andere verkozene.

« De subgroepen worden geleid door de burgemeester of door een schepen. » (C)

In één van die SC *« komen zowel de schepenen als de burgemeester of zijn vertegenwoordiger naar de coördinaties. De aanwezigheid van verantwoordelijken van diensten/verenigingen en van mensen die op het terrein actief zijn is ook nuttig om tot beslissingen te komen, omdat ze een betere kennis hebben van de realiteit en van de gevolgen van een welzijnsbeleid. Ze brengen ook praktische gevallen aan. » (C)*

In 3 andere SC is de voorzitter van het OCMW aanwezig op de plenaire vergaderingen, maar niet op vergaderingen van subgroepen.

« Al wat in werkcommissies gebeurt is vertrouwelijk, dus zonder verkozenen. De werkzaamheden van commissies komen in de voltallige vergadering ter sprake, in aanwezigheid van de voorzitter die ze dan naar andere politiciers doorspeelt. » (C)

In de andere SC worden geen verkozenen aanvaard, uit vrees voor politieke recuperatie en negatieve impact op de vrije meningsuiting, onder meer voor werknemers van openbare diensten.

« Een gemeenteraadslid vroeg wel eens om er aan deel te nemen, maar de SC heeft dat terecht geweigerd. » (C)

Daarentegen kunnen ze wel ten uitzonderlijke titel voor specifieke redenen en op bepaalde momenten worden uitgenodigd:

« Schepenen en de voorzitter van het OCMW kunnen worden uitgenodigd om hun politiek plan voor te stellen, maar ze zijn geen lid van de SC. Dat kan nuttig zijn om een ontschotting te voorkomen, zonder althans zijn autonomie kwijt te spelen. » (C)

« Verkozenen zijn zelden aanwezig. Daarentegen wordt het verslag doorgestuurd naar schepenen, OCMW-raadsleden, enz. Zo blijft de politieke overheid op de hoogte van de werkzaamheden van de SC. » (C)

« Men kan de timing aanpassen. Het eerste werk gebeurt onder de leden zelf, nadien kan een schepen worden ingeschakeld voor een specifieke kwestie, of kan hij worden uitgenodigd op een bijzondere vergadering. » (A)

In een gemeente, waar een lokaal verenigingsnetwerk al vaste voet heeft gekregen, meent een gesprekspartner dat « *het de moeite loont dat er een SC van het OCMW bestaat naast een coördinatie van verenigingen, om andere soorten leden te coördineren (verantwoordelijken, verkozenen, enz.). En dan zou de aanwezigheid van de voorzitter zinvol zijn.* » (A)

Franstalige en Nederlandstalige leden

In de SC zijn er heel weinig Nederlandstalige leden. 4 SC hebben er één of twee:

« De tweetaligheid is ook ter sprake gekomen. Men heeft er voor gekozen dat elkeen in zijn eigen taal spreekt, maar momenteel spreekt iedereen Frans, er is slechts één Nederlandstalig lid. Officieel is de SC tweetalig. » (C)

« Er zijn heel weinig Nederlandstalige medewerkers, dat is wel raar, maar ik weet dat ze onderling goed georganiseerd zijn met een netwerksysteem. De vergaderingen gebeuren in het Frans. De enkele Nederlandstaligen die aanwezig zijn, kennen en spreken Frans. » (C)

« In de gemeente zijn er praktisch geen Nederlandstalige verenigingen, en een vertaling stelt ook problemen. Alles vertalen is onmogelijk.» (C)

« Er is een scheidingslijn tussen Nederlandstalige en Franstalige verenigingen. De twee samenbrengen om te communiceren is moeilijk. In onze gemeente bevinden alle Nederlandstalige verenigingen zich in hetzelfde gebouw, en we hebben er geen contact mee. Die verenigingen richten zich nochtans tot een zeer Franstalig publiek... » (C)

Eén gesprekspartner heeft ervaring met een tweetalig netwerk en benadrukt er de rijkdom, maar ook de moeilijkheden van.

« Het netwerk wil tweetalig zijn, wat zeker niet makkelijk is. Er zijn crisismomenten, omdat men door de taalbarrière mekaar niet begrijpt. Anderzijds ontmoeten de organisaties van beide taalnetwerken elkaar niet op het terrein, we hanteren niet dezelfde logica, dat is duidelijk. Aan Nederlandstalige kant is men normatiever, terwijl de Franstaligen nooit akkoord gaan, langer nadenken, rebelser zijn... We waren sterk geïnteresseerd om de werkwijze van elke gemeenschap te begrijpen, evenals de politieke logica die er achter schuilt. Dat is heel verrijkend, maar er zijn ups en downs omdat er soms alleen Vlamingen zijn. Nu is het evenwichtiger. Maar de Franstalige, Waalse of niet-tweetalige medewerkers (jongere Vlamingen zijn dat niet meer) worden in zekere zin uitgesloten. Een vertaling, ook door een perfect tweetalige, is soms nietszeggend, omdat de gebruikte termen in beide talen niet dezelfde betekenis hebben. » (A)

Uit die gegevens blijkt dat de aanwezigheid van verschillende soorten deelnemers zinvol is, maar in afzonderlijke lokalen en op een verschillend ogenblik, al naargelang de doelstellingen van elke vergadering en/of actie van de SC.

4.2.7 DEELNAME VAN DE INWONERS

Over de aanwezigheid van inwoners of gebruikers op vergaderingen van de SC zijn de coördinatoren en andere gesprekspartners praktisch unaniem:

« Sociale coördinatie gebeurt niet met burgers. » (C en A)

In 1 SC zijn ze soms vertegenwoordigd op de vergadering.

« Er zijn nooit burgers op een SC. In sommige SC zijn er inwonersverenigingen, maar dan moet de burger worden vertegenwoordigd door een representatieve vereniging/groep. » (C)

Dat loopt echter niet van een leien dakje.

« De belangen van inwoners en sociaal werkers zijn niet altijd gelijklopend (bv. inwoners die niet akkoord gaan dat er in hun buurt nog woningen worden bijgebouwd, terwijl die nog één van de enige plekken is waar er ruimte is om woningen te bouwen voor wie er dringend nood aan heeft). Sommige inwonersgroepen willen de SC gebruiken om hun eisen kenbaar te maken. De SC kan wel een klankbord zijn voor sommige eisen, maar het is niet haar taak om die eisen te organiseren, of anders moet de SC gewoon van naam veranderen. » (C)

Het publiek wordt niet helemaal uitgestoten uit de SC. Voor sommige coördinatoren en hulpverleners:

« moet het publiek sowieso bij de werking van de SC worden betrokken voor al wat met de diagnose en een betere transversale informatie over het aanbod te maken heeft zoals de creatie van informatie-instrumenten over het aanbod in de gemeente. »

De SC die belang hechten aan de mening van het publiek betrekken ze in hun diagnose.

« Men gebruikt bepaalde middelen om de mening van het publiek te kennen, zoals denkmiddagen met senioren. We komen samen in sociale restaurants en wachtzalen van de ONE om voor de werkgroep over jonge kinderen ouders te ondervragen. We organiseren 'tertulia' waar 'alles wordt in vraag gesteld' en men ideeën uitwisselt over de buurt (maar we moeten opletten dat de inwoners niet met persoonlijke situaties afkomen of dat de hulpverleners niet te veel plaats innemen). » (A)

Anderzijds meent een hulpverlener dat *« de SC een derde- en zelfs vierdelijnsdienst is, en dat ze geen rechtstreekse sociale actie moet voeren en ook geen direct contact moet hebben met het publiek. » (A)*

Hulpverleners en coördinatoren benadrukken dat *«gebruikers en beroepskrachten twee aparte identiteiten zijn. »*.

Hun argumenten zijn talrijk:

« Een SC is geen maatschappelijk coördinatie-orgaan, maar wel een coördinatie van beroepslieden die samen informatie of ervaringen willen uitwisselen, of een vraag hebben over een bepaalde buurt. Dat vergt een klimaat van vertrouwen. » (C)

« Mensen met verschillende verwachtingen en noden moeten niet in eenzelfde ruimte samenkomen: noden van mensen die bij het OCMW aankloppen, van burgers, van hulpverleners,... zijn verschillend. » (A)

« Indien we met het publiek zouden moeten samenwerken, zouden we afzonderlijk moeten vergaderen, terwijl we al tijd tekortkomen voor de SC » (C)

« In het OCMW is er een comité voor sociale gebruikers. Het is een moeilijke oefening: er worden eisen gesteld, de contacten zijn negatief, er zijn heel persoonlijke vragen over individuele gevallen. Het is bijzonder moeilijk om alles in een ruimer perspectief te plaatsen. » (C)

« We weten dat bepaalde gebruikers ongeleide projectielen zijn. » (C)

« In vergaderingen met OCMW-gebruikers is de sfeer grimmig, de hulpverleners doen alsof, en er wordt niet echt gecommuniceerd. En wij, de verenigingen, we waren getuigen van verwijten en getouwtrek tussen gebruikers en het OCMW... » (A)

« Deelname van inwoners aan coördinatievergaderingen kan professionele hulpverleners in grote moeilijkheden brengen. We zitten rond de tafel met mensen die beseffen wat we allemaal over hen

weten (incest, geweld, seksualiteit, abortus, enz.). En dat op een plaats waar hulpverleners mekaar met een kus begroeten, enz. In feite mishandelen we de mensen door tijd en ruimte met hen te delen. » (A)

4.2.8 DE COÖRDINATOR

Elke sociale coördinatie heeft een coördinator. Dat geldt niet voor alle netwerken: in sommigen zijn het de leden zelf die om beurt (bij elke vergadering, halfjaarlijks, jaarlijks, enz.) de organisatie, animatie en verslagen van vergaderingen op zich nemen.

Een stabiele coördinator vervult een centrale rol. Bijna iedereen benadrukt het belang van deze functie. *«Standvastigheid en stabiliteit van de coördinator zijn belangrijk, anders gaat de SC ten gronde. De SC zijn in feite nogal kwetsbaar.» (A)*

Wie zijn die coördinatoren? Welke rol vervullen ze? Over welke vaardigheden moeten ze beschikken? Deze vragen worden hier beantwoord.

Wie zijn ze?

14 coördinatoren hebben een basisopleiding van maatschappelijk assistent. 7 onder hen hebben ook een universitaire opleiding in een sociale richting (criminologie, sociaal werk, sociologie, sociale communicatie, enz.).

2 coördinatoren hebben een universitaire opleiding in een sociale richting (culturele, politieke en sociale antropologie), maar een andere basisopleiding.

1 coördinator kreeg een middelbare en artistieke opleiding, een andere is boekhouder.

De meesten hadden een soms lange ervaring opgedaan in de sociale sector vooraleer coördinator te worden, hetzij in het OCMW, hetzij in verenigingen, of in beide.

6 coördinatoren hebben voor de functie van coördinator gepostuleerd (één ervan heeft zelf de functie opgericht). 7 andere werkten aan het OCMW, de job werd hen voorgesteld en ze hebben die aanvaard. 5 zijn nog coördinator, want dat maakt deel uit van de taken die tot hun werkgebied behoren (als hoofd van de sociale dienst of voor een andere functie)

Slechts in 3 SC heeft de coördinator geen andere functie in het OCMW. 6 coördinatoren zijn hoofd van de sociale dienst, de anderen zijn verantwoordelijk voor projecten (cultuur verantwoordelijke, agenda 21, kansarme kinderen, enz.) of eerstelijnswerker of boekhouder.

Wat doen ze?

De functie van coördinator beperkt zich niet tot het leiden van vergaderingen (plenaire of in subgroepen). Het werk voor en na de vergaderingen kan belangrijk zijn. Die verschilt natuurlijk naargelang de beschikbare tijd voor de coördinatie²⁸.

De vergadering moet eerst worden voorbereid (er moet bv. worden nagedacht over de te bereiken doelstellingen, de agenda moet worden vastgelegd, partners of uitgenodigden die zullen tussenkomen moeten worden aangesproken, uitnodigingen moeten worden verstuurd, het lokaal moet worden

---

²⁸ Zie hoofdstuk over de middelen van de SC op blz. 16.

besproken en voorbereid, het nodige materiaal moet voorhanden zijn, enz.) ; de vergadering moet worden geleid (voor de 15 coördinatoren die het doen), soms moeten er nota's worden genomen, moet het verslag worden opgemaakt of gesuperviseerd, of eventueel worden vertaald, en opgestuurd ; werkingsverslagen moeten worden geschreven voor intern gebruik en voor de subsidiërende overheid.

Voor coördinatoren die wat meer tijd hebben, steken veel werken in de voorbereiding en verwerking van de vergaderingen, en de vergaderingen zelf: contact nemen met diensten en verenigingen en die contacten onderhouden ; de hulpverleners op het terrein met elkaar in contact brengen ; informatie doorspelen ; steun verlenen en voor correcte methodes zorgen ; follow-up van de genomen beslissingen ; de taken uitvoeren inzake de follow-up van projecten ; eventueel de website(s) beheren, enz.

Deze taken kunnen meer tijd in beslag nemen dan gedacht.

« Sommige PV's van vergaderingen nemen drie tot vier uur tijd in beslag. Ze moeten immers precies alle taken vermelden waarvoor elkeen zich heeft geëngageerd, met lijsten van taken en materiaal dat moet worden besteld, aanvragen van prijsoffertes voor flyers, affiches, schema's voor taakverdeling, enz. » (C)

De taakverdeling tussen coördinator en leden is voor elke SC en elke werkgroep verschillend:

« Ons werk als coördinator varieert van werkgroep tot werkgroep. » (C)

« Van meetaf aan zijn we overeengekomen dat ik alles op mij neem behalve de vergaderingen en de leiding ervan, de administratie en de follow-up van de beslissingen. Het idee was om alles te doen om de inzet van de deelnemers aan te moedigen, en dat hen dat zo weinig mogelijk tijd zou kosten. De leden van het stuurcomité daarentegen zijn hyperactief, vooral voor grote projecten. » (C)

Over zijn eigen functie spreken is niet altijd makkelijk. De omvang van het werk dat door coördinatoren werkelijk wordt gepresteerd komt tot uiting in eerder vermelde activiteiten, maar ook in de bevoegdheden die door hulpverleners en coördinatoren worden aangehaald, en die ze mogelijks nodig hebben om hun werk te doen.

Vaardigheden

Een grote meerderheid van de coördinatoren en hulpverleners vindt volgende vaardigheden essentieel:

« Een basisopleiding van sociaal werk en/of werkervaring op het terrein (indien mogelijk in het verenigingsleven en openbare diensten om een dubbele ervaring op te doen). » (C)

« Een minimum aan sociale vorming hebben om de taal en manier van werken van maatschappelijk werkers te begrijpen, kennis te hebben van sociale sectoren en een kritische blik te hebben op de werking en het beheer van projecten. » (A)

« Terreinervaring is een must, evenals een goed begrip van de inzet en van het beroepsjargon. » (A)

Voor twee coördinatoren *« is het ideaal als een coördinator terreinervaring heeft en daarmee doorgaat, anders vervreemdt hij van de sociale realiteit. Men moet weten waarover men spreekt ».*

Over het algemeen :

« Technische (redactie, animatie, enz.) en relationele vaardigheden zijn noodzakelijk. » (A)

« Autonomie en onafhankelijkheid zijn belangrijk. » (C)

« De coördinator moet een motor zijn, een organisator, dynamisch, diplomatisch, moet zich kunnen aanpassen aan verschillende hulpverleners en toestanden, iedereen aan het woord laten en met elkaar in contact brengen, eenieders plaats respecteren, opdat iedereen zich nuttig zou voelen, vlot in de omgang zijn en veel geduld hebben. » (A)

Voor al het administratieve werk vermelden onze gesprekspartners als bekwaamheid «over de nodige talenten beschikken voor analyse en synthese, om een degelijk verslag op te maken.» (C en A)

Voor het leiden van vergaderingen:

« Een coördinator moet de vergadering kunnen leiden en iedereen die het vraagt aan het woord laten. Hij moet een analyse en synthese kunnen maken, snel kunnen inpikken op bepaalde vragen, zelf vragen stellen en als motor fungeren, creatief, georganiseerd, geduldig zijn. » (C)

« Professioneel kunnen werken, in een gemoedelijke en vertrouwelijke sfeer. Duidelijke doelstellingen vooropstellen, met methode, en weten waarom en waar hij naar toe wil, enz. » (C)

« Hij moet menselijke en relationele talenten hebben. Hij moet een sfeer van vertrouwen scheppen en men moet op hem een beroep kunnen doen. Hij moet dynamisch zijn, de partners in beweging brengen, maar zonder zichzelf op te dringen. » (A)

« Hij moet een visie hebben over de te bereiken doelstellingen, iedereen aan het woord laten en mensen die iets te zeggen te hebben aanmoedigen om duidelijk te zijn en verder te gaan. » (A)

Voor al om aan 'eerste', maar ook aan 'tweede' noden tegemoet te komen:

« Openheid van geest, aandacht hebben voor de partners (luisterbereidheid) en voortgaan op wat ze bijbrengen en wensen. Kunnen bemiddelen tussen de leden om tot een consensus te komen. » (C)

« Indien men een project wil uitwerken, moet de coördinator een gezamenlijk project kunnen beheren (doelstelling bepalen, planning, methodologie, enz.). » (A)

« Iemand die een project kan leiden, die het kan ondersteunen en niet beweert dat hij de SC is en dat die zonder hem niet veel zou betekenen. » (A)

« In feite kan men het zo stellen, dat de coördinator voor een geraamte zorgt en dat de partners het lichaam zijn. » (C)

Verder is het nuttig om « de micro-lokale realiteit te kennen: een goede kennis van het terrein, van het verenigingsleven en van de openbare sector, van de uitdagingen. Alles in een sociologische context kunnen plaatsen om de groep opnieuw in vraag te stellen. Een goede transversale kennis hebben van alle thema's (globale visie), het gebied kennen (geografisch, sociaaldemografisch...) en de sector ook buiten het gebied kennen: informatie verzamelen over de wettelijke aspecten van de sector, over de nood aan nieuwe projecten, op de hoogte zijn van de politieke constellatie en het politieke discours beheersen, en weten hoe uw partners in mekaar zitten. » (C)

Sommigen zijn dus van mening dat een universitaire opleiding nuttig is. Anderen denken meer in termen van « persoonlijk profiel, bekwaamheid. Of een diploma in X of Y de zaken zou vergemakkelijken, dat weet ik niet. Het is een moeilijke job. De coördinator zal voortdurend met machtsverhoudingen te maken hebben. Men moet daar tegen kunnen. Iemand met mooie diploma's, maar zonder praktijk, dat is geen goed idee. Ik zou eerder de loopbaan van de persoon in acht nemen. » (A)

Ten slotte benadrukken onze gesprekspartners dat « het vaak een solo-functie is, en dat de coördinator dus autonoom moet zijn. Men kan zich de vraag stellen of men niet beter met twee is, want het is niet evident om alleen te zijn en met niemand te kunnen communiceren over de praktijk, de te volgen methoden, enz. ». (A)

Om aan die eenzaamheid het hoofd te bieden komen vier-vijf coördinatoren samen. « We zien mekaar, onder coördinatoren, vier keer per jaar. 's Middags eten we samen en dan gaan we aan het werk, we wisselen informatie uit over onze taak, enz. Vooral in het begin was dat voor mij geruststellend. » (C)

Desondanks zeggen sommigen het volgende : « *We zouden een externe supervisor wel appreciëren, want we werken op basis van onze eigen ervaringen en voelen ons soms alleen. Gelukkig zijn we met twee om te debriefen, maar soms zouden we wel een externe kijk kunnen gebruiken.* » (C)

Gezien de menselijke middelen waarover de SC beschikt, en de vaardigheden die hier zijn vermeld, lijkt het hier geformuleerde profiel van de coördinator, eerder utopisch.

4.2.9 CONTACTEN EN PARTNERSHIPS MET ANDERE NETWERKEN

Zoals reeds vermeld, telt het Brussels Gewest heel wat netwerken, die actief zijn in de eigen gemeente, in verschillende gemeenten, in het gewest of in de buurt. Een coördinator benadrukt het volgende: « *de opdeling in platforms en netwerken weerspiegelt de institutionele realiteit van België, met versnippering van allerlei bevoegdheden en een gebrek aan transversaliteit.* » (C)

2 SC hebben structurele contacten en werken samen met lokale netwerken. 3 andere coördinatoren nemen regelmatig deel aan vergaderingen van het multithematische netwerk in hun gemeente.

Verschiedende netwerken werden vermeld door onze gesprekspartners of via de antwoorden op de online vragenlijst²⁹. Die netwerken, ook al hebben ze dezelfde naam (bv. coördinatie sociale cohesie), hebben elk hun eigen werkwijze. Dit rapport heeft niet als doelstelling om hun activiteiten en werkwijze toe te lichten. De netwerken worden alleen vermeld, op basis van informatie van coördinatoren en hulpverleners, zonder verdere controle.

4.2.9.1 NETWERKEN VERMELD DOOR COÖRDINATOREN OF HULPVERLENERS

4.2.9.1.1 LOKALE NETWERKEN (GEMEENTE OF BUURT)

Het betreft:

- Coördinatie van verenigingen:
  - Multithematische-netwerken op gemeentelijk niveau : de Sociale Coördinatie van Schaarbeek (SCS), het Netwerk in Anderlecht « *een netwerk dat zich alleen richt tot hulpverleners, niet tot de hiërarchie – de hulpverleners willen elkaar ontmoeten, zonder verantwoordelijken noch politieke vertegenwoordigers* » (C)
  - Themanetwerken op gemeentelijk niveau:
    - alfabetisering: in Anderlecht en Molenbeek (Lezen en Schrijven)
    - coördinatie voor volwassenen: in Etterbeek (Maison médicale du Maelbeek en Centre de guidance)
    - jonge kinderen: in Etterbeek (Maison médicale du Maelbeek en Centre de guidance)
    - derde leeftijd: in Etterbeek (Maison médicale du Maelbeek en Centre de guidance)
  - Buurtnetwerken: in Anderlecht (SC Peterbos), Brussel-Stad (Laken, Marollen, Neder-Over-Heembeek/Mutsaard, Noord, Noord-Oost, Zenne), in Elsene (Akarova, Boendael), in Molenbeek

²⁹ Zie hoofdstuk methodologie op blz. 8.

- Medisch netwerk gesubsidieerd door de Franse Gemeenschapscommissie: buurt op de grens van Sint-Joost en Schaarbeek « *We hebben intern het netwerk gezondheid-kansarmoede gesticht, dat verenigingen van de buurt groepeerd. Eerst ging het over de culturele invloed op de gezondheid (bv. hoe reageert een maghrebijn van de buurt op het verhaal van zorgverleners (psycholoog, huisarts), de imam en zijn eigen overtuiging.* » (A)
- Coördinaties door de gemeente:
  - Die alle actoren verzamelt: in Auderghem « De schepen organiseert ontmoetingen met alle actoren (alle diensten, verenigingen en groepen vrijwilligers), tweemaal per jaar. Iedereen stelt zich voor en vertelt wat er nieuw is. » (C)
  - Coördinatie voor huisvesting: in Molenbeek.
  - Coördinatie voor ouderen: in Etterbeek.
  - Een platform tegen intrafamiliaal geweld: in Elsene en Sint-Joost.
  - Een platform over prostitutie: in Brussel-Stad.
  - Een netwerk jonge kinderen en/of buitenschoolse opvang: in Sint-Joost, Schaarbeek, Elsene.
  - Coördinatie aids: in Anderlecht.
  - Coördinatie gemeentelijke sociale cohesie: die coördinaties worden meestal beschouwd als een verzameling van projecten met subsidies 'sociale cohesie' van de Franse Gemeenschapscommissie, 2 tot 3 maal per jaar: « *Ik neem deel aan vergaderingen rond Sociale Cohesie. Die vergaderingen gaan over de budgettaire enveloppe of de balans van de projecten – er zijn er 2 tot 3 per jaar. Dat heeft te maken met de vijfjaarlijkse agenda over de subsidies. Verenigingen en diensten die aan een project deelnemen, zijn er aanwezig.* » (C)

In drie gemeenten zijn die coördinaties echter wel breder. Het betreft de coördinatie over cohesie in Etterbeek, Paviljoen in Audergem, de CLES in Molenbeek.

« *In de coördinatie over cohesie worden de budgetten van de Franse Gemeenschapscommissie besproken, maar er is meer. Er zijn ook platforms (adolescenten, buurtfeesten, tweemaandelijks pic-nic om mekaar te leren kennen en te vernemen wie wat doet (om de beurt in de verenigingen), een groep voor diagnoses 'hoe de doelgroep bereiken' en 'netwerken' begeleid door de Mag). In Etterbeek wordt er veel gewerkt in partnership met verschillende verenigingen.* » (A)

« *In de gemeente is er de sociale cohesie 'Paviljoen', die goed werkt. Ze zijn allemaal in contact met elkaar. Ze hebben een uniek project ontwikkeld voor alle actoren. Ze vergaderen tweemaal per jaar en soms zijn er kleine werkvergaderingen, waarop een balans per subproject wordt opgemaakt.* » (C)

« *De coördinatie sociale cohesie van de CLES is een vzw en hangt af van de gemeente. Ze coördineert het verenigingsleven in Molenbeek (niet alleen zij die gesubsidieerd zijn) en behandelt dus heel wat kleinere thema's : er zijn werkgroepen en subgroepen.* » (C)

  - Preventiediensten: die worden meestal niet als netwerk beschouwd. In Brussel-Stad organiseert Bravo nochtans coördinatievergaderingen « *We vergaderen ook met Bravo, om met stewards te werken (stadswachten).* » (A) De preventiedienst van Elsene heeft bijvoorbeeld

een tijdelijk lokaal netwerk opgericht in een wel bepaalde buurt om tot een gezamenlijke diagnose te komen van de noden en voor de verdere follow-up van de voorgestelde acties.

- De coördinaties 'Actiris-jobhuizen': de actie van de verschillende coördinaties van Actiris hangt af van de lokale toestand:
« De coördinatie gebeurt in verschillende stappen. Hier zijn we niet talrijk, het loopt goed, ik moet de data van de vergaderingen niet meer herhalen, ze liggen voor iedereen vast. We konden veel sneller dan verwacht projecten ontwikkelen. Bij mijn collega, die Schaarbeek coördineert, zijn ze met 17, alleen voor de conventie 'Jobhuis' (dat is ook zo in Sint-Gillis). Dat is veel te veel ! Om tot het stadium van coördinatie te komen, zal dat nog veel tijd vragen... » (A)
« De tijd die de coördinatoren nodig hebben voor Actiris hangt af van de grootte van de antennes. Voor de B-categorie zoals Ukkel en Vorst is er 1 VTE voor twee gemeenten. Voor de grote antennes zoals Schaarbeek, Brussel-Stad, Sint-Gillis, Anderlecht, Molenbeek, is er 1 coördinator per gemeente. Onze taak bestaat in coördinatie, naast coördinatie van projecten of dossiers» (A)
- Coördinatie van artsen : artsen vergaderen op lokaal vlak voor de organisatie van de wachtdienst (thuis of voor permanenties in huisartesenwachtposten). In Schaarbeek is er een netwerk van wijkgezondheidscentra.
- Kind en Gezin heeft doelgerichte lokale coördinaties in Molenbeek.
- Buurtcontracten : tijdelijke netwerken rond specifieke projecten.

Dit is geen volledige lijst. In andere gemeenten bestaan er ook netwerken, maar die werden niet vermeld, nog anderen moeten nog worden opgericht, zoals platforms tegen kinderarmoede³⁰.

4.2.9.1.2 NETWERKEN OVER VERSCHILLENDE GEMEENTEN

- Lokale Missies organiseren vergaderingen per zone:
« Zonevergaderingen van de lokale Missie draaien meer rond grote thema's die iedereen aanbelangen maar geen verband hebben met een praktische actie in partnership. » (A)
« In de zuidelijke zone gaat het vaker over de voorstelling van een dienst (bv. de Braille Liga), over cijfers of over grotere problemen die tot politieke interpellaties leiden. Er is er één per trimester. » (A)
- Energiehuizen richten coördinaties op, ook per zone.
- Voor de geestelijke gezondheid zijn er zonale coördinaties : Het Netwerk Brussel-Oost, de Projecten 107, enz.
- Zorgnetten (Nederlandstalige coördinaties voor thuisverzorging) werken per zone: « Het gaat vooral over zorgverlening. Het zijn thematische vergaderingen. » (A)

---

³⁰ In het kader van het nationaal Plan tegen kinderarmoede is er momenteel een aanvraag voor de oprichting van lokale platforms voor de strijd tegen kinderarmoede, hetzij vanuit het OCMW, hetzij vanuit een vzw (met verplicht partnership met het OCMW).

Er zijn zeker nog andere netwerken die in verschillende gemeente actief zijn.

4.2.9.1.3 REGIONALE NETWERKEN

Het betreft

- Diverse platforms, overlegcomités, steunpunten. Bijvoorbeeld:
  - La Strada (thuislozensector),
  - De Brusselse Welzijns- en gezondheids Raad (BWR), met verschillende coördinaties per sector (Ovallo, BROG, BOT, Regio-overleg, enz.),
  - Het 'Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté',
  - De Vereniging van Stad en Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, (vermeld voor haar coördinatie van agenda 21 OCMW en de week van de democratie),
  - Leefmilieu Brussel (vergadering Eco IRIS),
  - Het platform aidspreventie,
  - Vergadering cohesie interprojecten SLRB.

- De federaties : *«In de federatie wordt duidelijk met de belangen van de leden rekening gehouden, het is ook een patronale federatie, met politiek gekleurde visie en bedenkingen. Indien een vereniging in moeilijkheden verkeert, weet ik dat ze hier steun zal vinden. Verenigingen met eenzelfde publiek komen er samen en wisselen van gedachten. Met werkgroepen kan worden nagedacht over zaken die rechtstreeks met onze praktijk te maken hebben. » (A)*

Eén ervan is de 'Ligue de santé mentale'. Ze wordt vermeld omwille van haar themagroepen waarop alle hulpverleners uit de welzijns- en gezondheidssector in de brede zin welkom zijn. Er zijn 5 groepen: kinderen, jongeren, senioren, geestelijke gezondheid en kansarmoede, spoedgevallen. Het zijn groepen voor onderlinge uitwisseling van ideeën, uitwerking van thematische dossiers en memorandum, gezamenlijke organisatie van studiedagen of colloquia, politieke aanbevelingen, smeden van banden en afspraken met het medisch, psychosociaal, onderwijsnetwerk,...

- Medische netwerken van de Franse Gemeenschapscommissie: *« We maken deel uit van het netwerk hepatitis-C. We zijn nog altijd ingeschreven, maar we gaan er zelden naartoe. Het netwerk verenigt hulpverleners die met een marginaal publiek werken en er zijn gebruikers aanwezig. Interessant is wel dat we onze patiënten naar dit netwerk kunnen doorverwijzen. » (A)*

- Raadgevende organen, platforms en andere ontmoetingsplaatsen met ministeriële kabinetten. Bijvoorbeeld: *« Ik ga naar het Platform van de GGC voor dementie dat een beurs over de ziekte van Alzheimer organiseert ('J'ai la mémoire qui flanche'). » Daar bevinden we ons duidelijk op politiek en administratief vlak (met kabinetten, administratie en vertegenwoordigers van verschillende federaties van sectoren rond de derde leeftijd met experts). De doelstelling is om voor het Brussels Gewest een plan uit te werken in verband met dementie. » (A)*

- Hulpverleners van de sociale sector samenbrengen, zoals het 'Comité de vigilance en travail social'.

- *« Er zijn zelfs vzw's die geïnstitutionaliseerd en gesubsidieerd zijn om coördinatie te verrichten. » (A)*

4.2.9.1.4 ANDERE SOORTEN COÖRDINATIES

- **Coördinaties rond de persoon:**

« Voor de derde leeftijd denkt men vooral aan coördinatie van zorg- en hulpverlening. Soms draait de coördinatie rond de mogelijkheden, wensen en reële noden van de persoon in kwestie. Vaak beperkt zich dat tot het vermijden van gaten in de agenda, en tot tekorten in de behandeling. » (A)

- **Interne coördinaties**

Sommige gesprekspartners vermelden ook de tijd die ze doorbrengen in van interne coördinatie vergaderingen:

« We hebben interne coördinaties tussen diensten en voorzieningen van het OCMW : coördinatie van maatschappelijk assistenten die met senioren werken. Ik ga er regelmatig naartoe. De dossiers worden er grondig doorgenomen. » (A)

« Er zijn interne coördinaties in het OCMW : bv. coördinatie over energie » (C)

« In het OCMW is er de coördinatie met artsen en apothekers over de medische kaart die rechtstreeks verbonden is met de sociale dienst, en niets te maken heeft met de SC. Het is geen werkgroep, wel een ontmoetingsplaats over de nodige wettelijke verplichtingen. » (C)

De grens tussen interne en externe coördinatie lijkt niet voor alle actoren even duidelijk te zijn. Zo stellen 2 SC de vergaderingen met artsen en apothekers voor als werkgroepen van hun eigen SC, terwijl andere OCMW's die beschouwen als interne vergaderingen.

Die lijst is verre van volledig, maar geeft een goed overzicht van de verscheidenheid van de Brusselse netwerken.

4.2.9.2 CONTACTEN TUSSEN SOCIALE COÖRDINATIES EN NETWERKEN

Uit onze gesprekken met coördinatoren blijkt dat ze weinig weet hebben van andere bestaande netwerken en er zelden contact mee hebben:

« Voor de socioprofessionele inschakeling (SPI) is er de westelijke zone van de lokale Missie. Mijn collega van de SPI neemt er aan deel, maar ik heb daar geen informatie over. » (C)

« Op het vlak van sociale cohesie heb ik contacten gelegd met gesubsidieerde netwerken, maar ben nog niet uitgenodigd. Ik heb er geen informatie over. Het gebeurt op gemeentelijk niveau, maar er is geen samenwerking. » (C)

« De partners zijn het niet gewoon om in de SC te spreken over wat in netwerken gebeurt. » (C)

Sommige coördinatoren vinden het jammer dat ze andere netwerken niet kennen, maar verklaren ook dat ze daar eigenlijk geen tijd voor hebben:

« Het zou nuttig zijn om alle netwerken in kaart te brengen om dubbel werk te vermijden. Dan zou ik me kunnen engageren op plaatsen waar ik het OCMW nuttig kan vertegenwoordigen. » (C)

« Netwerken nemen veel tijd in beslag. Het is aan de leden om contacten te leggen, zodat dubbel gebruik kan worden vermeden, en dat er kan worden samengewerkt. » (A)

Wanneer er contacten zijn wordt soms informatie uitgewisseld, maar dat gebeurt zelden:

« De preventiedienst van de gemeente is zijn diagnose komen voorstellen » (C)

«De gegevens, informatie, diagnoses worden niet uitgewisseld tussen de verschillende instanties van de gemeente (sociale cohesie, preventie...). » (C)-

«Diagnosen worden niet vaak meegedeeld, uit vrees voor de anderen. Indien dat wel het geval is, moet men kunnen bewijzen dat men er wel degelijk kan stellen. » (C)

Wanneer er verschillende lokale netwerken zijn in een gemeente, is er een risico op dubbel gebruik. Dat wordt door sommige gesprekspartners benadrukt:

« In onze gemeente zijn er te veel netwerken die historisch tot stand zijn gekomen, en we steken daar te veel tijd in. » (A)

« Dat het OCMW hetzelfde doet als de Cohesie, dat heeft geen zin, maar kan hetgeen al is gerealiseerd nog versterken. » (A)

Het thema werkgelegenheid-beroepsopleiding staat in sommige SC wel op de agenda : *« Met de oprichting van de coördinaties Actiris stellen wij ons de vraag of het zinvol is om dat thema in een SC te bespreken aangezien het al elders ter sprake komt. »*

Heel wat hulpverleners vinden het jammer dat er zo veel netwerken zijn, maar dat ze voor een eenzelfde thema best zouden samenwerken wordt niet als een goede oplossing beschouwd.

Zo bijvoorbeeld in de sector van geestelijke gezondheidszorg:

«In de Liga kunnen beroepskrachten uit deze sector in een open sfeer met mekaar in contact treden. Geestelijke gezondheid vormt er het centrale thema, en behelst een breed domein. Men kan er nadenken over problemen rond geestelijke gezondheid, die vaak in verband staan met het sociale en die soms politieke aspecten hebben (via colloquia, enz.). In de Liga tracht men die bekommernissen tot uiting te brengen en door te spelen naar de politiek (wat heel moeilijk is, gezien de versnippering van bevoegdheden op verschillend niveau). Ook al staan die themagroepen open, men ontmoet er niet iedereen en de meeste aandacht gaat naar een specifieke kwestie.

De Projecten 107, dat is iets anders. Ze passen in het kader van de herstructurering van de sector psychiatrie/geestelijke gezondheid, en dragen middelen over van de ziekenhuissector naar de ambulante verzorging. Het gaat over een hervorming van netwerken, omdat ze alle hulpverleners van de geestelijke gezondheid en van de eerstelijnszorg er bij betreft die daar iets mee te maken hebben (huisartsen, enz.). Dat netwerk wordt dus heel belangrijk. De twee netwerken 107 in de het Brussels Gewest delen niet dezelfde mening over het concept 'netwerk'. Titeca-St-Luc krijgt steun van ziekenhuizen voor de diensten geestelijke gezondheid, om zo snel mogelijk de betrokkene op te vangen. Er worden een aantal maatregelen genomen, met een vooraf gepland zorgtraject waarin de patiënt minder inspraak heeft. Het netwerk neemt het voortouw, en de patiënt volgt. In Hermes+ staat het netwerk ten dienste van de patiënt, met beroepskrachten, maar de patiënt staat centraal. Het gaat om zorgverlening.

De SC gaat veel verder, en verzamelt hulpverleners uit verschillende sectoren die in het gebied werkzaam zijn. De doelgroep bestaat uit professionelen, niet uit gebruikers/inwoners die er rechtstreeks bij betrokken zijn. Netwerken zoals de Projecten 107 kunnen via de SC contact opnemen met hulpverleners op het terrein.

De taken van die netwerken verschillen van elkaar, maar er zijn gelukkig ook raakpunten. Al die netwerken willen samenbrengen getuigt van een simplistische kijk op menselijke organisaties en van een zuiver administratieve ingesteldheid. Dat is zinloos.

Hetzelfde geldt voor de andere sectoren. » (A)

Gezien het aantal verschillende netwerken zouden sommigen graag de SC van OCMW's centraliseren. Anderen nuanceren dat dan weer.

« De SC moet het werk en de informatie afkomstig uit andere netwerken centraliseren. In een trimestriële vergadering zouden de leden moeten worden uitgenodigd om mee te delen wat er in andere netwerken gebeurt. Dat zou de transversaliteit van het in sectoren ingedeelde werk van de verschillende netwerken ten goede komen. De SC moet van bovenuit alles coördineren. » (A)

« Dat andere netwerken met ons in contact komen, als subwerkgroep bijvoorbeeld, dat is met twee voeten op de rem staan. Men is vooral bevreesd voor politieke recuperatie vanwege het OCMW.» (C)

5 ENKELE BEDENKINGEN

Om het overzichtelijk te maken zijn de belemmende en bevorderende factoren betreffende de activiteiten van de sociale coördinatie samengevat in een tabel in bijlage (zie bladzijde 77). Hier komen alleen enkele elementen ter sprake.

We hebben gezien dat de eerste netwerkactiviteiten teruggaan tot de jaren '70, op initiatief van hulpverleners op het terrein, om zowel institutionele als professionele schotten in de sociale sector te doorbreken. Sinds een twintigtal jaar zijn netwerken in de psychisch-medisch-sociale sectoren in het kader van het Belgische welzijnsbeleid ruimschoots tot stand gekomen. Ze zijn zelfs bijna een verplichting geworden (FRANSSEN 2003). Zo zijn sinds verschillende jaren al heel wat netwerken ontstaan, op lokaal vlak, over verschillende gemeenten, en regionaal. In deze context kan nu de volgende vraag worden gesteld.

5.1 IS EEN LOKALE SOCIALE COÖRDINATIE NOG NODIG ?

Sinds eind de jaren '90 zijn de welzijnsbeleide programma's, de bijzondere 'voorzieningen' en de sociale beroepen steeds talrijker en complexer geworden. Sociale problemen, die tot dan werden ontkend, zijn aan het licht gekomen, en dat heeft systematisch geleid tot de oprichting van nieuwe diensten, organisaties en beroepen. De uitbreiding van deze sector kan worden vergeleken met een puzzel waarvan het aantal stukken keer op keer toeneemt, al naargelang er nieuwe noden opduiken. Door de progressieve uitbreiding van de puzzel wordt de organisatie van het aanbod aan diensten steeds moeilijker te vatten, zowel voor burgers als voor sociale hulpverleners.

De institutionele complexiteit van België verhoogt het aantal verantwoordelijken in de sociale hulpverlening, en leidt tot versnippering en schotten in het aanbod. Voor het sociaal welzijn en gezondheid in Brussel zijn zeventien ministers verantwoordelijk. De verdeling van de sociale actie brengt haar coherentie in gevaar en bemoeilijkt de creatie en toepassing van een globaal plan tegen kansarmoede.

Door de economische crisis verslecht de sociale toestand en worden steeds meer mensen met problemen geconfronteerd, ook in de zogenaamde 'rijke' gemeenten van Brussel. Sociaal werkers moeten aan steeds acutere noden het hoofd bieden. Ze raken geïsoleerd tussen enerzijds het te voeren welzijnsbeleid en anderzijds de individuele en collectieve realiteit van de bevolking die er soms ver van verwijderd is.

De factoren die tot de oprichting van netwerken hebben geleid zijn dus nog steeds aanwezig. « Netwerken worden vaak beschouwd als de oplossing voor een aantal moeilijkheden in de sector van sociale hulpverlening: de complexiteit van het dienstenaanbod, zijn versnippering en verzuiling, de moeilijkheid om alle aspecten van een persoonlijke situatie in acht te nemen, enz. » (BARTHOLOME 2007, blz. 3)

De lokale verankering van sociale coördinaties weerspiegelt de wil van de gemeente om beter aan de noden van de burgers tegemoet te komen en beantwoordt aan de vraag van de Belgische welzijnsbeleid om de acties per gebied te organiseren.

Hieruit blijkt dat een lokale sociale coördinatie zeker nuttig is. Dat komt tot uiting in de talrijke verwachtingen die onze gesprekspartners ons hebben meegedeeld.

Nochtans, gezien de middelen waarover de SC beschikken, kan men zich afvragen of het wel aan de SC toekomt om aan hogervermelde problemen het hoofd te bieden. Moet de oplossing niet op een ander niveau worden gevonden ?

5.2 OCMW, GEMEENTE, VERENIGINGSLEVEN...

Aangezien verschillende actoren uit de publieke sector en uit het verenigingsleven in eenzelfde gebied werken, lijkt een coördinatie van het lokale welzijnsbeleid toch interessant. Hiervoor moeten de verschillende actoren samenkomen. Dat is de doelstelling van Art. 62 van de organieke wet.

Een verzameling van verschillende actoren

« In een professioneel netwerk werken meestal verschillende actoren samen:

- op basis van een gemeenschappelijke interesse voor een probleem of problematische toestand,
- op basis van een vrijwillige uitwisseling tussen evenwaardige en zelfstandige leden,
- actoren afkomstig uit verschillende sectoren en met verschillende achtergronden,
- in een losse en flexibele structuur met een aantal autonome professionelen, die een gelijkwaardige plaats innemen, met een horizontale aanpak.

Systematisering en samenwerking zijn zeker belangrijke noties. Idealiter behelst een netwerkactie de oprichting van gelijkwaardige samenwerkingsstructuren tussen professionelen uit verschillende actierterreinen en entiteiten. Dat leidt tot interinstitutionele en interpersoonlijke relaties. Die samenwerkingsstructuren worden verondersteld de diverse institutionele of professionele logica's van alle betrokken actoren te overstijgen, om tot een gemeenschappelijke actie te komen rond een project (een specifieke situatie, een probleem, een sociale dynamiek in gang zetten, enz.). » (BARTHOLOME 2008, blz.1)

De sociale coördinaties van het OCMW beantwoorden aan verschillende criteria. Enerzijds verzamelen ze sociale hulpverleners met een gemeenschappelijke interesse, en anderzijds komen die hulpverleners uit verschillende sectoren en horizonten (OCMW-diensten, gemeentelijke diensten, verenigingen, enz.).

Gezien de historiek van de SC, is de helft echter ontstaan uit een 'top down' dynamiek, waarbij de actoren door een overheidsinstantie zijn 'uitgenodigd', met ongelijkwaardige relaties als gevolg. Zo is meteen een zeker onvenwicht ontstaan dat zich in de SC heeft bevestigd, waar de vergaderingen worden geleid door een overheidsinstantie en/of door een hiërarchische overheid (OCMW-voorzitter, burgemeester, schepen, enz.) en niet door de coördinator of deelnemend orgaan.

Door die ongelijkwaardige relaties voelen de leden van de SC zich minder betrokken en dragen ook minder bij tot de vergaderingen. Ze hebben in elk geval een negatieve invloed op het klimaat van vertrouwen, dat voor heel wat potentiële activiteiten van een SC vereist is.

De centrale rol van het OCMW in de lokale coördinatie

Art. 62 van de organieke wet kent aan het OCMW een centrale rol toe. De wetgever wenste aan het OCMW een voortrekkersrol te geven in het partnership tussen OCMW, gemeente en verenigingsleven. Hierover hebben onze gesprekspartners nogal tegenstrijdige opinies.

Opdat een instelling een positieve en volledige centrale rol zou vervullen in het coördinatieproces, moet « de coördinatie in een 'open netwerk' voor de promotoren een duidelijke institutionele doelstelling zijn en in verband staan met de dagelijkse praktijk van hun dienst (gemeenschapsontwikkeling, gezamenlijke actie). » (CRIDIS 1984, blz.104) Dat lijkt voor het OCMW, dat gefocust is op hulpverlening aan enkelingen en gezinnen, niet het geval te zijn.

Zoals reeds vermeld in de paragraaf over remmende factoren op activiteiten, erkennen de hulpverleners van de gemeente en van het verenigingsleven niet altijd de centrale plaats van het OCMW. Dat werkt in het nadeel van de werkzaamheden van de SC.

« Het OCMW als instelling roept de facto vertrouwensvragen op, omdat het een openbare instantie is. Het wordt meteen een kwestie van politieke overtuiging. » (C)

« Een vraag die zich in de SC stelt is de volgende: wat is de legitieme plaats van de SC in de gemeente? Kunnen we als volwaardige partner door de gemeentelijke diensten worden erkend? In geval van onenigheid tussen een schepen en het OCMW, zal de relatie met de SC er onder lijden. Dan stelt zich de vraag over de opslorping van de SC in het OCMW... Zijn het autonome structuren? Maar indien de SC niet meer in het OCMW is verankerd, riskeert ze haar erkenning kwijt te spelen, en zou de financiering in het gedrang komen » (C)

Daarenboven zijn een aantal OCMW's door de welstand in gesloten kring geëvolueerd, zonder of met slechts weinig contact met de gemeente en met private niet-commerciële partners. Die toestand duurt nog tot op heden. Dat lijkt gevolgen te hebben voor de relaties tussen OCMW en gemeente, enerzijds, en tussen OCMW en het verenigingsleven anderzijds. Die actoren hebben vaak een moeilijke relatie. Er kunnen zelfs conflicten en concurrentie ontstaan. Dit gebrek aan relationele cultuur heeft soms ernstige gevolgen voor de coördinaties en hun daadkracht. Door de huidige sociale crisis lijkt daar verandering in te komen, en komt er meer openheid: « Door de sociale toestand kan de openbare sector niet meer zonder de private. Op alle niveaus is het verenigingsleven een onmisbare partner. » (C) Eind de jaren 80 hoorde men al hetzelfde: « Men is er zich van bewust dat het OCMW niet alles alleen kan doen, dat is evident. » (Minister François Guillaume 1990, blz.5)

In de praktijk leidt de relatie tussen beide instanties niet automatisch tot de betrokkenheid van het OCMW in de SC. Beiden blijven van elkaar gescheiden:

« Het OCMW daarentegen neemt geen deel aan de activiteiten van de SC. Enerzijds moet de SC bewijzen dat zij bestaat en duidelijk zichtbaar blijven voor het OCMW, maar anderzijds is er geen enkele betrokkenheid (verantwoordelijken en maatschappelijk assistenten blijven afwezig). In zekere zin is het OCMW geen partner van de SC. » (C)

« De OCMW-structuur valt moeilijk te mobiliseren en bij het proces te betrekken. De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie blijft de subsidiërende instantie, terwijl de lokale machthebbers de zaak runnen. Aangezien het een facultatieve opdracht is, is het moeilijk om er de hiërarchie 'secretaris-voorzitter' bij te betrekken. De voorzitter ziet er misschien een politiek voordeel in, maar niet de secretaris die de voorkeur geeft aan de sociale dienst en andere verplichte functies van het OCMW ». (C)

« Soms is het de OCMW-administratie die op de rem staat, en die het moeilijk heeft om de werkuren van haar eigen werknemers aan de werkgroepen als echte arbeid te erkennen. Dat werk wordt niet als

volwaardig erkend. Er heerst niet altijd een vertrouwensklimaat tussen hoger kaderpersoneel en werknemers op lager niveau : 'wat gaan ze vertellen over het OCMW ?' Die hinderpalen zijn inherent aan het OCMW, maar zelfs de politiciers van het OCMW beseffen dat niet altijd. » (C)

Hat kan dus nuttig zijn om de redenen van die moeilijke relatie nader te onderzoeken. De oorzaken lijken vooral aan de structuur te liggen, eerder dan aan slechte wil.

In gemeenten waar een multithematisch verenigingsnetwerk bestaat, kan men het nut van een 'concurrentiële' SC in vraag stellen. Hetzelfde geldt voor de verplichting door Art. 62 en de omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie om aan het OCMW een centrale rol in de lokale coördinatie toe te kennen. Nader onderzoek van andere ervaringen in verband met coördinatie van het lokale welzijnsbeleid, die op dat vlak een zekere keuze laten over wie de centrale rol moet spelen, kan interessant zijn. Zo laat bijvoorbeeld het Vlaamse decreet 'Lokaal sociaal beleid'³¹ aan de lokale actoren de keuze om de lokale coördinatie eerder aan de gemeente over te laten dan aan het OCMW of aan een vereniging die in de sociale sector een centrale rol vervult.

Coördinatoren en andere gesprekspartners erkennen de centrale rol van het OCMW in de sociale sector en vrezen dat na het verdwijnen van een structurele link tussen de SC en het OCMW deze laatste zich nog minder betrokken voelt. Niemand wil de SC tegenwerken, voor zover ze aan de verwachtingen van haar leden beantwoordt.

We hebben uiteindelijk ook gezien dat de gelijkwaardigheid tussen leden van een SC heel nuttig is en noodzakelijk voor een klimaat van vertrouwen en om de diverse institutionele logica's te overstijgen. Het OCMW, zoals elke openbare instantie van een zekere omvang en elke bureaucratische instelling, beschikt over een goed gevestigd intern beheerssysteem op basis van een takenhiërarchie, dat weinig te maken heeft met een democratische organisatie. Een coördinatie die gelinkt is aan het OCMW, waarvan de coördinator werknemer is bij het OCMW, maar met een gelijkwaardig en autonoom beheer, vergt van het OCMW een zekere openheid en aanpassingsvermogen.

Sommige SC zijn er in geslaagd om zich waar te maken en om een positieve en doeltreffende dynamiek te ontplooiën, met heel wat activiteiten en acties. Voor verschillenden onder hen ligt dat grotendeels aan de aanwezigheid van een beslissingsorgaan waar elkeen bij betrokken is, met leden van de SC.

5.3 MIDDELEN VOOR COÖRDINATIE

Wat opvalt in de subsidiëring van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie aan de OCMW's voor de kosten van de sociale coördinatie, is de grote verscheidenheid van de bedragen. De redenen hiervoor zijn niet helemaal duidelijk.

De sociale sector wordt meestal gefinancierd op basis van het aantal activiteiten. Dat is hier niet het geval : een SC die jaarlijks 4 plenaire vergaderingen organiseert krijgt meer dan 60.000 € per jaar, een andere die 4 plenaire vergaderingen organiseert en 5 vergaderingen voor sub-werkgroepen die soms maandelijks samenkomen, krijgt minder dan 6.000 € per jaar, dus tien keer minder. Wijst dat niet op overfinanciering in bepaalde gevallen en onderfinanciering in andere?

---

³¹ Zie Decreet betreffende het lokaal sociaal beleid van 11/03/2004 (B.S. 12/5/2004) en ook de informatie op de website <http://www4wvg.vlaanderen.be/wvg/lokaalsociaalbeleid/paginas/regelgeving.aspx> (geraadpleegd op 13/02/14).

Ook al kan men zich voorstellen dat er wordt rekening gehouden met de rijkdom van de gemeente en dus met de mogelijkheden van het OCMW om zelf al dan niet een job van coördinator te bezoldigen, toch doet zo'n contrast vragen rijzen.

« Als ik de verschillende budgetten bekijk die aan de SC worden toegekend, zie ik niet in hoe ze het gedane werk kunnen evalueren, dat is niet vergelijkbaar. Er zijn waarschijnlijk bepaalde gemeenten met meer noden en meer partners en projecten, maar als men één SC per gemeente voorziet, zou men ten minste ½ VTE moeten financieren. » (C)

De financiering is ook niet gesteund op het aantal hulpverleners dat elke SC potentieel moet coördineren:

- 5 SC hebben binnen hun werkgebied 50 tot 100 activiteitszetels³² in de psycho-medico-socio-culturele sector ;
- 6 SC hebben er 100 tot 200 ;
- 6 SC hebben er 200 tot 400 ;
- 1 SC heeft er meer dan 1000.

Die gegevens staan niet in verband noch met het bedrag van de subsidiëring door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, noch met de werkelijk beschikbare menselijke middelen op het vlak van werktijd voor de coördinator (cfr. 'grote', 'middelgrote' en 'kleine' SC).

Gezien het aantal potentiële hulpverleners die moeten samenkomen, kan gesteld worden dat ½ VTE voor de coördinator van een SC een minimum is. Enkele gemeenten zouden 2 VTE nodig hebben, en zelfs meer.

De huidige subsidiëring staat dus niet in verhouding met het geleverde werk, dat nochtans door het omzendbrief wordt gevraagd.

We merken dat er voor sociale coördinaties eveneens andere financieringssystemen bestaan. In Wallonië werden de OCMW's gesubsidieerd voor hun coördinatiefunctie: in 1998 werd via het Speciaal Fonds voor Sociale Hulpverlening een forfaitaire subsidie toegekend om één werknemer in dienst te nemen³³. Er zijn wellicht nog andere voorbeelden die inspiratie kunnen bieden voor een reflectie die hierrond gevoerd wordt in het Brussels Gewest.

Om de deelname van verschillende actoren aan de SC mogelijk te maken of te vergemakkelijken, kan het nuttig zijn om hiervoor een bedrag te voorzien binnen de structurele financiering van verenigingen (sommigen worden reeds gesubsidieerd voor netwerkacties, anderen niet).

Indien er ten slotte op een of andere manier geen middelen ter beschikking worden gesteld voor projecten die aan de noden van de SC beantwoorden, zal dat ten koste zijn van de zin en efficiëntie van hun werkzaamheden.

---

³² De gegevens over activiteitszetels zijn approximatief. Ze komen van de databank van het Centrum voor Documentatie en Sociale Coördinatie, zonder onderscheid van de hulpverleners. Nochtans zijn sommige actoren van het CMDC-repertoire wellicht minder op hun plaats in sociale coördinaties dan anderen, zoals federaties, enz.

³³ Zie Artikels 3 en 7 van het Arrest van 18 november 1988 over de objectieve criteria voor de verdeling van het deel van het Fonds voor sociale hulpverlening van het Waals Gewest, met uitzondering voor OCMW's van het Duitstalig Gewest ; en het Omzendbrief 88/6 van 24 november 1988 van de Minister voor Sociale Zaken en Gezondheid, Charles Picqué. Aangezien het fonds in 1989 is opgedoekt, heeft het Waals Gewest de dotatie overgenomen.

5.4 STRIJD TEGEN SOCIALE KANSARMOEDE

Preventie en strijd tegen armoede, sociale uitsluiting en kansarmoede worden meestal beschouwd als de belangrijkste doelstellingen van de SC.

De verwachtingen blijken echter soms verder te gaan en preciezer te zijn dan de doelstellingen die de SC momenteel vooropstellen.

Coördinatie is geen bijstand

Zowel in het kader van Art. 62 als van het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie heeft de wetgever duidelijk gekozen voor een netwerk van coördinatie en niet van bijstand. Hij geeft aan de actoren de opdracht om hun actie te coördineren, om zich te beraden over persoonlijke of collectieve noden en over de middelen om ze te lenigen. In het omzendbrief wordt nog duidelijker gesteld dat er adviezen en suggesties moeten worden geformuleerd voor lokale sociale beleidsvoering.

De wetgever vraagt aan de actoren dat ze het aanbod zouden onderzoeken, diagnoses zouden stellen over bestaande noden om die dan verder door te geven (signaalfunctie). Noch de wet, noch het omzendbrief houden rekening met de noden om mekaar beter te leren kennen en om informatie en gedachten uitwisselen. Nochtans is een antwoord op die noden, die we als 'eerste' hebben geïdentificeerd, tot een onmisbare stap in het werk van een SC.

Daarenboven legt de wetgever aan deelnemende actoren uit het werkveld soms een taak op die verwijderd is van hun dagelijkse praktijk op het terrein. De meeste actoren worden gesubsidieerd voor activiteiten waarbij de individuele methodologie een centrale, en soms exclusieve plaats opneemt. Ook al zijn sociale hulpverleners opgeleid om de taken uit te oefenen die van hen verwacht worden, toch missen ze vaak de nodige ervaring. Hen stimuleren om meer open te staan voor dit type taken en hen hierin een gezamenlijk leerproces te laten doorlopen, is dan ook zeker gewenst.

Indien in de praktijk slechts weinig SC diagnoses stellen, dan is dat niet alleen door gemis aan tijd (een volledige diagnose, met de nodige overwegingen, wordt niet in 4 à 6 jaarlijkse vergaderingen met 10 à 20 aanwezigen gesteld), maar ook omdat die taak niet eenvoudig is, en ze van de deelnemers en coördinator een zekere investering en vaardigheden vergt.

De positieve ervaringen in 3 SC zijn het beste bewijs dat het mogelijk is. Nochtans zijn de nodige voorwaarden om die functie tot een goed einde te brengen in de meeste SC niet vervuld (met name: een beschikbare coördinator, met de nodige vaardigheden, een voldoende aantal vergaderingen, een goede verstandhouding onder de leden, een klimaat van vertrouwen, enz.)

Men kan zich overigens de vraag stellen waarom sociale hulpverleners en CS te weinig gebruik maken van de middelen die ze voor het stellen van een diagnose nodig hebben (zoals buurtmonitoring, publicaties van het Observatorium voor Gezondheid en Sociale Zaken, repertoria over het aanbod van het Centrum voor Documentatie en Sociale Coördinatie, enz.). Contacten tussen coördinatoren en organisaties over de noden van de SC zouden zeker nuttig zijn.

We hebben reeds vermeld dat coördinatoren vragende partij zijn voor permanente vorming en/of supervisie om de nodige vaardigheden te verwerven voor het stellen van een **gezamenlijke** diagnose. We denken dat er te weinig mensen beschikbaar zijn met de nodige bevoegdheid en ervaring. Gezien de

huidige uitbreiding van netwerkactiviteiten moeten de hogescholen die sociaal werkers opleiden worden aangemoedigd om die vaardigheden aan te leren.

En ten slotte, een diagnose heeft maar nut, als ze nadien wordt overgebracht aan de verantwoordelijken en nadien tot concrete acties leidt.

Het hoofdstuk over de activiteiten van de SC wijst er op dat de overdracht van noden naar politieke mandatarissen problemen stelt. Dat de wetgever zulks vraagt, geeft blijk van een participatieve democratische visie. Terwijl lokaal verkozenen een representatieve democratie vertegenwoordigen en vaak weinig aandacht schenken aan participatie. Omdat ze ook in andere netwerken actief zijn, hebben sociale hulpverleners daar ervaring mee:

« Wat betreft politieke interpellatie zijn er heel wat zaken naar boven gekomen via de Federaties en andere soortgelijke instellingen. Alle memoranda zeggen immers ongeveer hetzelfde: te weinig middelen, dramatische toestand op het terrein, indruk van op een bom te leven, bevoegdheden mogen niet worden versnipperd, enz. Man kan het niet genoeg herhalen, en toch verandert er weinig. Het succes van de dialoog tussen hulpverleners op het terrein (via de Federatie en andere instanties) en politici is afhankelijk van hun beider wil om naar elkaar te luisteren. » (A)

De legitimatie van de adviezen en suggesties van leden van de SC lijkt af te hangen, enerzijds, van de kwaliteit en ernst van de uitgevoerde diagnose, en anderzijds, van de openheid van de verantwoordelijken ten opzichte van participatie processen.

Werkgebied van de SC

De SC ondernemen acties in functie van de beschikbare middelen. Sommigen ondernemen er veel, anderen weinig of zelfs heel weinig. Enkele SC beantwoorden aan heel wat verwachtingen, andere zijn minder actief. De 'eerste' noden worden beter ingelost dan de 'tweede'.

De bevorderende en remmende factoren om aan die verwachtingen tegemoet te komen, zijn samengevat in een tabel in bijlage.

Naargelang de SC alleen plenaire vergaderingen organiseren, dan wel alleen werkgroepen of beiden, zijn de werkzaamheden en resultaten nogal verscheiden, afhankelijk van de context van elke SC. Aanpassingen aan Art. 62 hebben het werkgebied verbreed door er niet alleen sociale activiteiten in te integreren maar ook specifieke preventieve taken om uitsluiting te voorkomen. Dat heeft zijn weerslag op de diversiteit van activiteiten van de SC.

Voor bepaalde activiteiten is het verband met preventie en strijd tegen de armoede en uitsluiting evident, voor andere daarentegen is dat verband minder duidelijk. Zo is op het eerste zicht het verband onduidelijk tussen Art. 62 en

- een stand waar appels, water en fruitsap worden geserveerd ;
- een andere waar men vruchtensappen opdient en koude soep met groenten uit de tuin van begunstigden ;
- het inkleuren van herbruikbare zakken door kinderen ;
- een eindejaarsmaaltijd met alleenstaanden van verschillende diensten en verenigingen.

Indien de doelstelling echter duidelijk geformuleerd is, is de organisatie van een buurtfeest, om de sociale banden te verstevigen en om de toegang tot diensten en verenigingen te vergemakkelijken, best mogelijk. Op voorwaarde dat iedereen in een gemoedelijke sfeer samen buiten komt, zich kenbaar maakt en rechtstreeks contact opneemt met de inwoners.

Het is belangrijk dat coördinatoren en deelnemers weten waarom bepaalde thema's prioritair zijn, welke activiteiten er uit voortvloeien, en dat ze met mekaar communiceren.

Dat het OCMW een project ondersteunt dat hoofdzakelijk voor haar eigen cliënteel bestemd is, en slechts gedeeltelijk open staat voor andere partners lijkt eveneens nogal ver verwijderd van de geest van Art. 62 en van het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Uit contacten met onze gesprekspartners blijkt ook dat de werkzaamheden van de SC, op basis van een gemeenschappelijke diagnose, coherenter en beter gestructureerd zijn. Werken in subgroepen geeft zichtbaar ook een duidelijke meerwaarde.

5.5 DE DEELNEMERS: COÖRDINATOR, LEDEN, INWONERS

Het zijn de leden van de SC die uiteindelijk het werk verrichten, en dat is ook haar zwakke plek, want alles staat of valt met de leden die er de motor van zijn.

De coördinator

Gezien de brede bevoegdheden van een coördinator, speelt hij ongetwijfeld een centrale rol in de SC.

Een degelijke vorming in de sociale sector en een goede ervaring op het terrein lijken zeker nuttig, en zelfs onmisbaar. Bijkomende voordigbeden zijn noodzakelijk om in de SC een participatieve dynamiek te ontwikkelen, tot een correcte diagnose te komen en projecten tot een goed einde te brengen.

De huidige subsidiëring van de coördinator is onvoldoende. Dat heeft als gevolg dat de meeste SC aan één van hun leden gevraagd hebben om indien mogelijk die functie waar te nemen. Gezien het belang van de functie, is dat natuurlijk een spijtige zaak, ook al is dat voor de interne organisatie best begrijpelijk.

Onze gesprekspartners bevestigen het: de coördinator van een SC moet neutraal en onafhankelijk blijven. Hij moet dus over een brede autonomie beschikken, zowel voor zijn eigenlijke taak als voor de te nemen beslissingen. Dat is het geval voor de meeste coördinatoren, maar niet voor alle.

Stabiliteit is ook belangrijk. Men kan zich echter afvragen of de coördinator na verloop van tijd niet uitgeblust raakt. Coördinatie is immers een vrij eenzame functie, met geringe kans op herbronning. Onderlinge vrijblijvende contacten tussen coördinatoren van verschillende SC, permanente vorming en supervisie zijn voor deze functie dan ook een essentiële ruggesteun. Enkele coördinatoren zijn daar zeker vragende partij voor.

Leden en 'gasten'

Het is belangrijk dat alle leden van de SC op gelijke voet staan. Nochtans bekleden een hulpverlener op het terrein, een dienstverantwoordelijke, een OCMW-voorzitter of andere verkozenen in de maatschappij en/of in een organisatie niet altijd dezelfde plaats. Dat heeft als gevolg dat de aanwezigheid van die verschillende deelnemers afhankelijk moet zijn van de doelstelling van elke vergadering of actie van de SC.

Over het algemeen zijn de leden van de SC sociaal werkers en verantwoordelijken, de eerste als centrale actoren, de tweede als noodzakelijke partners in sommige vergaderingen over projecten waarop beslissingen moeten worden genomen. Verkozenen (zoals OCMW-voorzitters en anderen), worden, gezien

hun functie, eerder uitgenodigd op vergaderingen die hen aanbelangen, voor discussies over bepaalde noden en de te voeren politiek.

Zoals blijkt uit onze gesprekken, heeft de leiding van vergaderingen door een dienstverantwoordelijke of verkozene een invloed op de vrije meningsuiting van de deelnemers, vooral van werknemers van openbare diensten die er afhankelijk van zijn.

Deelname van de inwoners

Volgens onze gesprekspartners komt, behalve uitzonderingen, een deelname van de bevolking aan vergaderingen van de SC helemaal niet ter sprake.

Daarentegen neemt ze een belangrijke plaats in als doelgroep. Aangezien volgens coördinatoren en actoren zelf de informatie vanuit de SC te weinig bij de bevolking terechtkomt, zou het nuttig zijn dat coördinatoren regelmatig het werk van de SC en de centrale plaats van de burgers toelichten.

Daarenboven benadrukken ervaren leden van bepaalde SC dat deelname van burgers aan de diagnose over hun verwachtingen noodzakelijk is. Door hun ervaring op het terrein hebben sociaal werkers soms een scherpe perceptie van de problemen waarmee begunstigden worden geconfronteerd, van de antwoorden die door bepaalde diensten worden aangeboden en van de mogelijke hulpverlening. Hun gezamenlijke knowhow vormt een belangrijke basis voor een correcte diagnose van noden en bestaande mogelijkheden. Dat volstaat echter niet om met voldoende zekerheid de reële noden en van de bevolking te ontrafelen en om zich volledig bewust te zijn van de realiteit. (CRIDIS 1984, blz. 97). Een gemeenschappelijke diagnose, met deelname van de bevolking, is dus belangrijk.

In de meeste 'participatieve' processen blijft het bij informatie van de deelnemers of soms bij het navragen van hun standpunt over een voorafbestaand voorstel. Voor een 'participatieve' diagnose moet men verder gaan: ofwel moeten alle betrokken actoren op evenwaardige basis een bijdrage kunnen leveren, ofwel moet de beslissing gezamenlijk worden genomen. Voor dat laatste moet er een consensus zijn over de diagnose en moeten de conclusies een weerspiegeling zijn van de bekommernissen en prioriteiten van alle betrokken personen (EAPN 2008).

« Maar onze instellingen zijn wellicht nog niet rijp voor een betrokkenheid en deelname van de bevolking. »
(C)

5.6 SOCIALE COÖRDINATIE EN ANDERE NETWERKEN

Er zijn heel wat netwerken, « de verdeling van platforms en netwerken weerspiegelt de realiteit van onze Belgische instellingen, met versnippering van bevoegdheden en een tekort aan continuïteit van de ene politiek naar de andere. » (C)

De coördinatoren kennen weinig andere netwerken en hebben er ook weinig contact mee. Dat heeft verschillende redenen: een tekort aan informatie over hun bestaan (ze zijn weinig zichtbaar), te weinig tijd om er zich mee bezig te houden, enz. De leden van de SC die aan andere netwerken deelnemen, geven weinig informatie door over het werk dat daar is geleverd. Ook hier is er een duidelijke scheiding tussen verschillende luiken van welzijnsbeleid, sectoren en deelnemers.

De hulpverleners betreuren het grote aantal netwerken. Dat ze zouden gegroepeerd worden wanneer ze dezelfde thema's aansnijden, of werkgroepen zouden worden van de SC, wordt echter niet als een wenselijk alternatief beschouwd. Autonomie blijft primordiaal.

Dit standpunt wordt voor een deel verklaard door de verscheidenheid van taken die de netwerken op zich nemen. De werkzaamheden van de SC vereisen een klimaat van vertrouwen, evenwaardigheid en betrokkenheid van de leden op vrijwillige basis, en een brede autonomie. Sommige netwerken functioneren niet op die basis, waaronder diegenen die een specifieke politiek hanteren (bvb. Sociale cohesie) waar bijvoorbeeld de aanwezigheid verplicht is, onder voorwaarde van subsidiëring. Dat heeft belangrijke gevolgen voor de werking en de dynamiek van die netwerken (HAMZAOUI 2010). Indien de coördinator die verschillende netwerken zou voorzitten en verschillende standpunten zou moeten innemen, dan zou dat zijn neutraliteit in het gedrang brengen.

We hebben het reeds herhaalde malen vermeld, in verschillende gemeenten zijn er multithematische, associatieve of gemeentelijke netwerken die beantwoorden aan de noden die we als 'eerste' hebben beschouwd, en ook zelfs aan de 'tweede'. Sommige SC werken daar op coherente wijze mee samen. Andere SC zijn tot stand gekomen zonder contacten te leggen met een voorafbestaand netwerk, maar hebben dan ook andere activiteiten ontwikkeld. Nog anderen zijn 'concurrentieel' geworden ten opzichte van het netwerk, met dezelfde activiteiten, gericht op dezelfde leden of ongeveer (hulpverleners op het terrein, enz.). Men kan zich afvragen welke zin die laatstgenoemde SC wel hebben.

Dat medewerkers van het OCMW openstaan voor andere hulpverleners en voor de lokale coördinatie van sociale acties (in brede zin), moet zeker worden aangemoedigd. Maar de oprichting van een SC ten allen prijze is zinloos en contraproductief. Coördinatie door het OCMW is geen obligate opdracht en haar subsidiëring is belachelijk laag in verhouding tot het totale budget van het OCMW. Art. 62 en het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie zijn geen argumenten voor de oprichting van een SC waarvan het nut in vraag kan worden gesteld.

5.7 BEWEGINGSVRIJHEID

Preventie en strijd tegen lokale armoede, dat zijn de doelstellingen van Art. 62 en van het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Dat vereist een ruime bewegingsvrijheid, zowel voor de keuze van prioritaire doelstellingen als voor het soort acties en activiteiten die moeten worden gevoerd.

Die vrijheid wordt door Art. 62 gegarandeerd. Hetzelfde geldt voor het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, maar dan in een meer specifiek kader, dat door verschillende coördinatoren als *«te theoretisch en te ver van de werkelijkheid»* wordt beschouwd. (C)

Het omzendbrief is gebaseerd op het resultaat van diverse raadplegingen, onder meer bij coördinatoren. Eén onder hen zegt het volgende:

« Het omzendbrief is gebaseerd op hetgeen we praktisch hebben verwezenlijkt. We liggen aan de oorsprong van het omzendbrief, en de kabinetten waren tevreden dat we het werk hebben voorbereid, want ze zijn voortgegaan op de bemerkingen die we hen hebben doorgespeeld. » (C)

Met die informatie kan worden gesteld dat een aantal coördinatoren zijn samengekomen en op basis van hun ervaring een tekst hebben opgesteld. Gezien de diversiteit van de taken die in de inventaris zijn opgenomen, kan men zich afvragen of die groep coördinatoren wel een weerspiegeling was van die

verscheidenheid of eerder afkomstig was van gelijkaardige SC (misschien omdat anderen minder beschikbaar of minder betrokken waren).

In de praktijk blijkt de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie de SC, die niet in het kader van het omzendbrief passen, toch niet te penaliseren. Ze laat hen dus een zekere vrijheid om zich aan lokale toestanden aan te passen.

Het is normaal dat de subsidiërende overheid aan de SC vraagt dat hun activiteiten zouden beantwoorden aan de geest van Art. 62 en van het omzendbrief. Dat belet niet dat een zekere bewegingsvrijheid moet worden in acht genomen om aan de diversiteit van de lokale noden te voldoen.

« We hopen dat de SC verder kunnen werken op basis van noden en niet verplicht worden om cijfers, opgelegde doelstellingen of specifieke opdrachten in acht te nemen die aan subsidiëring verbonden zijn. De huidige vrijheid is de rijkdom van de SC, en laat ons toe om de werkelijke lokale noden te lenigen. Kwaliteit is belangrijker dan kwantiteit. Dat bevordert ook het teamwerk ten opzichte van de individuele actie, en dat is ook belangrijk.

Voor het OCMW is de SC één van de zeldzame diensten die naar de begunstigde toegaat en die niet wacht dat deze laatste aan de deur klopt. Dat is belangrijk, zo kunnen mensen worden aangesproken vooraleer ze dringende sociale hulp nodig hebben. We moeten dat zeker in ere houden. » (C)

Het is ook belangrijk dat de SC van de nodige bewegingsvrijheid geniet, dat haar leden vrij blijven in de keuze van methoden en praktijken. Wanneer hulpverleners uit de publieke sector en uit het verenigingsleven samenkomen is er echter een risico dat de eersten de tweede controleren of aan banden leggen. Wat ons door leden van een SC werd meegedeeld over hindernissen die ze hebben ontmoet bij het doorspelen van bepaalde noden, lijkt dat wel te bevestigen.

Bruggen bouwen tussen de maatschappij en de mensen is één van de functies van het psycho-medico-sociale werk. Om dat doel te bereiken kan de sociale hulpverlener in twee richtingen werken. Om mensen de kans te geven hun rechten te doen gelden en volwaardige burgers te zijn, zal hij ze enerzijds aanmoedigen om de regels van de maatschappij in acht te nemen. Dat is zijn 'normatieve' rol. Opdat de maatschappij aan de fundamentele en sociale noden van haar leden zou beantwoorden, moet een sociale hulpverlener ook op creatieve wijze naar nieuwe oplossingen zoeken. Acties die soms buiten de wet of in wetteloosheid starten zullen nadien in de samenleving worden aanvaard of opgenomen. Zo werden bijvoorbeeld de sociale immobiliënkantoren opgericht, de hulpverlening aan drugsverslaafden, de gezinsplanning. Dat is zijn rol van zogenaamde 'burgerlijke ongehoorzaamheid'. Om de strijd tegen armoede en uitsluiting aan te passen aan de noden van de bevolking, moet de hulpverlener creatief zijn en dus over de nodige bewegingsvrijheid beschikken.

Private verenigingen genieten meestal meer vrijheid dan openbare diensten. Hierdoor lijken verantwoordelijken van openbare diensten en politieke mandatarissen vaak wantrouwig te zijn voor initiatieven van het verenigingsleven, die ze beschouwen als een sector die 'moet gecontroleerd worden'. (BLAIRON 2014)

Alle sociale acties moeten niet noodzakelijk in de schoot van de SC tot stand komen, en kunnen best daar buiten worden bedacht. Maar indien het wederzijdse wantrouwen niet wordt overstege en de bewegingsvrijheid (zowel intern als extern) niet wordt gerespecteerd, bestaat de kans dat niet alleen de meest creatieve hulpverleners zich uit de SC terugtrekken, maar dat het zoeken naar oplossingen om de noden van de lokale bevolking te lenigen in het gedrang komt.

6 ALGEMENE CONCLUSIES

Vanaf de jaren '70 ontstonden in België netwerken om de ontschotting tussen verschillende sectoren van de welzijnssector te helpen dichten en om de diverse hulpverleners met mekaar in contact te brengen. Voor de preventie en strijd tegen armoede en uitsluiting heeft de wetgever, via artikel 62 van de organieke wet van 1976, aan de OCMW's een centrale rol toebedeeld om lokale netwerken uit te bouwen. Met als doelstelling een coördinatie tussen verschillende hulpverleners over individuele of collectieve noden in de sociale sector, en over de middelen om ze te lenigen.

Het Art. 62 werd destijds aangepast om alle beroepen van de welzijns- en gezondheidssector te betrekken en om zoveel mogelijk preventieve of curatieve acties in de psycho-medico-socio-culturele sector mogelijk te maken, dit echter zonder te raken aan zijn basisprincipes.

Gezien de complexiteit en de sterke groei van de sociale puzzel sinds het einde van de jaren '90 enerzijds, en de gevolgen van de economische crisis anderzijds, zijn netwerken meer dan ooit noodzakelijk geworden. Coördinatie van het lokale welzijnsbeleid is evident, maar aan broze structuren met weinig middelen, zoals de sociale coördinaties van OCMW's, de vraag stellen om die problemen op te lossen, is daarentegen een illusie. De oplossing moet op een ander niveau worden gezocht.

Nochtans is een lokaal sociaal beleid om aan de noden van de inwoners tegemoet te komen, zeker noodzakelijk. Hiervoor moeten absoluut die noden en de adequate manier waarop ze worden beantwoord in kaart worden gebracht. De lokale sociale coördinaties kunnen hieraan meewerken, zoals dat trouwens in het Brussels Gewest reeds enkele keren gebeurde.

In 2013 waren er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 18 sociale coördinaties van OCMW's. Elk van hen heeft haar eigen verhaal, werking en activiteiten, en die zijn heel divers.

Mensen rond de tafel brengen met een sterk verschillende institutionele of professionele logica, en met verantwoordelijken die soms concurrentieel zijn, is niet makkelijk. Men moet een klimaat van vertrouwen scheppen en tot een rechtvaardige samenwerking komen, op basis van gelijkwaardige standpunten. Een SC en haar coördinator moeten dus over een grote autonomie beschikken en moeten beslissingen kunnen nemen die soms ver verwijderd zijn van de hiërarchie eigen aan structuren zoals het OCMW.

We hebben gezien dat die openheid en soepelheid in sommige Brusselse OCMW's wel degelijk aanwezig is, maar niet in alle. De betrokkenheid en deelname van de leden (werknemers van het OCMW, van gemeentelijke diensten of van het verenigingsleven) komen daardoor in het gedrang. Soms wordt de centrale rol van het OCMW in de lokale sociale actie niet aanvaard. Dat is vooral zo in gemeenten waar er reeds een ander multithematisch, associatief of gemeentelijk netwerk bestaat, waarmee nog geen coherent partnership tot stand is gekomen.

Naast de opdrachten zoals voorzien in Art. 62 en de doelstellingen van de SC, blijkt uit de gesprekken met coördinatoren en hulpverleners op het terrein dat zij op ten aanzien de SC bepaalde verwachtingen hebben. Men wil mekaar leren kennen, weten waar men mee bezig is, en nuttige informatie in winnen voor de sociale hulpverleners ('eerste' noden) en de acties rond het aanbod coördineren, de noden in kaart brengen en ze doorspelen ('tweede' noden). De 'eerste' noden, die noodzakelijke stappen zijn om aan andere noden tegemoet te komen, zijn niet vermeld in Art. 62 noch in het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, terwijl de 'tweede' overeenstemmen met de vermelde taken.

De middelen die door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie ter beschikking worden gesteld om die doelstellingen te bereiken blijken onvoldoende te zijn en hun versnipperde verdeling onder de OCMW's stoot op onbegrip, aangezien ze niet afgestemd zijn op de gevoerde acties noch met het potentiële aantal te coördineren hulpverleners. Sommige OCMW's vervulden de enveloppe van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, andere niet.

Dat heeft als gevolg dat de menselijke middelen voor de coördinatie van de SC nogal verscheiden zijn, gaande van enkele uren per maand tot twee VTE. Nochtans lijken, al naargelang gemeenten en noden, één à twee (of zelfs drie) halftijdse jobs een minimum te zijn.

Dat heeft een invloed op de activiteiten van elke SC, ook al is er geen rechtstreeks verband tussen de beschikbare tijd voor de coördinatie en het aantal en het soort van activiteiten, die, zoals in de studie uitgebreid aan bod komt, heel divers zijn. Sommige activiteiten staan in verband met preventie of strijd tegen armoede en uitsluiting, bij anderen is dat veel minder het geval. De meeste SC kunnen de taken, zoals vermeld in Art. 62, niet aan, en organiseren slechts enkele vergaderingen per jaar, of zelfs minder. Ze leggen alleen het accent op een deel van de 'eerste' noden. Andere SC hebben activiteiten waarvan de meerwaarde wordt benadrukt. De werkzaamheden in subgroepen en deze die het gevolg zijn van een gemeenschappelijke diagnose vinden zowel coördinatoren als leden die ermee vertrouwd zijn, de meest belangrijke.

Onder de doelstellingen, zoals voorzien in het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, en die ook door onze gesprekspartners worden aangehaald, wordt het doospelen van noden naar politieke mandatarissen als heel delicaat beschouwd. Verkozenen die gehecht zijn aan de regels van een representatieve democratie staan weinig open voor een participatieve aanpak. Opdat de activiteiten van de SC aan de specifieke noden van de inwoners van elke gemeente zouden beantwoorden, is een grote vrijheid vereist in de keuze van prioritaire doelstellingen en van te voeren acties. Een soepele toepassing van Art. 62 en van het omzendbrief de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, zoals nu het geval is, moet dus zeker behouden blijven.

Om aan de deelnemers de kans te geven hun mening te uiten, zich betrokken te voelen en creatief te zijn, moeten de SC hun de nodige vrijheid geven. Aan hulpverleners op het terrein, verantwoordelijken, voorzitters van het OCMW en andere verkozenen en aan de inwoners zelf moet een plaats worden verleend al naargelang de doelstelling van elke vergadering of actie. Zo wordt de leiding van de vergadering door een dienstverantwoordelijke, en zeker door de voorzitter van het OCMW of andere verkozene, in vraag gesteld.

De coördinator van een SC bekleedt een centrale plaats. Zijn beschikbaarheid en competenties spelen een essentiële rol in de oprichting en ontwikkeling van een sociale coördinatie, evenals voor de betrokkenheid van haar leden. De leden zijn 'het lichaam' van de SC, terwijl de coördinator er 'het geraamte' van is. Onze gesprekspartners benadrukken het belang van knowhow, waaronder een solide ervaring op het terrein, een adequate vorming in sociaal werk, ervaring met het opzetten van projecten en participatieve processen. Het belang van wisselwerking onder coördinatoren, bijscholing en supervisie werden ook vermeld.

Ten slotte zijn er weinig contacten tussen de SC en andere netwerken, terwijl die laatste toch talrijk zijn en soms met identieke of gelijkaardige thema's bezig zijn. Er zijn niet alleen brede kloven in de sociale sector, maar ook tussen coördinaties onderling.

6.1 AANBEVELINGEN

Als conclusie kan worden gesteld dat alle taken, die door Art. 62 en het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie zijn aangewezen, zeker nog niet zijn vervuld, maar dat verschillende SC heel wat werk hebben verzet en dat dit moeten worden aangemoedigd. Maar in de praktijk botst de coördinatie nog op heel wat hinderpalen.

Om die te overwinnen, is het nuttig om:

- Werk te maken van ontschotting tussen de verschillende luiken van de welzijns-en zorgsector en zijn institutionele organisatie te vereenvoudigen ;
- De structurele oorzaken te achterhalen van de moeilijkheid die OCMW's in de praktijk ondervinden om open te staan voor andere hulpverleners, zowel op het terrein als in de hiërarchie ;
- rekening te houden met de realiteit, in het bijzonder met multithematische netwerken van verenigingen of van de gemeente. Op het vlak van coördinatie van de sociale actie zou het interessant zijn om de ervaring te kennen van lokale hulpverleners die zelf bepalen welke openbare dienst of vereniging in het netwerk een centrale rol moet spelen. Structurele akkoorden, zoals die momenteel bestaan tussen SC en netwerken van verenigingen, moeten mogelijk worden ;
- contacten aan te moedigen tussen SC en andere multithematische of thematische, lokale of regionale netwerken.

Wat betreft de middelen,

- het bedrag van de globale enveloppe voor de financiering van de opdrachten door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie herbekijken. De organisatie van sociale coördinatie vergt ten minste ½ VTE, en mogelijks 2 of 3 VTE, al naargelang de grootte van de opdrachten. De competenties die als nuttig aangeduid werden in de bevraging, komen overeen met een universitair niveau ;
- de verdeelsleutel van middelen onder de SC is voor herziening vatbaar en zou moeten rekening houden met bijvoorbeeld het aantal potentiële actoren dat voor coördinatie in aanmerking komt. De subsidie moet ook enigzins in verhouding staan met de coördinatie van werkelijk uitgevoerde activiteiten (zonder evenwel te vervallen in een klassieke subsidiëring die verbonden blijft aan een kwantitatieve evaluatie) ;
- aangezien lokale hulpverleners bij de coördinatie betrokken zijn, zou hun deelname hieraan ook structureel moeten worden gefinancierd, zowel voor de werkingstijd als voor de vrijheid om bepaalde acties te ondernemen (acties die in een netwerk worden ondernomen stemmen zelden overeen met het erkennings-kader van de verenigingen, maar ze ondersteunen wel het bredere sociale werkveld).

Voor doelstellingen en activiteiten,

- de onderlinge afstemming van het aanbod, de diagnose en het doorspelen van de noden vergen voorafgaandelijk dat de deelnemers van de SC elkaar kunnen situeren, elkaar leren kennen en informatie uitwisselen. Integratie van die 'eerste' noden in het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie zou nuttig zijn om deze stap niet te vergeten ;
- een zo groot mogelijke vrijheid garanderen in de keuze van prioritaire doelstellingen en acties is essentieel, opdat ze aan de lokale noden en aan het ontwikkelingsstadium van de SC zouden beantwoorden. De soepelheid van Art. 62 en van het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie moet dus worden behouden.

Daarentegen mag worden geëist dat de organisatie en het werk van de SC in overeenstemming zijn met de geest van Art. 62 en van het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Het is bijvoorbeeld noodzakelijk dat OCMW's en/of SC

- de werkzaamheden van de SC, met name de externe coördinatie met de lokale hulpverleners over de inwoners van de gemeente, scheiden van de interne coördinatie van het OCMW (met medewerkers van OCMW-diensten of professionelen die een conventie hebben met het OCMW, en die vooral zaken behandelen die begunstigden van het OCMW zelf aanbelangen) of van projecten eigen aan het OCMW die vooral voor zijn eigen begunstigden bedoeld zijn ;
- de werkzaamheden van de coördinator in het kader van de SC onderscheiden van de deelname van het OCMW (al dan niet via de coördinator) aan vergaderingen en acties van andere netwerken of hulpverleners. In dit geval is het OCMW immers deelnemende partij zoals de anderen en ligt het niet aan de oorsprong van de netwerkactie ;
- het verband bekendmaken (voor zover dat niet overduidelijk is) tussen de acties van de SC en de preventie en strijd tegen armoede en uitsluiting zoals die in het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie zijn vermeld ;
- er op toezien dat de werkzaamheden van de SC (wanneer die daar de middelen voor heeft) steunen op een diagnose van de noden van de bevolking, of die nu bijvoorbeeld globaal om de zes jaar wordt gesteld, dan wel punctueler voor een specifiek thema. Wat dit betreft,
  - moet de keuze van methodologie en gebruikte middelen volledig vrij blijven ;
  - is deelname van de bevolking aan bepaalde stappen van de diagnose noodzakelijk, aangezien ze in de activiteiten van de SC centraal staat ;
  - zouden de leden van de SC hun collectieve diagnose moeten stellen in functie van de informatie over vraag en aanbod. Wat dat betreft zou een uitwisseling tussen coördinatoren en organisaties, zoals het Observatorium voor Gezondheid en Sociale Zaken, de IBSA voor de buurtmonitoring en het Centrum voor Documentatie en Sociale Coördinatie, rond bepaalde noden van de SC nuttig zijn ;
  - opdat de resultaten van die diagnoses zouden worden doorspeeld, moeten politieke en overheidsmandatarissen open staan voor participatieve democratie.
- de SC zodanig organiseren dat de coördinator zijn functie op een gelijkwaardige en onafhankelijke wijze kan uitoefenen, zoals dit in het omzendbrief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie als « democratische werkwijze » wordt bepaald. Participatie op alle niveau's lijkt de beste methode te zijn om de betrokkenheid van de leden van de SC te bevorderen.

Vrijheid van mening en actie voor leden van de SC moet ook gevrijwaard blijven. Op dat vlak is de leiding van vergaderingen van de SC door een dienstverantwoordelijke of voorzitter van het OCMW (of andere verkozenen) niet de beste methode om die vrijheid te garanderen. Deelname aan vergaderingen van de SC van hulpverleners op het terrein, verantwoordelijken of verkozenen moet worden voorzien naargelang de doelstelling van elke vergadering (discussie, ideeënuitswisseling en realisatie van acties ; beslissingen over projecten ; doorspelen van nieuwe noden, enz.).

Zelfs wanneer de coördinator een zekere terreinervaring heeft en een opleiding heeft genoten in de sociale sector, lijkt het noodzakelijk te zijn om te voorzien in de organisatie van adequate nascholingsactiviteiten en in supervisie. Hogescholen in sociale opleiding moeten worden aangemoedigd om dit type begeleidingen op te nemen.

Ten slotte zouden voorstellen tot aanpassing van het omzendbrief de de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie moeten plaatsgrijpen na overleg met de bestaande SC. Zo zullen die wijzigingen het best beantwoorden aan de realiteit op het terrein en zal de positieve ingesteldheid van de SC het best worden gerespecteerd.

7 BIJLAGEN

7.1 WOORDENLIJST

AFKORTINGEN EN ACRONIEMEN

A, C: De letters C of A die op de gesprekken tussen aanhalingstekens volgen wijzen op hun oorsprong, van coördinatoren en/of actoren op het terrein. Wanneer één of meer coördinatoren en één of meer actoren gelijkaardige commentaar hebben gegeven, worden beide letters C en A vermeld.

GGC: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

SA: Sociaal assistent.

SC: Sociale coördinatie.

TERMEN EIGEN AAN HET RAPPORT

Sociale coördinatie: In dit rapport wijst de term ‘sociale coördinatie’ (SC) op externe sociale coördinaties opgericht door OCMW’s van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en gesubsidieerd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. (Zie uitleg op blz. 6).

Lid: In dit rapport wijst de term ‘lid’ op deelnemers aan een sociale coördinatie. (Zie uitleg op blz. 40).

Netwerk: In dit rapport wijst de term ‘netwerk’ op de externe sociale coördinaties die niet opgericht zijn door OCMW’s van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. (Zie uitleg op blz. 6).

7.2 TABEL VAN ACTIVITEITEN VAN DE SC OM AAN DE VERWACHTINGEN TE BEANTWOORDEN

Deze tabel vergelijkt de verwachtingen van de SC, zoals ze uit onze gesprekken zijn naar voor gekomen, de voorgestelde acties om er aan te beantwoorden en het aantal SC die ze momenteel in de praktijk brengen. Meer informatie vindt u op de bladzijden 27 tot 39.

Verwachtingen	Thans gebruikte middelen <i>Activiteiten voorgesteld door SC van OCMW's</i>	Huidige verwezenlijkingen
1. Mekaar beter leren kennen en een transversale kennis hebben van het aanbod:		
Kennis van het volledige aanbod in een gemeente, een wijk.	<ul style="list-style-type: none"> - Opmaken van een repertorium (papieren of on-line) hetzij van alle hulpverleners in een bepaald gebied, hetzij van alle actieve hulpverleners in een bepaald gebied. - Gebruik van specifieke animatietechnieken om elkaar te leren kennen, tijdens plenaire vergaderingen van de SC (bv. speed-meeting, speed-dating...) - Organisatie van collectief op- en voorgestelde diagnosen over aanbod en noden 	<p>Deze doelstelling blijkt zelden gehaald.</p> <p>5 SC hebben repertoria/sociale kaarten opgemaakt in papier of on-line, met alle hulpverleners. 2 SC maakten een repertorium over 1 thema of 1 buurt. Die repertoria zijn niet altijd geactualiseerd. 2 SC hebben een project van repertorium.</p> <p>1 SC maakt er gebruik van.</p> <p>2 SC maken er gebruik van.</p>
« Een gezicht plakken op een naam, een dienst, een project » (nuttig en zelfs noodzakelijk voor oriëntatie, contacten...).	<ul style="list-style-type: none"> - Tafelronde bij het begin van de vergaderingen van de SC. - Tijdschema van vergaderingen in acht nemen (bv. eindigen om 15u30 en niet om 16u) om informele gesprekken mogelijk te maken onder de leden 	<p>12 SC organiseren 2 à 6 vergaderingen per jaar voor alle leden.</p> <p>12 SC hebben 1 à 9 themagroepen (TG) die 3 à 10 keer per jaar samenkomen.</p>

	voor/na de vergadering.	Absenteïsme van leden verlaagt de doeltreffendheid. TG-vergaderingen bieden minder kans op transversaliteit.
Praktische kennis van de lokalen van een dienst/vereniging (nodig om een kwetsbaar publiek te kunnen doorverwijzen).	- Vergaderingen van de SC in lokalen van leden (om de beurt), of middagvergaderingen van de SC (informele ontmoetingen in lokalen van leden van de SC), of morgenvergaderingen waar men van de ene vereniging/dienst naar de andere loopt (min 3/voormiddag).	Deze doelstelling wordt zelden gehaald. 3 CS organiseren activiteiten in lokalen van leden.
2. Informatie en ideeën uitwisselen:		
Uitwisseling van informatie over activiteiten en diensten voorgesteld door diensten/verenigingen + doorspelen naar de gebruikers.	<ul style="list-style-type: none"> - Deelnemers aan het woord laten bij begin of einde van de vergaderingen van de SC voor diverse informatie. - Voorstelling van een nieuwe dienst of activiteit op een vergadering van de SC. - Informatie via mail (opgestuurd naar SC en doorgestuurd naar de leden), website of newsletters waar leden iets kwijt kunnen over hun activiteiten. 	<p>Over het algemeen: in de helft van de SC is er tijd voorzien om informatie uit te wisselen over activiteiten van leden. Daarentegen blijft de uitwisseling van informatie naar collega's van leden en naar begunstigden een heikel punt.</p> <p>Deze uitwisseling tijdens vergaderingen gebeurt in 8 SC.</p> <p>Deze voorstelling van diensten is voorzien in 8 SC (algemene vergaderingen of vergaderingen in werkgroep).</p> <p>Deze informatie wordt gebruikt in 7 SC.</p>
Informatie/vorming over een specifiek thema.	- Voorstelling van een thema door een lid van de SC of door een externe 'expert', tijdens een vergadering van de SC of een specifieke vergadering ; organisatie van vormingsdagen.	13 SC organiseren thematische presentaties met uitwisseling 4 SC organiseren dagen van opleiding

Uitwisseling van professionele ervaringen en vraagstellingen.	- Informeel in werkgroepen, informeel voor of na de vergadering, formeel in groepen van 'supervisie/intervisie'.	Deze doelstelling wordt zelden vervuld. In 4 SC werden op regelmatige basis diepgaande gesprekken gevoerd over professionele ideeën en vragen. In 3 SC zijn er groepen van interventie of van supervisie.
---	--	--

Verwachtingen	Thans gebruikte middelen <i>Activiteiten voorgesteld door SC van OCMW's</i>	Huidige verwezenlijkingen
3. Coördinatie:		
Betere coördinatie van het aanbod: controle van het aanbod en dubbel gebruik vermijden.	- Geen formele acties/activiteiten om deze doelstelling te bereiken. Gebeurt soms informeel in themagroepen.	Dit stadium wordt door geen enkele SC bereikt.
4. Samen een gebied leren kennen en een diagnose stellen van bestaande noden:		
Leden maken noden of nieuwe problemen bekend.	- Gebeurt informeel, wanneer in vergaderingen van de SC een vraag/probleem wordt aangesneden -> geen formalisering van diagnose. - Gebruik van interne statistische data van het OCMW om nieuwe noden van begunstigden van het OCMW op te sporen.	- De meeste themagroepen of gezamenlijke acties ontstaan in SC op deze basis. - In 2 SC.
Diagnose over een bepaald thema.	- Gezamenlijke diagnose door een werkgroep. - Diagnose door een 'expert'.	- Ervaringen in 1 SC. - In 3 SC.
Gezamenlijke bepaling van noden en prioriteiten.	- Formele diagnose, met een gezamenlijk of in werkgroep geschreven document.	Zelden bereikte doelstelling. Algemene diagnose en/of diagnose per subthema voor alle werkgroepen, in 2 SC (in verband met de verkiezingsagenda). Deze diagnose dient als basis voor de werkzaamheden van de SC voor de volgende jaren.

Verwachtingen	Thans gebruikte middelen <i>Activiteiten voorgesteld door SC van OCMW's</i>	Huidige verwezenlijkingen
5. Samenwerken en samen projecten opzetten:		
Hetzij extern, onder leden van een SC, maar daarbuiten ;	<ul style="list-style-type: none"> - Informele contacten voorzien onder leden voor/na de vergadering, dankzij een adequaat tijdschema (bv: eindigen om 15u30 en niet om 16u) - Deelname aan gezamenlijke projecten die door andere hulpverleners of netwerken worden voorgesteld. 	<p>In 5 SC kwam het tijdschema van vergaderingen ter sprake. Zelden komen samenwerkingen of externe projecten opnieuw behandeld in de SC.</p> <p>In 3 SC.</p>
Hetzij intern, in de SC zelf.	<ul style="list-style-type: none"> - Opzetten van gezamenlijke projecten, in kleine groepen. 	Opzetten van gezamenlijke projecten gebeurt bijna uitsluitend in werkgroepen, in 10 SC.
6. Noden bij de bevolking bekend maken aan verantwoordelijken en politieke mandatarissen (OCMW, gemeente...) – Oriëntering van welzijnsbeleid (advies en oriëntering)	<ul style="list-style-type: none"> - Organisatie van colloquia of voordrachten. - Doorspelen van vragen naar de voorzitter van het OCMW. - Diagnosen bekendmaken aan schepenen en/of raadsleden van het OCMW. - Voorzitter van het OCMW maakt de noden bekend aan het schepencollege. - Verkozenen worden uitgenodigd op een vergadering van een werkgroep. - 'Indirecte' acties van de SC: <ul style="list-style-type: none"> o Ontevredenheid over OCMW-diensten tijdens vergaderingen van de SC of van het Bureau waarop de voorzitter van het OCMW aanwezig is. 	<p>In 2 SC.</p> <p>In 2 SC.</p> <p>In 3 SC.</p> <p>In 1 SC.</p> <p>In 1 SC.</p> <p>In 2 SC.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Adviezen gevraagd door de voorzitter van het OCMW aan de SC over bepaalde acties die door hem worden voorgesteld ○ SC door de voorzitter van het OCMW gebruikt om tot een akkoord te komen met gemeentelijke diensten en bepaalde verneigingen voor acties tegen een politiek ten nadele van begunstigden van het OCMW. 	<p>In 1 of 2 SC.</p> <p>In 1 SC.</p>
--	--	--------------------------------------

7.3 TABEL VAN BELEMMENDE EN BEVORDERENDE FACTOREN IN FUNCTIE VAN DE NODEN

In deze tabel worden de verwachtingen samengevat die uit onze gesprekken zijn naar voor gekomen, met de gunstige en ongunstige factoren die de coördinatoren en andere hulpverleners op het terrein ons hebben meegedeeld. Meer informatie vindt u op blz. 29 tot 39.

<i>Verwachtingen</i>	<i>Bevorderende factoren</i>	<i>Remmende factoren</i>
Over het algemeen : oprichting en in stand houden van een SC door en OCMW	<ul style="list-style-type: none"> - Adequate bepaling van werkterrein, doelstellingen van de SC en rol van de coördinator. Transparantie van de werking (structuur en financiering). - Beschikbaarheid (minimum ½ VTE), persoonlijkheid en bijdrage van de coördinator zijn belangrijke elementen voor het succes van een SC. - Aanwezigheid van gemotiveerde en actieve verenigingen op het terrein, die de motor kunnen zijn van de SC. - Een participatieve werking op alle niveau's leidt tot betrokkenheid van de leden. - Een goede sfeer tijdens de vergadering van een SC is belangrijk. - Beschikbaarheid van een lokaal dat voldoende groot en aangenaam moet zijn voor de vergaderingen. - Integratie van verenigingen door de sociale hulpverleners (en van bepaalde werknemers uit openbare diensten) om in een netwerk te werken. - Structurele subsidiëring van bepaalde verenigingen en diensten voor netwerkactiviteiten. - Door de steeds moeilijker sociale 	<ul style="list-style-type: none"> - Te weinig menselijke/financiële middelen voor de coördinatie van sommige SC. - Voorafbestaan van één of meer multithematische netwerken in de gemeente. - Relatieve moeilijkheden tussen OCMW, gemeente en verenigingsleven : bijvoorbeeld een negatieve perceptie van het OCMW, politieke wrijvingen tussen OCMW en gemeente (schepen van sociale werken en andere sociale bevoegdheden in bredere zin) -> te weinig neutraliteit van de coördinator die gebonden is aan het OCMW. - Afwezigheid van een coördinator als motor (te weinig tijd), als autonome leider (gezien de plaats die de hiërarchie van het OCMW hem geeft), en met de nodige bevoegdheid en stabiliteit. - Tekort aan beschikbare sociale hulpverleners (sociale omstandigheden die steeds zwaardere en persoonlijke interventies vereisen). - Verenigingen die het financieel moeilijk hebben om te overleven. - Voor de organisatie van sociale hulpverlening zijn de grenzen van de gemeente niet altijd zinvol (buurten die zich over verschillende gemeenten

	omstandigheden moet er samen worden gewerkt om een oplossing te vinden, zelfs voor verantwoordelijken van openbare diensten.	uitstrekken). - Geen subsidies voor de meeste verenigingen en diensten voor netwerkactiviteiten. - Gelijkijdig bestaan van verschillende netwerken neemt veel tijd in beslag.
--	--	---

Verwachtingen	Bevorderende factoren	Remmende factoren
1. Mekaar beter leren kennen en een transversale kennis hebben van het aanbod:		
Het volledige aanbod in een gemeente of wijk kennen.	<ul style="list-style-type: none"> - Sociale hulpverleners willen elkaar leren kennen en weten wat anderen doen. Dat is nodig om de actoren efficiënt te verwijzen en hun vragen te kunnen beantwoorden. - Gemeente met weinig hulpverleners (iedereen kent iedereen). 	<ul style="list-style-type: none"> - Complexe organisatie van de sociale sector, regelmatige veranderingen en complexiteit van de wetgeving, regelmatige veranderingen van de welzijnsbeleid en van de institutionele organisatie -> updating van de kennis bijna onmogelijk. - Veel hulpverleners in eenzelfde gebied (vergaderingen met iedereen zijn weinig doeltreffend en laten geen onderlinge kennismaking toe). - Contacten leggen tussen hulpverleners van een bepaald gebied is een werk van lange adem, dat steeds moet worden herhaald (turnover van hulpverleners, andere activiteiten van verenigingen/diensten, enz.).
« Een gezicht plakken op een naam, een dienst, een project » (nuttig en zelfs noodzakelijk voor verwijzing, contacten...).	<ul style="list-style-type: none"> - Sociale hulpverleners willen verschillende diensten samenbrengen rond eenzelfde betrokkene, voor een betere oriëntering. - De betrokkene wil voelen dat er tussen de 	<ul style="list-style-type: none"> - Absenteïsme van de leden door gebrek aan beschikbaarheid en 'burn out' na verschillende jaren dienst (indruk dat men iedereen al kent). - Sociale assistenten van het OCMW hebben het

	verschillende diensten en sociale hulpverleners een klimaat van vertrouwen heerst.	moeilijk om aan een SC deel te nemen : te veel werk, deelname aan een SC is niet voorzien in hun werkschema of niet toegelaten (rem vanwege de administratie van het OCMW), enz. - Turnover van sociale hulpverleners : voortdurende herhaling van informatie en kennisoverdracht, tekort aan kennis over historiek en doelstellingen van de SC.
Praktische kennis van lokalen van diensten/verenigingen (nodig voor verwijzing van kwetsbaar publiek).	- Sociale hulpverleners willen een kwetsbare persoon correct doorverwijzen naar een andere dienst. -Sociale hulpverleners ontdekken graag andere werkplaatsen.	- Leden hebben geen lokaal dat groot genoeg en beschikbaar is om de SC te ontvangen.
2. Informatie en ideeën uitwisselen :		
Uitwisseling van informatie over activiteiten en diensten voorgesteld door diensten/verenigingen en ze doorspelen naar de gebruikers.	- Gebruik van nieuwe technologieën voor informatie en communicatie. - In een SC wordt het werk gewaardeerd en kan makkelijk informatie worden uitgewisseld.	
Informatie/vorming over een specifiek thema.	- Sociaal werkers die een goede permanente navorming en theoretische bagage wensen.	- Leden die niet makkelijk nieuwe thema's voorstellen (te weinig betrokkenheid vanwege de leden van de SC, consumentenmentaliteit). - Te weinig middelen om externe medewerkers aan te trekken.

<p>Uitwisseling van professionele ervaringen en problemen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Klimaat van vertrouwen en duidelijke omkadering. - Duidelijk deontologisch kader, die door de leden wordt gedeeld en waar de leider/coördinator achter staat (cfr. reglementering rond gedeeld beroepsgeheim). - Sociale hulpverleners voelen zich sterker, dankzij die uitwisselingen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tekort aan vertrouwen. - Tekort of afwezigheid van vrije meningsuiting (aanwezigheid van hiërarchische oversten van sociale hulpverleners).
--	---	--

Verwachtingen	Bevorderende factoren	Remmende factoren
3. Coördinatie :		
<p>Betere formulering en controle van aanbod (noden en werkgebied) en dubbel gebruik vermijden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Leden die mekaar heel goed kennen (vaak na een gezamenlijke activiteit in een werkgroep). - Klimaat van vertrouwen, aangename werksfeer. - Comfortabele werkomstandigheden in instellingen waar leden tewerkgesteld zijn. - Stabiele en soepele financiering van diensten en verenigingen, die zich zodoende kunnen aanpassen aan de noden van de burgers en niet alleen aan de eisen van de subsidiërende overheid. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dit stadium is moeilijk bereikbaar. Men moet over zichzelf durven spreken en over hetgeen men van de andere verlangt, zich soepel opstellen, bereid zijn om zich in vraag te stellen. - Dat hangt gedeeltelijk af van de goede wil van de verantwoordelijken (die niet altijd aanwezig zijn) van diensten en verenigingen. - Tekort aan structurele financiering van verenigingen/diensten, managersubsidiëring van projecten in de sociale sector (minder mogelijkheden om activiteiten aan te passen aan nieuwe noden).
4. Gezamenlijke kennis van werkgebied en diagnose van noden :		

Gezamenlijke definiëring van noden en prioriteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Centrale rol van de coördinator. - Activiteiten van de SC zijn gecentreerd op de resultaten van de diagnose, waardoor het werk van de SC zinvol wordt, en de leden zich meer betrokken voelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebrek aan tijd, aan beschikbaarheid van coördinator en leden. - Gebrek aan vorming en ervaring van de coördinator voor participatieve en gezamenlijke diagnose. - Deze doelstelling wordt in de meeste SC door de leden niet als prioritair beschouwd.
--	---	---

Verwachtingen	Bevorderende factoren	Remmende factoren
5. Samenwerken en gezamenlijke projecten realiseren :		
Onder leden van een SC, maar daarbuiten.	<ul style="list-style-type: none"> - Sociale hulpverleners kunnen samenwerken om microprojecten te realiseren (die maximum 1 à 2 jaar duren). 	
In de schoot van de SC.	<ul style="list-style-type: none"> - Leden kennen mekaar vrij goed. - Vertrouwen onder de leden. - Sociale hulpverleners kunnen samenwerken om microprojecten te realiseren (die maximum 1 à 2 jaar duren). - Op concrete projecten werken is lonend en stimuleert de leden : concrete resultaten van het werk in SC. Succes van een project geeft een gevoel van fierheid en stimuleert de betrokkenheid. - Bekwaamheid en ervaring van de coördinator voor gezamenlijke realisatie en beheer van projecten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Afwezigheid van participatie. - Gebrek aan tijd, beschikbaarheid van leden en coördinator. - Gebrek aan bekwaamheid van de coördinator voor participatieve/gezamenlijke realisatie en beheer van projecten. - Passiviteit en 'consumentenmentaliteit' van de leden. - Gebrek aan vertrouwen onder de leden, concurrentie tussen organisaties in de sociale sector, onenigheid over de methodologie en moeite om naar anderen toe te gaan. - Te weinig middelen voor de projecten. - Moeilijkheden rond het

		<p>vertegenwoordigingsmandaat op een SC (lijkt makkelijker wanneer men een kleine vereniging of openbare dienst vertegenwoordigt dan een grote).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebrek aan werkcultuur in partnership bij sommige leden. Sommige OCMW's hebben het moeilijk om in partnership te werken en om hun eigen institutionele logica te versoepelen (zelf projecten realiseren op basis van ideeën afkomstig van de SC).
<p>6. Noden bij de bevolking bekend maken aan verantwoordelijken en politieke mandatarissen (OCMW, gemeente...) – Oriëntatie van de welzijnsbeleid (advies en oriëntatie)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aanwezigheid van burgerverenigingen (zonder politieke of openbare mandatarissen in hun raad van beheer) op het grondgebied, die in het openbaar het woord kunnen nemen in naam van de SC. - Aanwezigheid van burgerverenigingen (zonder politieke of openbare mandatarissen in hun raad van beheer) op het grondgebied, die gebeurlijk de rol van oppositie kunnen spelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Werknemers van openbare diensten die zich niet vrij voelen om deel te nemen aan een interpellende activiteit. - Repressie in het verleden vanwege lokale politieke of openbare mandatarissen na interpellaties (terugtrekking van subsidies, ontslaan van werknemers, enz.). - Geen erkenning van de SC als partner en gesprekspartner door politieke en openbare mandatarissen. Confrontatie tussen de logica van participatieve en representatieve democratie.

7.4 LEIDRAAD VOOR COÖRDINATOREN VAN SOCIALE COÖRDINATIES DIE DOOR EEN OCMW ZIJN OPGERICHT

Ter herinnering: deze leidraad werd opgesteld volgens de methodologie van een kwalitatieve, niet-gestructureerde, open bevraging.

Het betreft een leidraad die geen gestructureerde vragenlijst bevat, maar sleutelwoorden die als houvast dienen bij de gesprekken, om de gesprekspartner zo weinig mogelijk te beïnvloeden en hem zelf de kans te geven elementen naar voor te brengen.

- Kan u zich even voorstellen ?
Vorming, huidige functie(s) / tijd voor de coördinatie,
Hoelang bent u coördinator ? persoonlijke keuze ? zo ja, waarom ? zo neen, hoe ziet u deze functie ?
Tijdens het gesprek de nodige vaardigheden van een coördinator aankaarten
- Wat betekent voor u een sociale coördinatie ? Hoe kan men die het best definiëren ? Idealiter/in de praktijk
Waarom is een SC nuttig/noodzakelijk (voor de leden, de burgers, de strijd tegen armoede) ?
Doelstellingen van de huidige SC ? Door wie en hoe zijn ze bepaald ?
- Welke zijn de concrete realisaties, activiteiten van uw SC ?
Werkzaamheden voor/na de vergaderingen van de SC, plenaire vergaderingen, werkgroepen/projecten, diagnose van noden, doorspelen naar de politiek, vormingsessies... evaluaties ?
  - Welke zaken verlopen vlot, welke beantwoorden aan jullie doelstellingen en verwachtingen van de leden ?
  - Welke zijn de moeilijkheden en hinderpalen ?
  - Contacten en/of partnership met andere hulpverleners/netwerken ?
  - Is het makkelijk/moeilijk om informatie en diagnoses uit te wisselen met andere netwerken ?
- Wie is lid van de SC ?
Regels/definitie ? procedure ? open of gesloten groep ?
Deelname verenigingen/diensten ?   Nederlandstaligen ?   Lokaal   verkozenen
(schepenen/gemeenteraadsleden,   voorzitter   OCMW/raadsleden   OCMW) ?
Burgers/begunstigden ?
Betrokkenheid/deelname van die personen – op welk niveau (beslissing, concrete organisatie – animatie enz.)
- Hoe is uw SC gestructureerd, door wie en hoe worden beslissingen genomen ?
Directiecomité/bureau ? Plaats van de leden (verenigingen/diensten), van het OCMW (voorzitter, secretaris, verantwoordelijke van de sociale dienst...) -> opgetekend in een document (charter, reglement van inwendige orde of andere ?) Aantal vergaderingen ?
Dagorde van de vergaderingen, door wie beslist?
- Over welke middelen beschikt de SC ?
Menselijke middelen (VTE Coördinator, VTE anderen), Lokalen, Financies
- Wat weet u over de historiek van uw SC ? Was er voordien een andere soort SC ?
Zo ja, hoe verliep de oprichting door het OCMW ?
Bijdrage/rem van een bezoldigde coördinator ? Oprichting door het OCMW ?

7.5 LEIDRAAD VOOR HULPVERLENERS OP HET TERREIN

- Wat betekent een sociale coördinatie voor jullie ? Hoe definieert jullie ze ? Wat moeten haar doelstellingen zijn ?
- Neemt u deel aan een SC of aan een ander netwerk ?
- In welke mate is een SC voor u nuttig/noodzakelijk voor uw werk/ voor de strijd tegen armoede ? Idealiter/in de praktijk ?
  - Welke zijn de positieve ervaringen ?
  - Welke zijn de moeilijkheden/hinderpalen ?
- Is het nuttig om voor deze functie een benoemde, bezoldigde coördinator te hebben ? Wat is daarvan de meerwaarde ?

7.6 VRAGENLIJST OVER NETWERKEN DIE DOOR DE LEDEN VAN SOCIALE COÖRDINATIES GEKEND ZIJN

Hallo,

Onze coördinatie neemt deel aan een onderzoek naar de sociale coördinaties gestructureerd door de OCMW's van het Brussels Gewest. Dit onderzoek heeft als belangrijkste doel de huidige praktijken te omschrijven (die verschillen van één coördinatie naar een andere), om daar iets uit te leren met betrekking tot de werking en algemene verbeterpunten te vinden.

De sociale coördinaties gestructureerd door de OCMW's staan in verbinding met andere sociale coördinaties, netwerken en platformen. Er zijn er veel in het Brussels Gewest, soms een tiental per gemeente. De coördinatoren kennen er sommige van, maar wensen de anderen ook te leren kennen. Dit om banden, partnerships en uitwisseling van informatie mogelijk te maken en zo het gemeenschappelijk werk te verrijken.

U kent er ongetwijfeld.

Deze vragenlijst is gericht tot alle afdelingen en vennootschappen die deelnemen aan één van de sociale coördinaties gestructureerd door een OCMW (en aan sociale wijkcoördinaties voor Brussel stad).

Uw antwoorden op de online vragenlijst zullen doorgestuurd worden naar de coördinator van uw coördinatie. Alle ontvangen gegevens zullen behandeld worden door de persoon die zich momenteel met het onderzoek over sociale coördinaties bezighoudt.

De vragenlijst bevindt zich op <http://urias.be/recherche2/connect.php>

login: coordination

password: sociale

Beantwoorden van de vragenlijst:

Formulier

Gegevens van de persoon die antwoordt:

Naam:

Naam van de dienst:

Van welke coördinatie maakt u deel uit?

Kunt u informatie geven over alle sociale coördinaties, netwerken en platformen (tz. plaatsen waar diensten of actieve verenigingen bijeenkomen die zich bezighouden in de psycho-medisch-sociale en culturele sector in de brede zin waarvan u het bestaan kent?

Dank u

1.

Naam:

Gegevens:

Contactpersoon:

Type van coördinatie:

- Multithematisch:

- Thematisch:
  - Voeding
  - verslavingen
  - sociale samenhang
  - cultuur
  - kinderjaren/vroegste kinderjaren/jeugd
  - familie
  - handicap
  - socio-professionele inschakeling/tewerkstelling/opleiding
  - huisvesting
  - armoede
  - ouderen
  - migranten/allochtonen
  - mentaal welzijn
  - lichamenlijk welzijn
  - veiligheid
  - andere: welke...

Werkgebied:

- wijk
- gemeente
- intercommunaal
- regionaal

Activiteitstype van deze coördinatie: voornaamste activiteit (er kunnen 2 mogelijkheden aangeduid worden)

- ontmoetingsplaats, plaats waar informatie kan uitgewisseld worden en waar synergie ontstaat tussen verschillende sociale deelnemers
- regelmatige informatiebijeenkomsten (bijvoorbeeld in verband met een buitengewone subsidie en het praktisch uitvoeren van projecten verbonden aan die subsidie)
- opsporen van sociale noden
- opbouwen en opstarten van projecten (in partnerschap met de leden)
- intervisie/supervisie
- coördinatie van sociale medewerkers/welzijn rond één persoon
- anderen: welke:

2.

Enz.

Dank u voor uw medewerking

8 BIBLIOGRAFIE

- BARTHOLOME, C., 2007. Il faut travailler en réseau! *Intermag*, p.1-7.
- BARTHOLOME, C., 2008. Quatre questions d'évaluation sur le travail en réseau. *Intermag*.
- BLAIRON, J., 2014. Faut-il faire confiance à l'associatif? *Intermag*.
- CRIDIS, 1984. La coordination sociale. *Contradictions*, (42).
- CRIDIS & CSUR, 1988. *Les groupes de coordination sociale locale. Recherche-action sur les enjeux et les perspectives de l'action sociale à partir du champ d'intervention locale*, Namur: Communauté française.
- EAPN, 2008. *Petits pas - grands changements. Construire la participation des personnes en situation de pauvreté*, Bruxelles: European Anti Poverty Network.
- FASTRES, J., 2009. Pour une typologie du travail en réseau. *Intermag*.
- FRANCO, B., 1984. *La coordination sociale comme processus politico-administratif*, Bruxelles: Service européen de coopération pour les jeunes.
- FRANSEN, A., 2003. Le sujet au cœur de la nouvelle question sociale. *La Revue nouvelle*, Les nouvelles figures de la question sociale(12), p.10-51.
- HAMZAOU, M., 2010. Emergence de la question de partenariat dans le champ du travail social. *TEF - Travail-Emploi-Formation*, (9).
- Ministre François Guillaume, 1990. *Formation à la coordination sociale des travailleurs sociaux de CPAS. Journée d'évaluation du 23 mai 1990*, Communauté française.
- Sénat de Belgique, 1975. *Projet de loi organique des centres d'aide sociale : exposé des motifs*, 581 (1974-1975), N°1
- VERBIST, 1976, *Projet de loi organique des centres d'aide sociale : Rapport de la Commission du Sénat.*, Sénat de Belgique, 3 juin 1976, session 1975-1976.